

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Adnotationes || Et Meditationes || In Evangelia Qvae || In
Sacrosancto Mis-||sae Sacrificio || Toto Anno || Legvntvr;||**

Nadal, Gerónimo

Antuerpiæ, M. D. XCV.

[De Virginis Deiparæ Lavdibvs.]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78158](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78158)

DE VIRGINIS DEIPARÆ

LAUDIBVS.

MEDITATIO.

Cam. 8. **Q**UAE est ista quæ ascendit de deserto delictijs affluens, innixa super dilectum suum? De Christo Domino in cælum ascendente rogastis sancti Angeli; Quis est iste qui ascendit de Edom, tinctis vestibus de Bosra? & professi eius vitæ & passionis, laboris & meriti fortitudinem, incitabamini ad laudes Christo canendas in æternitatem, in iubilo exultantes de misericordia, & magnitudine virtutis Dei. Quid nunc? Quæ est ista vestra exultatio? Similiter atque tunc ascensionem Filij celebrauimus, nunc Matris assumptionem celebramus, & ad eius laudes dicendas excitamur. Videmus illam de deserto quidē ascendere de orbe terrarum, qui ex se asper est, sterilis, horridus, sine cultu, sine vera hominum societate: sed quid hoc est miraculi? Venit in cælum Filius rubicundus sanguine, quem in passione & cruce effudit, stigmata suæ crucis gerens; eius verò Mater delictijs affluens ascendit? Erat in Filij rubore fortitudo & munus immensa, diuina formositas & fortitudo; vnde in omnes homines decor, & infinitum robur, & gratia deriuari posset, & in electos deriuabatur tamquam ē perenni fonte & infinito. Hæc erant in excelsis eius delictijs, quibus ascendens in cælum exundabat. Hinc verò fluxerunt illæ delictiæ, quibus affluens eius Mater ascendit in cælum, cœlestis decor virtutum omnium & donorum spiritus, carnis integritas perpetua & sanctitas, omnium potentiarum perfectio, animæ & corporis nobilitas, gloria cœlestis tum animæ tum corporis, & hæc quidem omnia tanta dignitate ac prærogatiua, vt omnium Angelorum & hominum delictiæ illæ delictiæ superarent, & essent secundum Filij sui delictias & gloriam excellentissimæ. Feliciter inchoatis, beati Angeli, ornare assumptionem Virginis sacrosanctæ: pergite obsecramus per IESVM & eius Matrem, vt dum inter vos quaritis & responderitis, possimus nos (quod vehementer desideramus) ē micis quæ cadent de mensa vestra cœlesti satiari; & facite vt ne nostra indignitas faciat vt illæ pereant, & nos desolati simus & miseri. Quarite igitur & vos nobiscum in simplicitate cordis vestri & humilitate; Quæ-

nam ista est quæ ascendit? Virgo sancta est, omnibus virtutibus & donis ornata est, excellens Dei creatura est; si hæc & huiusmodi quæ dicere possumus innumerabilia dicamus, nondum erimus affecturi quod quarimus: dicamus igitur Matrem Dei omnipotentis esse quæ ascendit, & omnia dixerimus. Audite verò. Nam primum scimus Deum in sua providentia & sapientia disposuisse omnem creaturam suæ bonitatis & voluntatis consilio antequam fierent, & hanc providentiam versatam fuisse præcipue in prædestinatione rationalis creaturæ. Iraque Dominum IESVM in ea supremam dignitatem obtinuisse apud Deum certum est; hic enim prædestinatus est Filius Dei in virtute, nec habuit naturæ Christi humana quo altius tolleretur, quam vt Filio Dei in vnitatem personæ diuinæ copularetur: qua in re enituit diuinitatis diuina potentia.

VIRGINIS MATRIS PRÆ-
destinatio secundum Filij prædestinationem prima atque excellentissima.

AD hoc autem opus, vt ad præstantissimū, quum retulisset Deus omnia quæ creaturus erat quasi ad exemplar, & ad humanitatis vnionem cum Verbo hæc terminaretur prædestinatio, fuit necessario coniunctū cum hoc Dei consilio, vt prædestinaretur illa, vnde carnem accepturus erat Dei Filius, & in cuius vtero vnio sacrosancta esset celebranda. Quocirca præparauit in sua providentia Deus illam mulierē Virginem, ex qua fieret Deus homo. Sed cuius erat hæc prouisio? Erat triū personarum, Patris, cuius Filius erat incarnandus; erat Filij, cuius erat futura Mater illa Virgo; simul erat Spiritus sancti, quo superueniente erat illa vnio facienda: tota Trinitas illam mulierem elegit, qua in re summa fuit in eam Dei benignitas. Nam non apprehendit Deus Angelos, sed semen Abrahæ, & hoc quidem ex hac Muliere. Prælatam igitur in diuina electione & prædestinatione hæc Mulier

lier fuit non solum Angelis, sed etiam mortalibus omnibus. Neque verò mirum; deligebat enim Pater Sponsam, Filij sui futuram Matrem; Filius quam solum erat habiturus in terris Genitricem, qui solum habebat Genitorem in calis; Spiritus sanctus, ut per quem erat futura Mater. Quare qualis decebat tantum Sponsum, tantum Filium, talis eligebatur; non enim non erat in Dei aeterna lege zelus Domini exercituum in Sponsam, & Filij in Matrem futura reuerentia. Erat in aeterna lege praeceptum quod sancitum in tempore est de honore Parentum, neque futura Mater à Filio non magni fiebat. Sponsa honorem & decus amabat Pater. Quid tandem ex his aliud nos intelleximus & vidimus in calis? Quid vos colligere aliud debetis, mortales, quam quod humana quidem specie & natura Matrem sibi praeordinaret Deus, hac sola natura nobis inferiorem, alijs virtutibus omnibus, donis & excellentijs longè superiorem, & secundum Filium praestantissimam? neque posse creaturam ullam eius laudes pro dignitate predicare, ne nostros quidem Seraphinos. Nam quum sit reliqua omni creatura donis & gloria sublimior Mater Dei, laus eius omnis, quae à creatura proficiscitur, tandem in admirationem euadit & silentium, in laudum consummationem exire non potest. Fuit in Dei praedestinatione Filij illa exultatio, ille ludus quem erat habiturus in orbe terrarum, illa deliciae cum filijs hominum. Quid si cum his, cum Matre igitur primùm, ex qua accepturus erat unde esset cum ijs. Illa Sapientiae aeternae creatio, Filij praeformatio fuit, qua primogenitus ante omnem creaturam ad humanam naturam suscipiendam est praeordinatus. Sic qui fecit Deum hominem Filius ipse dicit: Qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo, id est, in mea humanitate per unionem illam hypostaticam: ita audiui ut in Iacob inhabitare, & in Israël hereditatem caperem, & in electis Dei mitterem radices; ut videlicet ex semine Iacob secundum carnem habitationem acciperem in Matre mea; ibi primum fructum acciperem meae hereditatis. Iam enim inde ab utero Matris meruit Christus praeformatis gratiam & gloriam, iam inde radices electorum posita sunt, ordo scilicet & firmitas eorum praeordinationis & salutis. Haec cum ita sint, constat omnem beatitudinem & laudem prouenire ex Filio in Matrem: hinc fecit illi magna qui potens est, &

sanctum nomen eius: inde extitit in praedestinatione misericordia, in progeniem & progenies, in omnes Deum timentes; inde deriuatur, inde suo gradu ex diuino munere Dei benignitas in mortales diffusa est. At enim cum praedestinatione sunt illa coniuncta quae faciunt ad effectum praedestinationis capessendum; neque enim sine his Dei praeformatio est, etiam si propter hac non sit: praeformatus enim Petrus est ad gloriam, sed non sine liberi arbitrij vsu, non sine obedientia & virtutum exercitio; neque haec nisi ex merito Christi prouenire potuerunt. Primùm autem locum cum obtinuerit Mater in Dei aeterna praedestinatione secundum Filium, sit ut in illam excellentem quandam vim sui meriti Christus exuerit, & illi simul praepraeuenerit sublimem gloriam, cum excellenti gratia, & praecipuo etiam liberi arbitrij vsu, & obedientia, ac virtutum omnium, & donorum, caelestis exercitio.

Dei Mater secundum Filium laudanda.

Quo fit ut simul laudanda Dei Mater sit, quod post Filium summa gloria, summo merito, summis virtutibus fuerit & donis ornata. Ita Christus plene voluit laudare Matrem: ubi enim mulier illa exclamauit, beatum ventrem qui eum portauerat, & vbera quae suxerat; sic respondit Christus, vradjungeret ad Matris dignitatem eius merita & gloriam, & quae erant coniuncta omnia cum illa sublimitate, fidem, obedientiam, humilitatem, alias virtutes, per quas meruit fieri Dei Mater. Nā quod meruit non admittit ut Deus homo fiat, ut illa fiat natura humana & Verbi Dei hypostatica unio, id ut ex hac Virgine fieret meruit Filius, meruit per Filium Mater. Cooperatum verò est ad hoc Matris meritum liberum ipsius arbitrium praecellenti gratia, virtutibus & donis diuinitus insignitum & effusum in Filio. Quocirca voluit Christus intelligi, dignitati maternae quae erant omnia in illius praedestinatione esse coniungenda, & merita Matris responsione sua celebrare. Nam quum diuino ore pronuntiat: Beati qui audiunt verbum Dei & custodiunt illud, nonne rationem plenam praedestinationis exposuit, quod si omnium, an non praecipue Matris? excellenter Matris. Confirmat verò Christus illo responso quod dixerat Elisabeth: Beata

D D

qua

quæ credidisti; & quod eadem ipsa Mater in sublimitate spiritus & humilitatis; Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Mirabilia audiuius o beati Spiritus; exsultamus in virtute potentie Dei, & maiestate misericordie; & eo magis, quod quum quæ audiuius maiora sint quam pro nostro capto, illud nobis remanet, ut quo altiora sunt, eo magis illa glorificemus docta quadam ignorantia in humilitate nostra in Christo. Quamuis autem vobis iuuantibus aliquid ex illis intelligimus, maiorem tamen eorum desideramus intelligentiam.

**Excellens beatissima Virginis
prædestinatio.**

En vobis. Regem constituamus potentissimum & sapientissimum, ac orbis terrarum Monarcham, calibem tamen, sed qui confortem & heredem filium habere velit suæ potentie, & sapientie, & monarchie: dubium esse non potest, quin ex omnibus orbis terrarum virginibus excellentissimam eligeret, ex qua illum generaret filium. Esset verò eius sapientia, ut sciret eligere & veller; potentie, ut posset eam sibi coniungere, quæ pulchritudine, virtute, gratia, integritate, maiestate, omnium donorum splendore ceteras omnes virgines quam posset longissime anteciret; & hanc sibi esse destinaturum antequam duceret. Quod si eam etiam posset qualem sua sapientia & potentia magnitudine esset dignum fabricari, absque vlla dubitatione in illa formanda & ornanda suam omnem sapientiam, & potentiam, & industriam conferret, ut illam sibi talem acciperet sponsam, qualem se dignum esset & decens. Age verò, etiam hoc pone; (quod creaturæ angustia non patitur, intellectus vester assequi potest ex fide) cooperetur etiam Filius ad Matrem eligendam tanta sapientia, tanta potentia quanta Pater. Quid puras? Nonne eodem contenderet Filius quod Pater, & Matrem vellet honorificentissime parari, & esse omni laude superiorem? Sua proportionem hæc ad prædestinationem Matris Dei conferre, & habebitis, unde leuare mentem aliqua ex parte possitis ad illius mysterij sublimitatem. Pater æternus non tunc primum elegit Virginem sacrosanctam, quum in hac mortalitate eam creauit, sed in sua æternitate, antequam mundus fieret, delegit sponsam, ex qua esset generandus homo eius

unicus & coæternus Filius, in cuius generatione illi communicaret suam immensam filiationem, ut diceretur & esset verè Dei Filius qui cõcipiebatur & nascebatur. Iam verò Filius antequam homo fieret, nonne erat apud Patrem, & Deus erat ipse etiã Filius, & vna potentia omnia circa creaturas operabatur, & vna operatione? Matrem igitur suam simul parabat in sua æternitate cum Patre & Spiritu sancto. Etiam si nomẽ prædestinationis fiebat nobis difficile o Angeli sancti, hæc parabola tamen multum accepimus luminis: verè sancta electa est Mater Dei perfecta, parata est Mater Dei à Deo Patre Sponsa, à Filio Deo Mater, Spiritu sancto in ipsam superuenturo. Estis vos, sancti Angeli, in perpetuis vestris interrogationibus & laudibus de Matre Dei, Regina vestra & Domina, semper quæritis quæ est hæc ita leuatis continenter mentes vestras in sublimitatem, & perenni admiratione illam prosequimini & laude: at nos nec assequi vestras laudes possumus, & tanti luminis splendore hebetamur, & maiestate opprimimur, qui alioqui è fragilitate nostra & imperfectione nihil possumus: iuuat nos Angeli omnes, iuuat Angeli custodes, intercedite ad Dominum vestrum & nostrum, ad Matrem Dei & nostram, ut aliquid & luminis nobis interluceat, & virtutis accedat, quo in eius Assumptionis festo die possumus ad illius laudes aspirare. Ades tu præcipue Virgo Mater Maria: iuua etiam tu nos, quæ plusquam Angeli omnes potens & gratiosa es apud Deum, & secundum Filium tuum & potentissima & gratiosissima. Ceterum quod ad nos attinet, illud ipsum postulamus, beneuolè, ut quæ diximus, quæc sumus dicturi, ita accipiantur, quasi ex meditatione pia & deuotione: nihil enim per contentionem, nihil ex præiudicio dictum volumus, sed per abundantiam sensus nostri, in humilitate & charitate Dei.

**Gloria Filij, quæ ex sacris litteris
colligitur, redundat in
Matrem.**

Primum igitur, ut ad sacras litteras veniamus, magnam concipimus cordis nostri exsultationem, ubi illas videmus plenas huius sacrosanctæ Virginis præconijs & gloriam quam plenæ sint Christo eius Filio eiusque gloria, quid aliud intelligere possumus, quam ex ea plenitudine redundare vberissimas laudes

des in Matrē? Itaque si hoc solum in laudem Virginis Mariæ diceretur, cumulare & diuinē eius gloria esset exaltata. Quid enim quum celebrant scripturæ Christi diuinitatē, nōne dicunt Mariam esse Matrem Dei? Quum illius prædicant veram humanitatem, nōne illam humanitatem ex Mariæ sanguinibus & substantia esse procreatam asserunt? Quum humanæ naturæ & diuinæ vnionem in persona Filij Dei extollunt, nōne quam acceperat ex Maria carnem extollunt? Illo enim miraculo non solum Dei potentia & misericordia exaltata est in aliisimīs, sed Virgo summa dignitate & gloria nobilitata. Magno item Dei mysterio nascitur ille homo Deus, celebrant illius natiuitatem Angeli, stella, Pastores, Reges, calum & terra: redundat hæc gloria in Matrem, & adorant Angeli, Pastores, Reges Virginem Matrem præsentem præsentem. Vixit humilis Deus homo inter homines, quæ erat eius summa dignitas; ea etiā dignitas pertinebat ad Matrem: diuinam doctrinam docuit homines Christus, mirabilibus etiā signis confirmauit. Quid hæc non erant Matris ornamenta? Quid verò attentius, & maiori cum maiestate astruxit & confirmauit Filius Mariæ, quàm suam diuinitatē? hoc cum ageret, nōne Mariam Matrem Dei Matrem esse confirmabat? Age, perierat genus humanum vniuersum, æternis supplicijs erant addicendi omnes mortales, obrulit se in acerbissimam passionem, crucem, & mortem hic homo ne perirent homines, sed salutem etiam consequerentur æternam: nōne excelsa est hæc misericordia Christi, & eius infinita laus? Quid huius laudis nōne magnam partem cepit Mater? Iam quum resurgit à mortuis, quum datur illi omnis potestas in celo & in terra, quum ad calos ascendit, quum sedet ad dexteram Dei omnipotentis etiam quæ homo, quum mittit Spiritum sanctū, illa planè est vt diuina cōsummatio gloriæ & laudis Filij, ita Matris eximia præter ceteros. Si gloriari iure solent serui ex gloria Dominorum, & qui in regno viuunt ex Regis sui præstantia; quid censemus laudis & gloriæ non accessisse à Deo Filio in Matrem? Scripturæ igitur omnes cum Christum prædicant, prædicant & eius Matrem. Quod si nusquam non spirant Christum Scripturæ, non illum celebrant, nusquam non vel figuris, vel prophetijs & doctrina prænunciant, vel præsentē exhibent; nusquā nō inuenimus

Mariæ Matris Virginis laudes, & præconia. Quæramus ab Scripturis in vniuersum quanam ista sit, quæ hodie ad calos ascendit: cū respondent: Ea est quam in Filio eius omnibus locis celebrāuimus; neque enim potuimus de Filio dicere diuinē (vt diximus) nisi de Matre intelligeremus dici excellenter. Hæc cū audiuius nos de Virginie Matre, exultat cor nostrū; confirmat verò exultationem nostram Ecclesia sancta: vbi enim agit dies festos de Maria, ea canit vel etiam docet, quæ de eius Filio scripta sunt; vt intelligamus laudes Filij in Matrē reducere: atq; adeo quæ de Christo propriè dicuntur, ad Matrem etiam transfert singulari priuilegio & applicatione.

*Prout. 8.
Ecc. 24.*

Quæ propriè de beatissima Virgine tradiderunt Scripturæ.

Verū rogemus Scripturas rursus, num de illa propriè aliquid tradiderint. Respondent, Permulta. Ea nobis, fratres, cum summo studio & deuotione legenda sunt. Quis enim non incitetur ad laudes Matris Dei decantandas suauiter quidē, vehementer tamen, quum canticum canticorum Salomonis meditatur, id est sublime illud epithalamium nuptiarum Agni? Fugiant hinc terrena cogitationes; leuemus mentem ad Filium Dei, & eius vnionem cum natura humana in suppositi diuini vnitatem: illa fuit, vnde factæ sunt cum Ecclesia Agni nuptiæ. Non potuit altius intonare canticum suum Salomon, neque excellentius exprimere; ac propterea verè fuit canticum canticorum. Osculetur, inquit, me osculo oris sui. O verborum & rei diuinitatem adorandam! Sed quis loquitur? Ecclesia. Cui loquitur? Patri Sponsi. Quid petit? Non iam vt per Angelos, per Moysen, per Prophetas mittat sibi oscula, sed vt eius os contingat, vt Filius ipse veniat, ipse descendat, homo fiat in vtero Virginis sacrosanctæ: ita faciat Filio suo Pater nuptias cum Ecclesia, & in ea excellentes cum Matrē. Desiderat Ecclesia vniri Filio per eius incarnationem in thalamo Virginis gloriose, vt fiat illa vnio vult sanctissima Trinitas, in quo est vt Filius velit ipse vniri. Quid præterea? Exigendus fuit à futura Dei Matrē consensus. Propterea missus Gabriel tamquam Parānymphus parat Virginem ad consensum. Erat quidem in illo desiderio Virgo sancta vt nubes pluerent

Cant. 1.

Luc. 1.

Esai. 45

DD 2 iustum;

iustum; terra vt germinaret saluatorem; sed ipsa vt esset illa terra cogitare non poterat eius profunda humilitas: hoc vt veller, ad hoc vt consentiret, id diuina virtute curauit Archangelus. Tandem coniungit mente suum desiderium & voluntatem sublimis Virgo; conueniunt in vnum Dei trini & vnus voluntas, Ecclesie, Mariæ Virginis: itaque eodem momento humanitas illa Deo Filio Dei vnitur, fit Verbum caro, fit homo Filius Dei, & hoc quidem in vtero virginali Mariæ. Qua humanitate? Ea quæ procreata est à Maria. Quo pacto? Spiritus sancti operatione, obumbratione Virtutis Altissimi. O miraculum omnibus & hominibus & Angelis ineffabile! Et tamen ad hoc perficiendū consensu, opera, concursu Mariæ vtitur Deus. O dignitatem sacre Virginis incomparabilem! O gratiam & benignitatem Dei immensam in illam. Hoc igitur est initium cantici, quod omne canticum superat, præterquam Mariæ ipsius. Hinc inflammatus Salomon totus fuit in canendis huius celestis Spôsæ encomijs, quæ mirifice mentem nostram illustrent, & deuotionem in Virginem sanctam accendunt.

De sacrosanctæ Virginis Deiparæ pulchritudine.

Cant. 1. Alia omitramus; ad illa feramur: Ecce tu pulchra es, amica mea; ecce tu pulchra es. Ita prædicat Sponsus Pater, & Filius, Sponsæ & Matris dignitatem præconio excellenti. Ecce rem nouam, admirabilem, singularem. Tu, nulla alia tam pulchra quam tu, qua pulchritudine decuit ornari Matrem Dei: auger repetitio laudem; Ecce tu pulchra es. Additur verò, Oculi tui columbarum, gratiarum plenitudinem, & Spiritus sancti dona spirantes, sed illis oculis tuis me allexisti, te Matrem vt

Cant. 2. cuperem mihi & acciperem. Additur item; Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Inter quas? inter reliquas omnes. Præstantia hæc est Sponsæ Christi & Matris. Illæ etiam si pulchræ sint, etiam si non sint insuauæ, nec sollicitudine premant; spinæ tamen sunt si ad candorē eximium, si ad suauitatem, venustatem, honorem meæ Sponsæ conferantur. Rursum superioribus ferè verbis eisdem laudat Matrem Christus, Quam pulchra es, & c. oculi tui columbarum, absque eo quod

Cant. 4. *Hieron.* *Septuag.* intrinsecus later. Replicatio maiorem yche-

mentiam rursus indicat amoris & laudis. Sed quid est quod addit hic, Absque eo quod intrinsecus later; vel quod silentio præteritur? Significat Sponsus plures esse laudes quæ tacentur & spiritu cognoscuntur, quam quæ verbis explicari possint vel alijs, vel ab alijs, plura se scire quam dicat. Duas addamus ex Salomone Virginis Matris laudum coronas.

Sine macula.

Cant. 4. Quid igitur præterea in Sponsam canis Salomon? Toi pulchra es, amica mea, & macula non est in te. Vna est columba mea, perfecta mea, vna est matri suæ, electa & munda genitrici suæ. Quid honorificentius dici potuit? Et quidem hæc in superioribus Sponsi verbis erant, sed nunc dicuntur plenius: celebrat enim discretè pulchritudinem quæ nullam habeat maculam. Qualem verò maculam, vel quam? Qualemunque, cuiusvis sit illa generis. Quis hic non intelligat ab omni prorsus peccato non solum vixisse inuiolatam Virginem, sed conceptam etiam absque originali, de Filij prærogatiua ac præseruatione singulari? Neque hoc solum celebrat deuotè in corde suo, sed illud simul, ante creationem animæ benedictæ Virginis fuisse simili priuilegio scærum illum futuræ Virginis à macula & contagione omni præseruatum, vt omni ex parte macula vlla vel in Maria, vel in eius carne nunquam esset. Nam quid magis macula quam peccatum, etiam originale, quod à Deo perpetuò separat? Quid secundum peccatum magis macula quam morbidus ille fomes à peccato existens, & ad peccatum inclinans? quapropter peccatum appellatur, ex cuius contagio suam maculam contrahit foetus in generatione hominis. Fuit sapientiæ Sponsi discernere, bonitatis & nobilitatis, vel diuinæ virtutis posse, benignitatis facere, vt eius Mater in illas contaminationes non incurreret, ac propterea subdit Salomon singulari priuilegio esse excellentias in Matrem collaras; Vnica est columba Mater mea, vna in qua omnes gratiæ, dona, virtutes, Spiritus sancti ornamenta sunt excellenter secundum me cumulata. Propterea quæ in vniuersum in scripturis dicuntur de peccato, per exceptionem dicuntur, neque Matrem Dei comprehendunt. Vna est columba mea, vna perfecta mea: cuius mea? Dei Verbi incarnati. Quicquid est in alijs perfe-

tionis gratia, vel donorum, illud ad huius perfectionem non attingit, id ab huius perfectione superatur: hanc mihi peculiarem creavi columbam, in qua sit praestantia singularis donorum Spiritus sancti. Haec Ecclesiae meae (quae mea simul Sponsa est) unica est immaculata columba & perfecta filia. *Epist. 1.* Habet me quidem caput & Principem primum Ecclesiae, sed nullum praeterea, nullam praeterea quam possit dicere immaculatam; ita perfectum nullum, nullam in quo non fuerit peccatum: haec sola est, in qua hoc excellens beneficium accepit à me Sponsa mea Ecclesia: haec sola est Matri suae Ecclesiae electa praeter ceteras, haec munda praeter ceteras. Ad has porro laudes spectauit Gabriel Angelus in salutatione Matris meae: Ave, inquit, gratia plena, vna tu es gratia plena: non erat gratia plenitudo in veteri lege, nunc in Filio tuo, & in te per ipsum est exorta. Erit plenus gratia & virtutis Filius tuus, ex cuius plenitudine tu primam plenitudinem accepisti: alij secundas quasdam accipies, sed tu vna es quae primam, quae excellentem consecuta es. Gaude quia vna es singulariter gratiosa, vna praeter ceteras pulchra. Hoc privilegium à Deo accepisti, quia Dominus tecum est ut in pretiosa eius Filia & Matre futura, ut in electa & munda sua, in vna columba sua, praecellenti benedictione praeventa. Incomparabilis exstat laus Mariae Virginis Matris ex Canticis Salomonis, quae eò est amplior, quòd cum de Ecclesia, & pia anima intelligi simul possit suo gradu, ortum tamen habuit ex vniione Filij Dei cum humanitate in thalamo Virginis Matris, vnde tanquam sponsus prodijt ad sociandum sibi Ecclesiam: quo fit ut singulari munere ad sacrosanctam Virginem illa laus referatur, quae proximam habuit cum Christo coniunctionem. Haec igitur canamus, fratres, laetis animis in iubilo cordis in Christo.

De immaculata Virginis conceptione.

Inuat autem ac promouet nostram exultationem de laudibus Mariae, ubi videmus tam claram Ecclesiae inclinationem ad pradicandam Virginis Matris conceptionem, & à peccato etiam originali immunitatem. Neque verò hic disputandi locus est, sed pietatis investiganda, & augenda deuotionis. Non mo-

uer nos congregationis illius Basileensis deceretur, tamen si aliquid illinc praedicti colligi fortassis possit, quòd post non adeo multos annos non damnauit illud decretum Xistus IIII. nominatim: Quod quum non fecerit, quae tamē illa congregatio facere voluit, ut renouaret festum Conceptionis iuxta Romanae & aliarum ecclesiarum institutionem, & indulgentias festum celebrantibus largiretur, hoc legitimè ex principali sedis Apostolicae auctoritate fecit Xistus, & cauit accuratè ut essent haec sacrosancta. Gaudemus autem quòd ea sint à Synodo oecumenica Tridentina confirmata. Sancit enim sancta Synodus constitutiones seruandas esse Xisti PP. IIII. sub poenis in eis constitutionibus contentis, quas etiam innouat: cultum igitur festi damnare nullus potest. Iam si cultus auctoritatem voluit Synodus esse inuiolatam, ingens inde accrescit exultationis nostrae alacritas, quum videmus ab Ecclesia Catholica cultum illum qui damnat damnari, quasi nobis viam aperiat & muniat, qua nostram sententiam & deuotionem tenere possimus, & indicet in eo errare nos non posse. Quid? Non est in cordibus nostris magnificandum quod eodem cap. oecumenicum Concilium decreuit? Adducamus verba ipsa, quae sunt suauitatis & lucis plena. Declarat tamen haec ipsa sancta Synodus, non esse suae intentionis comprehendere in hoc decreto, ubi de peccato originali agitur, beatam & immaculatam Virginem Mariam Dei Genitricem. Quae nam esse potest maior Ecclesiae inclinatio ad sententiam praeseruationis Virginis à peccato originali? Nam hoc certum & indubitatum esse debet, non intendere Ecclesiam fuisse vnquam peccatum originale in Matre Dei Mariae: quare illam, dum de peccato originali agit, exceptam intelligit, nec ad eam pertinere illam tractationem, quae ad alios omnes necessariò pertinet. Vnde fit, vniuersales illas scripturae pronuntiationes de peccato originali, de Maria non intelligere Ecclesiam, & non posse nos intelligere. Videtis apertam & claram Ecclesiae inclinationem ad praeseruationis ab originali sententiam; nam à peccato veniali immunem Mariam haberi ab Ecclesia speciali Dei privilegio, alio loco tradit Synodus. Haec quum ita sint, cur non apertè editum decretum fuit de conceptione? Satis habuit Ecclesia pia Mater indicare quid vellet; noluit cogere quem-

DD 3 piam

Sess. 5. c. 2. ultimo.

Sess. 6. cap. 26.

piam vt contra suam persuasionem sentiret vel crederet; sperans futurum vt suauiter per se omnes fideles ad illam deuotionem accederent: quod vbi videret, vel non esset quod decerneret, vel suauiter illud definiret. Apparuit rursum Ecclesiae inclinatio quum edidit officium ecclesiasticum de Conceptione Pius V. & quidem ex instituto ordinis Praedicatorum assumptus; nam & conseruatum est nomen Conceptionis, & constitutum celebrari similiter atque officium quod est de Natiuitate Virginis, nomine Natiuitatis dumtaxat in nomen Conceptionis mutato; quo nihil in eo genere honorificentius. Videmus Ecclesiae inclinationem fratres, quo quid nobis contingere potest optatius? quid ad conseruandam atque augendam nostram sententiam & deuotionem accommodatius vel vilius? Quod si quum viuerent qui in contrario sensu abundauerunt, propter generosam animi constantiam ad veritatem scripturarum propugnandam, illam Ecclesiae vidissent inclinationem, tam apertam, tam claram; & illud praesertim, quae ex scripturis adduci videbantur, Ecclesiam non intelligere de Maria; quid? non censemus suam sententiam fuisse mutatuos, & in deuotionem immaculae Conceptionis Matris Dei inflammandos? Illud etiam quod incitat me animus meus hoc loco non omitam, vt ex meditatione pia. Si quis oratione dicere meditaretur qua patrem suum laudaret, & sibi integrum esse intelligeret si laudaret partem ex praeservatione à peccato originali; nec hoc tamen sciret, sed etiam ad illam gloriam patris praedicandam videret praemijs se eximijs ab Ecclesia inuitari: quid hunc facturum arbitraberimur? nonne praedicaturum esse patrem suum praeter alias animi dotes illud etiam retulisse à Deo praestantissimum ornamentum, vt à peccato originali fuerit immunis? Hae igitur mouerent illum filium erga patrem, pro filiali erga patrem pietate, gratitudine, & obseruantia; moueat nos ad nostram deuotionem conseruandam & augendam erga Matrem misericordiae, erga sacrosanctam Matrem nostram & omnium fidelium, erga Mariam Virginem Dei Matrem. Non disputo, sed mea deuotione recreor: quocirca nullus interpretetur me hoc facere ad eorum oppugnationem qui contrariam sententiam meditantur; non hoc facio, nolo facere, non debeo facere: at verba haec habere videntur vobis fortassis nolentibus. At ego

enim sic existimo, neutram partem in hoc negotio suam tenere sententiam absque rationibus quibus nitatur: nos itaque, vt nihil putamus dici ab alijs, dum suam sententiam confirmant, quod nostram laedat vel existimationem vel deuotionem; ita aequum esse censemus vt illi nostram accipiant. Seruemus autem simpliciter vtrique, & absque villo prauiudicio, Xisti & Concilij decreta, & abundemus in nostris sensibus in charitate, modestia, & submissione cordis in Christo.

Encomia beatissimae Virginis adhuc ex scripturis.

Agite verò fratres, inuestigemus rursum in scripturis encomia Virginis Matris. Quid tu magne Moyses, non agnouisti hoc Dei miraculum? Agnouisti, & celebrauisti nec semel nec remisisti. Audite. Intellexi ego quum mundi principium describerem Deo inspirante, Verbum Dei incarnandum, & typum esse primum Adamum secundi, terrenum caelestis: ibi verò de Matre secundi Adam cogitavi praecellenter, vt de Christo diuine; quod declarauimus quum scripsi;

Inimicitias posuit Deus inter Serpentem & Mulierem.

Inimicitiam ponam inter te & Mulierem, Gen. 3. hoc est plenam, & omni ex parte, itaque inimicitias potestis vos dicere. Sed inter quam Mulierem? Non Heuam, quae grauissimè peccauerat, nec ita in gratiam recepta fuit & in ea confirmata vt peccare non posset; at inter Ecclesiam vniuersam intelligi potest, non dubium. Verum illa nullam mulierem habuit ab omni peccato immunem praeter Mariam. Haec igitur perpetua fuit Serpentis Satanæ inimica. Huiusmodi verò inimicitia posita est inter Mariae prolem & Satanam. Quod si diuina est haec proles, si Deus illa proles, vt est; sit absque vlla dubitatione, vt non solum gerat inimicitias perpetuas contra Serpentem, sed vt causa etiam sit inimicitiae Matris aduersus Daemones omnes, & omnia peccata. Quod dixi prius de Matre quam de Filio, significauimus id quod erat necessarium, non fore Christum hominem ante Matrem, sed Verbum carnem ex illa esse accepturum; unde prouenirent omnes inimicitiae contra Daemones,

mones, omnes victoria, omnium operum merita.

Ipsa contriuit caput Serpentis.

Perge sanè mansuetissime Moyses, recreas animum nostrum vehementer. Quod addidi, Ipsa conteret caput tuum, eodem spectat: intelligitur verò & de Muliere & de Filio; ipsæ enim literis scribitur hebraicè pronomen illud *אִתָּךְ* pro masculino & femina. Porro ut fuit Adam typus & forma futuri Adæ Christi, ita sua proportionem Heua Mariæ. Ille in aliquibus propter similitudinem, in pluribus propter dissimilitudinem fuit Christi typus, Heua similiter Mariæ: naturalia enim & gratuita quæ illi acceperunt, similitudinè dixerunt ad Christum & Mariam, alia verò dissimilitudinem. O iucundas enarrationes! Perge amice Dei Moyses. Habui semper in summo & diuino honore Christum, habui in maximo eius Matrem: itaque ex his quæ scribebam, siqua poterat ad Mariam referri, non omitebam de illa intelligere.

Mater viuentium.

Quodenim dixi de matrimonio Adami & Heuæ, & reuli ad Christum & Ecclesiā, eodem simul complexus sum vnionem Verbi diuini in thalamo Virginis, vnde illa coniunctio Ecclesiæ erat reformanda.

Arca Noë.

In Arca Noë cōtemplatus etiam sum Mariam Virginem, tanquam refugium ad quod mortales omnes confugerent, & per quam à Filio eius salutem acciperent. Alioqui Mariæ typus fuit Arca Noë: nam ut illa ferebatur super aquas, neque tamen submersa est vel periclitata, Deo eam singulari prouidentia & benignitate gubernante, ita Matrem Dei prospiciebam in mari huius mundi nec esse submergendam, nec periclitaturam principali priuilegio Deo eam gubernante.

Sara & Rebecca.

Significari porro intelligebam Mariæ fecunditatem per Saræ & Rebecca, virginitatem verò, quod illæ à sterilitate generarunt illustres viros, (è quorum semine Christus erat generandus) hæc ex virginitate Christum ipsum genuit.

Maria Prophetissa.

Piam item exhibuit figuram Mariæ Virginis Matris soror mea Maria Prophetissa, vbi sumpto tympano in manum præiuit reliquis mulieribus canticum illud, Cantemus Domino, &c. At quanto perfectius tympanum Maria Virgo assumpsit! quanto pulsauit sublimius & dulcius! quanto certius & illustrius canticum suum animabus nostris præiuit! Illa faciebat soror mea in vmbra & figura, Maria Virgo Mater ea præstitit in luce Dei & veritate, & celesti gaudio, vbi Christi crucem celebravit & resurrectionem; illud enim fuit diuinum tympanum Christus extensus in ligno: crucem sumpsit in manus cordis sui & spiritus Mater Dei, & in ea, & per eam & Christi resurrectionem, celebravit Filij sui triumphum, præsens præsentem, de Satana, morte, inferno, peccato. Per mare enim rubrum, id est sanguinem suum, Christus liberauit veros Israelitas, & submersit in abyssum inferni contrarias omnes potestates. Quo fit ut excellentius tympanum acceperit Maria, dulcius ac sublimius illud pulsauerit, certius atque illustrius præierit pijs omnibus animabus oden præclarissimam.

Rubus ardens incombustus.

Iam rubus ardens, sed incombustus, nonne non solum virginitatem Mariæ significabat, sed à peccato omni & macula immunitatem? cum tamen ex ardore naturalis libidinis esset à parentibus procreanda.

Arca fœderis.

Arca porro testamēti insignem habuit typum Virginis Matris: in illa enim Arca posite erant duæ tabulæ testamenti; in hac duæ naturæ, diuina & humana, in vnitatem diuinæ personæ fuerunt coniunctæ; quo mysterio testamentum æternum traditum mortalibus est, & lux gratiæ, lex spiritus vitæ, non scripta in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus. Erat in illa Arca manna, quæ panem si quis manducaret, moriebatur tamen; in hac panis de celo verus fuit, quem si quis manducauerit, viuet in æternum. Illa virgam habuit Aaron quæ fronduerat, id est, quæ florem amygdalarum & fructum dederat; hæc virgam de radice Iesse, & florem in vtero suo habuit, & fructum super quem requieuit Spiritus

ritus Domini, spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis, & repleuit eum spiritus timoris Domini. Sed ita tamen, vt ex analogia ad virgam Aaron significetur accepturus esse Christus æternum Sacerdotium, & præuenturus fructum suæ passionis iam inde non solum ab illa Arca, sed ab Adami ipso, suæ crucis applicatione. Consideraui præterea vbi
Exo. 17. scriberem de petra, eiecit aquam copiosam, & consideraui quidē magna cum animi consolatione, non solum de petra quæ erat Christus, fluere infinitum illum fontem miserationum, & gratiarum, & salutis in mortales, sed fontem illum simul contemplantur fluere ex petra, Maria Virgine, vniuersæ creaturæ inuiolabili atque impenetrabili, soli Deo, cuiusque Filio peruia.

Ciuitas refugij.

Addam adhuc vnum typum Mariæ benignitatis, reliquos vos poteritis scrutari. Ciuitates refugij ego separaui tres trans Iordanem, reliquas indixi separandas citra Iordanem: illæ omnes significabant Mariæ Matris misericordiæ refugium & patrocinium, & maiori quidem gratia. Nam illa refugia protegebant eum qui occidisset nolens proximū; Mariæ patrocinium apertum est & obuium cuius peccatori ad Matrem omnis pietatis confugienti. Quod illæ essent plures ciuitates, erat imperfectionis, quod vna omnibus refugium præstare non posset: hæc nostra ciuitas sat est vna; omnibus enim laborantibus, & eius refugium implorantibus, eadem semper præstō est. Non possumus tibi, Moyse Sancte, satis pro dignitate de beneficio quod ex te accepimus gratias agere vel etiam habere; agimus & habemus quibus te scimus esse contentum excellenti tua in omnes benignitate.

Debora & Iahel.

Ad alia pergamus fratres, en fauet nobis Mater Dei Maria Virgo, videns suas laudes in Filium ferri. Quid igitur dicemus de Debora & Iahel? nonne ex illius verbo & ductu
Iudic. 4. superauit Barach exercitum Sisaræ & gentiū, & hæc clauo transfodit huius caput? Dux igitur mulieres illam confecerunt victoriam, & & potentiā Regis gentium euerterunt. Quid

Mater Dei? non excellentior fuit Prophetis & Ductrix exercitus Domini exercituum quàm Debora? nonne potentior quàm Iahel? Quoties hac duce profligarunt hostes Christi Principes Christiani! quoties per hæc Duces hostium interfecti sunt! quoties similiter opitulata Mater Dei Maria est in praelijs tum spiritualibus, tum exterioribus! At illæ non erant virgines: eò hæc nostra Virgo excellentissima maiori potentia illa operatur. Illæ duæ fuerunt quæ illic debellarunt, hæc sola quàm frequenter, quàm gloriose de hostibus Filij sui triumphauit!

Anna Helcanæ.

Anna Helcanæ magna sollicitudine petebat à Deo prolem vt haberet, quasi prælagret quanta esset futura illa proles; i. a enim solent sanctæ mulieres non ad voluptatem, sed ad Dei gloriam ampliorem matrimonio vii. Exaudita est à Deo; imperauit Filium Deo grata mulier & sancta, qui in magnum illum Samuelem euasit. Quomodo poterat exorare tantum Prophetam, tantum Principem in Israël, nisi per tot orationes, per tot lachrymas, per tam vehemens desiderium? Cecinit pro gratijs eximium illud canticum, ad Mariæ aludens propter mysticam significationem, non propter solum illum Samuelem: & tamen in Maria præstantiora illa fuerunt omnia. Desiderabat enim vt nubes pluerent iustum, vt dirumperet Deus calos, & descenderet; sed faciebat eius humilitas vt non in se id expecteret: sed hæc eadem fecit humilitas, vt in eam potius descenderet Deus, & ex ipsa carnem acciperet, & homo fieret, & Propheeta, & Princeps Israël excellentior longè quàm Samuel, quàm omnes Prophete, quàm omnes Reges & Principes.

Regina astans à dextris Regis.

Iam David Regem à Deo electum interrogemus, quanam ista sit quæ ascendit. Illam ego meam ciuem, meam filiam, & Matrem ac Dominam semper in corde meo secundū Christum Domini celebraui; peculiariter vero Psalmo quodam, quum de eius Filio gloriose prædicarem, coniunxi propriam Matris celebritatem. Eructauerat cor meum ex vbertate laudum Christi verbum bonum & perfectum: ad Matris etiā laudem illa laus cum spectaret.

spectaret, eam ex illa cordis abundan-
tia expressi; Afflitit, inquam, Regina à
dextris tuis, Christe IESV, pro sublimi-
tate donorum qua Reginam Matrem
ornasti. Neque enim tantummodo
Regina illa Ecclesia est (quamvis & ea
est) sed plenior erit ille Ecclesiae etiam
confessus ad Christi dexteram, si illum
primo loco inter omnes Ecclesiae filios
demus Virgini Matri Dei. Nam ut
plenus est Filij confessus ad dexteram
Patris, quia illi, qua homo est, sunt
quam reliquis creaturis dona altiora
communicata, quo fit ut adorationem
etiam recipiat diuinā humanitas cum
diuinitate; ita sublimis Mariae est post
Christum cōfessus, quia post alias crea-
turas omnes potiora à Filio accepit do-
na, & sola adepta illud donum est, ut
Mater Dei appelletur, sit, atque adore-
tur. Quum igitur Ecclesia ad Christi
dexteram astat, in eo statu siue confes-
su principem locum obtinet Virgo
Mater Dei Maria. Itaque illa quoque
Mariae dignitas Ecclesiae sanctae tribui-
tur ut illius Matri.

Terra cui benedixit Dominus.

Doce nos alia Matris Dei praeconia
beate David. Omnia non possum, pau-
ca indicabo. Nam quum & ego, & alij,
& praecedentes Prophetæ, & sequen-
tes, & iusti homines feruenter oraueri-
mus, & sine intermissione quidem pro
aduentu Christi, id ego cum alijs locis
significaui, tū Psalmo qui est lxxxiii.
expressi desiderium, spem, orationem
meam, & omnium Patrum in spiritu;
totus enim ille est Psalmus diuinis my-
sterijs aduentus Melchiae plenus: pri-
mus tamen versus, & qui ad finē sunt
Psalmi, atque adeo omnes mirificè ce-

lebrant Dei incarnationem, eius etiam
fructum. Intellexi in spiritu futuram
Dei incarnationem ex terra Israël, se-
men Abraham & meum sciebam ap-
prehensum iri à Verbo Dei in terra illa,
quam propterea Deus elegerat, cui pro-
pterea benedixerat. Hanc igitur electio-
nem & benedictionem primum cele-
braui, explicui ad hanc effectum bene-
dictionis. Auertisti captiuitatem Iacob:
hanc est redemptio facta per Christum
omnis Iacob & Israël, & veteris testa-
menti & noui; Omnes enim vnus Is-
raël fuimus Christi & sumus. Verum
quoniam pacto, quo mysterio hanc fa-
cta sunt? Per Christum, quem nobis
peperit Maria. Addidi igitur; Ostende
nobis, Domine, misericordiam tuam,
& salutare tuum da nobis: misericor-
diam tuam illam magnam, quam es fa-
cturus per Christum, quam per fidem
& reuelationem tuam intelleximus in
spiritu, fac iam tandem ut illam non so-
lum mente videamus, sed oculis & sen-
su cernamus. Hoc fiet si des nobis IES-
VM Filium tuum in carne, qui nostrae
naturae sit particeps, & humanitatis cō-
fors. Audiam quid loquatur in me Do-
minus Deus, quoniam loquetur pacem
in plebem suam. Ita singuli dicebamus
ex certitudine promissionis diuinæ quæ
erat de Christo; tum intelligebamus fu-
turum, ut in aliqua Virgine ex Israël
loqueretur Deus pacē & faceret, quum
carnem susciperet. Ita totum Psalmum,
& hos praecipue versus intelligebam
de futura Virgine, in qua erat adim-
plenda salus omnium, & incarnandus
Deus: quo pacto erat intellectura illa
eadē Virgo, sed propter humilitatem
non de se. Et super Sanctos suos, & in
eos qui conuertuntur ad eor. Ostendi
his

his verbis efficaciam redemptionis & pacis quæ erat futura in Christo; is enim pacem & dedit & dabit prædestinatis omnibus efficaciter: ij verò erunt qui ex corde conuertuntur ad Dominum, non stultè & vanè: alijs omnibus offeret sufficienter. Verumtamè prope timentes eum salutare ipsius. Reuera enim propè erit Christi salus ijs qui humiles erunt & Dei timentes; atq; adeò propter humilitatè Deum conceptura est Virgo illa sancta, & promeritura vt inhabitet gloriosus Deus gloria ipsa in terra illius Virginis, inde in nostra. Misericordia & veritas obuiauerunt sibi, iustitia & pax osculatæ sunt. Hic incarnatione ipsam Verbi æterni indicauit: in ea enim vnione diuinæ naturæ cū humana in vnitatè personæ diuinæ cōiuncta misericordia Dei est cum veritate, & ad rem ipsam deducta est misericordia Dei. Quasi intelligatur misericordia in veritatis fuisse inquisitione, & veritas in misericordia, atq; in vtero sanctæ illius Virginis sibi obuiā venisse & fuisse cōiunctas, & ex his summo cōplexu & amoris diuini significatione iustitiā fuisse cū pace copulatā, adductā mortalibus iustitiam sempiternam.

Terra de qua veritas orta est.

Veritas de terra orta est, & iustitia de celo prospexit. Vnde hoc est, magne David, vt veritas de terra oriatur, quæ nescit nisi spinas & tribulos germinare? *Gen. 3.* Quænam ista terra? Hæc illa est terra quæ præparauit Dominus, Virginis sacrosanctæ, quæ omni benedictione & gratia ita repleuit, vt Dei iustitia è celo prospiciente, veritas ex eius vtero oriri potuerit, ac verè orta sit.

Quæ dedit fructum suum.

Etenim Dominus dabit benignita-

tem, & terra nostra dabit fructum suum. Nā dedit Dominus ipsam benignitatè, & omne bonum; quod cū dedit, terra nostræ Virginis dedit fructum suum. Ita facta illa diuina vnio est in augustissimo Mariæ Virginis thalamo, sancto Spiritu superueniente, & obubrante virtute Altissimi, & concepit Virgo, & peperit Deū & hominè, infinita benignitatè. Iustitia ante eum ambulabit, & ponet in via gressus suos. Procedet à Christo iustitia omnis; non enim ab alio erit salus, quæ otiosa tamen non erit, sed perpetuò actuosa, & quasi in via cōtineret progredietur & augebitur, & erit in continuo exercitio virtutum & meritòrum in Christo. Magnū accepimus beneficium ex hac tua doctrina Regie Propheta, & exultauimus ad præconia Mariæ Virginis Matris. Illud præterea piè credimus, cū ab Angelo salutata sacra Virgo est, in huius Psalmi fuisse meditatione & oratione, vt de alia virgine, quæ erat tamen eadem ipsa.

Via viri in adolescentula.

Ad Salomonè redeamus, & ad eius Prouerbia veniamus, in quibus testatur *Pro. 24.* posuisse in corde suo, & dedisse disciplinam, & poenitentiam egisse. Quid ergo *Ex. 18.* Salomon? Tria, inquit, sunt difficilia *Pro. 30.* mihi, & quartum penitus ignoro; viam aquilæ in celo, viam colubri super petram, viā nauis in medio mari, & viā viri in adolescentia: talis est via mulieris adulteræ, quæ comedit, & tergens os suū dicit, non sum operata malum. Magnum existimemus accepisse nos beneficium, quod hunc locū ad Christi mysteria eiusque Matris possimus referre. Nā quod legimus, in adolescentia, est quidem probandum, nam ea est vulgata editio: sed nihil erit alienum si *etiam*

etiam ex hebræo adolescentulam, & quidem Virginem interpretemur: est enim hebraicè *עלמא* Almah, quod nomen pro adolescentula Virgine accipitur in scripturis. Age verò, cum aliquos videamus priora de Christi ascensione, resurrectione, & inter homines conuersatione, quantum de incarnatione in vtero Virginis intelligere, pro nostra item deuotione nos illa meditemur atque interpretemur Christo propitio. Primo loco igitur dicamus intelligi habitationem Verbi in sublimitatibus diuinitatis, & eius missionem à Patre, & in terras descensum: secundo Virginis viscera, quibus se insinuauit Verbum in incarnatione, nihil ex illius integritate perfecta & firmitate minuens, nihil illi offensionis afferens vel detrimenti: tertio indicari Matris Virginis verum, ubi nutritus est Christus nouem mensibus, vnde veluti enauigauit & exiuit inuiolato vtero; integra virginitate hinc quantum euadit, quod non solum ignoratur, sed etiam facit ut sint quatuor supra naturæ humanæ captum difficilia; nam quantum vno complexu illa tria continet; & explicat tres illas parabolas: legimus enim hebraicè, Et quatuor non noui. Viam enim ingredi voluit Dominus ad homines, fieri homo, & ita ad eos venire, eam viam ingressus est in vtero Virginis secreta: & mysterio plenæ; ibi factus homo: inde viam ingressus in mundum, nascens ex Virgine; inde factus est via, veritas, & vita sempiterna. Sed quorsum attinet illud quod subditur? Acerrima ea est exprobratio & condemnatio Iudæorum impietatis & malitiæ. Hæc enim est salus, Iudæe imple, Synagoga malignas, quæ à te quærèda primum fuit, & tamen illam salutem tu proiecisti, & eius auctorem & consummatorem IESVM truculentissimè interfecisti. Quod cum feceris, tamen rectè te fecisse semper cõtendis impudentissimè, semper probas impijssimè iure esse crucifixum IESVM pro suis sceleribus, & ut ita dicant obstinatè tui posterit curas diligenter & doces. Ergo quæ dicta diuinè sunt, illa quatuor captum humanum superant, pro eorum bonitate, & laude diuinitatis: quæ tu fecisti, malitiam & vituperationem omnem omni intervallo antecedit. Non potuit vehementior sceleris tui & impietatis fieri amplificatio; ut enim illa sunt optima, ita tuum facinus pessimum; ut illa omnibus præconijs prædicanda, etiam si difficiilia, ita tua malitia omnibus execrationibus

abominanda & incredibilis meretrix confelata. Sed quid est quod parum æquus videatur Salomon esse mulieribus? Nam quum inter viros vnum excepisset quem laudaret, *Ecl. 7.* inter mulieres nullam reperit. Hæc insignis est nostra mulieris Virginis Matris Dei laus, quam item excipit Salomon. Cur enim diceret, Ex his mulieribus inueni nullam? nam ita est hebraicè. Ex quibus his dixit, nisi ex ijs de quibus dixerat, Inueni amariorè morte mulierem, quæ laqueus venatorum est, & fagena cor eius; vincula sunt manus illius: qui placet Deo, effugiet illam; qui autem peccator est, capietur ab illa. Ex his igitur dixit nullam inuenisse se ex omnibus mulieribus, quæ habet vnde illa timèda sint & cautèda. Mente enim retinebat quæ de Alma dixerat, sciebat quæ in Cantico, præter ea quæ superius adduximus, de Maria Matre Dei decantauerat;

Hortus conclusus, &c.

Hortus conclusus soror mea, sponsa mea *Cant. 4.* hortus conclusus, fons signatus. Emissiones tuæ paradisus malorum puniceorum, cum pomorum fructibus; fons hortorum, puteus aquarum viuentium, quæ fluunt impetu de Libano. Pulchra es amica mea, suauis & decora si- *Cant. 6.* cut Hierusalem, terribilis ut castrorum acies ordinata. Quid videbis in Sunamite, nisi choros castrorum? *Cant. 7.* Quibus locis excellentiam Virginis Mariæ Sponsus præclarissimè commendat. Non potuit igitur sublimius exaltare Virginem sacræ Salomō; & quomodo erit consentaneum, tantam Virginis maiestatem & sanctitatem inter vulgares mulieres commemorasse? Et Ecclesiasten quidem ultimo loco scripsit Salomon, & existimatur ea fuisse de suis peccatis poenitentia. Exhilarantur animi nostri mirificè, fratres, dum hæc de sacrosancta Virgine meditamur: sint Christo gratiæ immortales. Sed pauca ex Prophetis alijs dicamus; & veniemus Christo duce ad laudes Virgini Matri canendas ex æterno Dei Evangelio.

Laudes beatissimæ Virginis ex alijs Prophetis.

Quænam est ista quæ ascendit, euangelicè *Ecclesiæ* Propheta Isaia? Insignem habui ego mentis go concin- *mea* illustrationem de Matre Dei Maria & piet. *aliàs* semper, & ibi præcipuè cum dixi; Ecce *Esa. 7.* Virgo concipiet; & pariet filium, & vocabis nomen eius Emmanuel: buryum & mel comedet, ut sciat reprobare malum, & eligere bonum:

bonum. En rem nouam, inauditam, admirabilem, adorandam. Respicit Deus, pro sua misericordiae immensitate, non ad vestram indignitatem, domus David, sed ad benignitatem suam infinitam. Quis vnquam vidit tale? quis cogitauit? En grauida est Virgo, ecce parit Virgo, sed Virgo illa abscondita, & plena mysterio, diuina Virgo illa alma, quae ab aeternitate praedeterminata est ut fieret Mater vniuersi Filij Dei; ibi verò magis abscondita: abscondita item, quod nullam habuit similem, nec habitura est; quod omnes Virgines superabit sanctitate, integritate, omni omnium virtutum excellentia.

Alma.

Alma, cuius mysterium omnibus gentibus ignotum fuit, tantummodo illud reuelauit per suos Prophetas Deus, & demonstrauit in nouissimis temporibus. Ibi verò fuit item in primis absconditum hoc mysterium, tum ex miraculo conceptionis, tum ex natiuitatis. O plenam diuinis Mysterijs Virginem sacrosantam! Neque verò hic obgannierit putris aliquis Iudaus dixisse me iuuenulam, non Virginem: audi Iudae vecors, Halmah nullibi legitur, nisi pro iuuenula Virgine, etiam Proverb. cap. 30. nec dixi, accipiet in utero, sed, habet; nam hoc fuit futurum signum quod superaret omne signum, siue in profundum inferni, siue in excelsum supra: quod non esset, si Virginem dicerem accepturam in utero, vel habituram in utero communi ritu, sed extraordinario & admirabili; alioqui aperte videre posset, nisi caecus esset, semen Chanaan, non Israël, verbis me expressisse mysterium Virginitatis.

Virgo pariens.

Etenim Virginem dixi grauidam per nomen, parientem Virginem per praesens participium, quae interpretantur qui fideles sunt per futurum simpliciter, quod non dubitent de Mariae virginitate, & idem intelligunt quod ego dixi hebraice. At vos cogit veritas hebraica, ut idem atque illi confiteamini, quibusque verbis explicetis, ut ego Deo inspirante dixi. En rem nouam omnibus miraculis superiorem. En Virginem grauidam, parientem, persistente videlicet virginitate, inuoluta virginitate. Et vocabis nomen eius Emmanuel. Virgini hoc dicendum praedixi

ab Angelo, quod expressit Euangelista Matthaeus, & declarauit nomen Emmanuel per nomen IESVS; nam Emmanuel est in IESVS: hypostaticam enim vnionem duarum naturarum in vnitate personae diuina significat Emmanuel, IESVS idem significat, sed simul salutarem nobis praedicat illam Domini praesentiam & vnionem.

Butyrum & mel comedit. Dulcissime veram humanitatem Christi & humilitatem explicauit, vltimo puerorum cibo victur, verè comedit, verus erit homo, verè proficiet sapientia, aetate, & gratia apud Deum & homines; hoc enim est quod dixi, ut sciat reprobare malum, & eligere bonum siue, ad reprobandum malum, & bonum eligendum: humanitatis perfectionem in principiis moralibus explicui, & in totius vitae excellentiam quum alioqui Deus esset is omnipotens qui butyrum & mel comederet, de Spiritu & sacrosanta Virgine generatus & factus homo. Hoc per me reuelauit Deus mysterium sublimius caelo, profundius omni profunditate atque investigatione. Idem alijs verbis expressi ubi sum vaticinatus; Egredietur virga, Maria Virgo, de radice, vel tunco Iesse: quibus verbis Virginis excellentiam significauit, quasi de vno trunco arboris, excisis alijs ramis, singulare quoddam germen dicerem exoriri, ex cuius virgae radicibus, id est, ex purissimis Mariae sanguinibus, exoriretur flos infinitae & pulchritudinis & flagrantiae IESVS Nazarenus, germen sanctum, innocens, impollutum, custos, & nostra omnium corona.

Illud etiam mirabile est Virginis sacrosantae praenuntium, fratres, quod vaticinatus est Hieremias Propheta; Vtique quo delicijs dissolueris filia vaga? quia creauit Dominus nomen super terram;

Femina circundans Virum.

Femina circundabit Virum. Natura humanam vniuersam compellat Propheta, quae in concupiscentijs carnalibus & corruptionibus volutabatur iniqua & rebellis: nara verò erat haec mala, ut nisi magno Dei miraculo, & admirabili opere, sanari non possent. En igitur tibi filia vaga & rebellis, rem nouam creauit Dominus super terram, ad quam si fidem dirigas, spem conicias, quam si amore complectaris, vnde si vim spiritus accipias, illis liberaberis corruptionibus, inquietudinibus, rebel-

rebellionibus. Sed quam illa nouitas est, illud nouum, o Propheta, quod Deus erat creaturus, quod tu videbas quasi creatum? Illud erat quidem creatum in æternitate prædestinationis diuinæ, quod postea ad opus deduxit Deus, illa erat incarnatio Filij Dei, vnio duarum naturarum in vnitatem Verbi diuini. Hoc enim opus Angelis & hominibus adorandum & suspiciendum creauit Deus in vtero Virginis, fecit Filium suum hominem, & quidem perfectum hominē & robustum, in tanta carnis & ætatis infirmitate. Itaque verē scēmina circumdedit & complexa vtero suo est Christum, Deum & hominē, vtrumque verum, vtrumque perfectum; nam & humanitatem perfectē assumpsit, cum suis videlicet naturalibus infirmitatibus; alioqui quod ad animam attinet, omni fuit iam inde ab initio incarnationis perfectione ornatus, summa gloria, summa gratia, alijs omnibus & donis, & virtutibus, & excellentijs quæ cum eius beatitate constare possunt. Eodem momento obtulit sese Patri suo pro salute mortalium Virille, pro restitutione sedium celestium, vnde exciderant Angeli; & pro prædestinatis hominibus meritis est efficaciter, pro omnibus sufficienter. Verē perfectus fuit homo Christus in ipso momento incarnationis suæ, verē Mulier Virum robustum & perfectum circumdedit, atque inuoluta Virgo concepit. Nam quod dicit scēmina, eodem nomine appellata est in creatione sua virgo Heua, O gloriosam & incomparabilem scēminam, quæ tanto miraculo Deum & Hominem concepit!

Vnum addamus, fratres, locū ex Ezechiele Propheta ad laudem Mariæ, & ad nouum testamentum veniēmus Christo propitio. Mirifice prædicat Mariæ Virginitatem Ezechiel, & Verbi diuini incarnationem, vbi de porta sanctuarij exterioris, quæ ad orientem respicit, vaticinatur; sed meditemur, obsecro, mysterium ex verbis ipsius.

Porta Sanctuarij.

Et conuerſi me, inquit, ad viam portæ sanctuarij exterioris quæ respicit ad orientem, & erat clausa; & dixit Dominus ad me; Porta hæc clausa erit, & non aperietur; & vir non transibit per eam, quoniam Dominus Deus Israël ingressus est per eam; eritque clausa Principi.

Clauſa Principi.

Princeps ipſe ſedebit in ea, vt comedat panem coram Domino; per viam portæ vestibuli ingreditur, & per viam eius egredietur. Mystice describit Ecclesiæ mysteria ad finem prophetiæ suæ Ezechiel; superiori autem capite iam attigerat huius portæ orientalis diuinam celebritatem.

Porta Orientalis.

Et duxit, inquit, me (Angelus scilicet Domini) ad portam quæ respiciebat ad viam orientalem: & ecce gloria Dei Israël ingrediebatur per viam orientalem, & vox erat quasi aquarum multarum, & terra splendebat à maiestate eius. Et vidi visionem secundum speciem quam videram quando venit vt disperderet ciuitatem; & species secundum aspectum quem videram iuxta fluuium Chobar. Et cecidi super faciem meam, & maiestas Domini ingressa est templum per viam portæ quæ respiciebat ad orientem; & eleuauit me spiritus, & introduxit me in atrium interius; & ecce repleta erat gloria Domini domus. Et audiui loquentem ad me de domo, & Vir qui stabat iuxta me dixit ad me; Fili hominis, locus solij mei, & locus vestigiorum pedum meorum vbi habito in medio filiorum Israël in æternum. Et non polluent vltra domus Israël nomen sanctum meum ipsi & Reges eorum in fornicationibus suis, & ruinis Regum suorum, & in excelsis; qui fabricati sunt limen suum iuxta limen meum; & postes suos iuxta postes meos; & murus erat inter me & eos, & polluerunt nomen sanctum meum in abominationibus quas fecerunt, propter quod consumpsi eos in ira mea. Nunc ergo repellat procul fornicationem suam, & ruinas Regum suorum à me; & habitabo in medio eorum semper. O verborum & rerum pondera! Ita præfatur in sublimitate mysterij Propheta ad Virginitatem Matris, & incarnationem Verbi æterni, atque adeo ea aperte significat quæ initio huius capitis recensentur. Quid igitur nobis designat hæc orientalis porta? Alia mysteria Ecclesiæ sanctæ; & in his præcipue sacrosanctam Virgineam Matrem, in quam proprie quæ Dominus hic per Prophetam exponit concurrunt omnia summo consensu. Ingressurus erat in mundum oriens

Maria. Maria usurpatur, quid aliud quam alluditur in spiritu ad montem illum sacrum Moria, qui Mariam propius repræsentat? Nam præterquam quod eadem illa complectitur quæ Miriam significat, addit excellentiam illam significationem, unde alia omnes emanat ut è fonte: quod prouiderit Deus in monte & sublimi Mariæ humilitate victimam holocausti, & idem Deus יהוה Iehouah Dominus fuerit prouisor ipsa victima holocausti. Nam ad hoc conceptus est Christus, ad hoc natus, ut fieret pro mortalium salute victima holocausti, hoc etiam egit iam inde à sua conceptione in utero Matris Mariæ sua oblatione, & ex utero Matris promeritus est apud Patrem nostram redemptionem, & vitam sempiternam.

Gen. 22. Sed quæ est ista Maria Virgo quæ ascendit, ô Matthæ & Luca sancti Euangelistæ? Cuius nos generosissimam & Filij eius genealogiam tradidimus ut sapientissimè, ita concordissimè: nam quod Iosephi describimus, ita intellexim⁹ describi Mariæ & Christi. Incepimus enim mysterium Virginis Mariæ exponere & celebrare, secretam enim Virginem dixerat Mariam Esaias, simul Matrem, quod disposuit Dei sapientia ut fieret intercedente vero matrimonio, sed virginali & sacrosancto. Ita verè nupsit diuina dispensatione ac reuelatione Maria Iosepho, quum uouisset ipsa antea virginitatem, & simul Ioseph. Certè Hieronymi rationes quas adducit ut credat virginem Ioseph, eadem faciunt ut dici possit uouisse. Ita præsens & verus fuit matrimonij consensus, verus maritus Iosephus Mariæ, verum matrimonium; quale in paradiso Adami & Eux: sed hoc perpetua virginitate, & utrinque confirmatum attulit nobilitatum, illud in paradiso dumtaxat ad tempus. Sponsa Maria & Ioseph semper fuerunt in suo virginitatis & virtutum paradiso, Adam & Eua non fuerunt. Quæ cum ita sint, verè traditur Mariæ genealogia, quum Iosephi veri mariti virginalis describitur. O verè secretum, & mysterio diuino plenū matrimonium! O cælestē spōsam! O excellentem sponsum! Occultam voluit Christus matris suæ virginitatem, ne illius existimatio periclitaretur, si non ex marito vulgaretur peperisse mulierem. Fuit semper Christo Matris suæ honor & decus pretiosissimum, neque voluit vlla ex parte ladi posse, unde & illud factum est, ut matrum habere illam vellent: ita enim & calumniæ omnes abigebantur, &

parabatur testis fidelissimus & secretissimus illius virginitatis, tum comes & administer Virginis. Illud quoque contra Satanam prouidebat sapiens & potens Deus, ut mysterium incarnationis Dei Diabolo abscederetur, neque hæc causa negligenda est, quam sancti tradunt constanter; non enim ne posset intelligere eius virginitatem prouisorum est, sed ut ne intelligeret. Quod eò magis est verisimile, quod cum adolescentulam viro secundo videret matrimonio coniungi Dæmon, neglexit continenter obseruare rem matrimonij, vidit grauidam, credidit ex viro. Adde, imò præpone his Dei principalem & præsentem prouidentiam. Quare planè nesciuit Satan virginitatem Mariæ, nesciuit Iosephi, nesciuit mysterium incarnationis. Nam cum illa Dei prouidentia de ignorantia virginitatis coniuncta alia est, ne audiret Dæmon Angelum annunciantē diuinum illud mysterium Mariæ, non respondentem Mariam, non quæ dixit postea Angelus Dei Iosepho, non quæ Elisabeth, non quæ respondit Maria: alia horum verba audiebat, hæc non audiebat. Sed quis erat animus vtriusque ubi matrimonij contrahebant, voto præsertim virginitatis Deo cum essent consecrati? Non gerebantur hæc humano consilio sed diuino, & cælesti reuelatione omnia; quæ faciebat ut esset utrinque securitas virginalis matrimonij, ex fide reuelationis & verbi Dei ad eos facti: dabat enim hoc mysterium (quod ipsi nouerant) animorum certam firmitatem. Alioqui ipsi ita coniungebantur, ut futuri perpetuò virgines: quod exemplum peperit subinde in Ecclesia virginalia matrimonia, qua in re primus fuit Ioannes Euangelista; hunc sequuntur qui ex matrimonio rato ad religionem euolant. Verum quorsum Maria & Ioseph matrimonium contrahebant ante annunciationem, qui poterant virginitatem tueri cælibes? Notabatur apud Hebræos si qua mulier *Luc. 1.* semen non daret in Israël, nec virginitatis in muliere ex professio fuit in lege exemplum priusquam in Maria. Fuerunt virgines viri nonnulli, sed hi excellentes, & quorum factū dignitas personæ tuebatur: virginitatem igitur non decuit Mariam publicè profiteri, sed potius velare matrimonij legitimi obtentu, & voti virginitatis protestatione, quod alioqui factum esse creditur diuina prouidentia & reuelatione. Neque verò quicquam de ijs quæ in illo matrimonio diuinis miraculis

erant futura cogitabant, Deus sciebat & prouidebat. Erat tamen primaria & continens eorum oratio (sicut piorum omnium Hebræorum) ut veniret desideratus gentibus, desiderium collum æternorum; ut disrumperentur cæli, & descenderet Deus; ut rorarent cæli de super, & nubes pluerent iustum; ut aperiretur terra, & germinaret saluatore. Hæ erant in Maria eximia prouisiones & præparationes mirabilium quæ in illa facturus erat Deus, præter virtutum & donorum omnium excellentias, quibus illam ornauerat omnipotens. Dic igitur præterea, diuine Luca, quæ subsequuntur sunt laudes Mariæ. Quenam ista est quæ ascendit illa, de qua (quum apud Deum temporum plenitudo venisset, & sanctissimum beneplacitum) amplissima sunt in cælo laudes celebratæ, & cælestis lætitiæ ingentes gratulationes, ubi Gabriel missus ad incarnationis mysterium est à seculis inauditum virgini inuolatæ annunciandum.

A Deo per Gabrielem salutata.

Quanta enim illa est gloria virginis, & dignatio, ut Deus eam tam sublimiter salutaret, tam gratiose, tanto cum diuinitatis splendore Archangelum lectum de sua manu legatum mitteret, qui suo nomine virtutem illi demonstraret, & magnificentiam Altissimi & benevolentiam! Sed qualis fuit beati Gabrielis salutatio, hoc est, Dei per Gabrielem? Quum ab æternitate sua duo Pater æternus prouideri veller, & in quibus præcipue gauderet, Filium Christum IESVM, & eius secundum humanitatem Matrem: (illum enim elegit apud se inter viros supremæ dignitatis & perfectionis, tum Matrem inter feminas summæ) hæc igitur quum constituisset Deus, voluit de sua benignitate hoc facere sublimium illorum operum principium, ut illud suum Mariæ communicaret gaudium antequam esset Mater. Ergo salutatio Archangeli illa fuit diuini gaudij significatio: Gaudeo ego infinito gaudio de Filij mei & tua electione & gratia, volo te tamen huius mei gaudij esse participem. Ave & gaude, toram enim te feci gratiosam, & gratia plenam plenitudine præstanti, & meæ diuinitatis excellenter participem. Benedixi tibi plusquam reliquis mulieribus omnibus. Harum rerum cælestem sensum significauit Deus Mariæ per Angelum. Quocirca fieri non potuit ut tanta laudum mag-

nitudine ne perfecta humilitas turbaretur, atque adeo gratia ipsa quam prædicabat Angelus, operabatur sanctam illam & necessariamurbationem. Quid autem? Cur turbabatur? Nouerat Angelum esse qui loqueretur, familiaritatem cum Angelis habere consueuerat, quæ pie credimus in tam eximia sanctitate Virginis, & præclara electione. Qualis igitur illa erat turbatio? Humilitatis fuit illa turbatio ingens incrementum, & profundissimum in spiritu sensus, quæ alioqui erat eximia quædam Dei adoratio, & diuinæ maiestatis reuerentia, & sancti timoris Dei excellens operatio. Hæc cum ita sint, quid est quod Angelus subdit; Ne timeas Maria? Confirmat potius quæ erat in Maria sancti & perfecti timoris & reuerentiæ accessionem. Alium timorem ne admittas, inquit; quem habes retine; quem ut etiam augeas, rem tibi explicabo apertius, quo intelligas magnam fuisse causam tam eximie salutationis. Intellige te gratiam inuenisse apud Deum, non tantum communem & ordinariam, sed singularem & excellentem: ecce enim faciet Deus rem illam nouam super terram, illud Hier. 31. admirabile signum dabit; Concipies in utero. Isai. 7. ro, & paries filium, & vocabis nomen eius IESVM: expones enim nomen Emmanuel, id est, nobiscum Deus, quod illi posuerat Deus per Esaiam: sic enim erit vobiscum Deus, ut sit vestra salus æterna, Saluator vester sempiternus. Erit hic diuina magnitudine magnus, ut qui vocabitur ab altissimo Patre altissimus Filius; is cui dixit Pater in æternitate; Filius meus es tu, ego hodie genui te in splendoribus sanctorum ante Luc. 1. 35. ciferum. Huic dabit Pater regnum sempiternum in morales omnes, in creaturam vniuersam, quod regni David (vnde ducet ortum secundum humanitatem) promissa perpetuitas præfigurabat. Hæc cum audisset Maria, & robur diuinum gratiæ & donorum cælestium à Deo per Angelum quum accepisset sentiret, credidit quidem planè ita futura omnia ut Angelus pronuntiabat, sed tamen è sublimi laudandi Deum & glorificandi desiderio petit rationem qua Virgo conciperet & pareret. Ita professæ est se illam esse Almam, id est, secretam virginem, cuius rei mysterium ignoraret. Simul hac interrogatione diuino consilio faciebat, ut respondente Angelo eius virginitas cælesti testimonio confirmaretur. O te beatam Mariam, in qua

in quantam fidei lucem & robur posuit Deus! Video enim te constanter credere quod sis quidem conceptura & paritura Altissimi Filium absque tuae virginitatis detrimento, quam Deo vouisti, quam habet Deus pretiosam & sacrosanctam; illius enim voluntate illam ipsi obtulisti in perpetuum sacrificium: illa tua iam non est, sed Dei, ille & vult magis quam tu, & potest illam magis conseruare, & facere illustriorem; summo enim & a seculis abscondito mysterio illam consecrat. En tibi, inquit Angelus, quo pacto concipies & paries Filium: erit illud sublime & diuinum opus, non viri cuiuspiam, sed Dei, sed totius Trinitatis superbenedictæ. Eminebit verò in illo Dei amor infinitus, & Dei potentia: non enim propter vlla præcedentia merita illud fieri, sed propter Dei in mundum dilectionem, & diuinæ sapientiæ beneplacitum; & superabit hoc opus opera omnia quæ fecit, quæque facturus est Deus. Propterea producto amoris diuino Spiritui sancto diuina hæc operatio attribuitur, & virtuti Altissimi Dei Filio, qui est virtus Patris. Spiritus sanctus in vno temporis momento ea omnia explebit in vtero tuo, quæ faciant foetum rationalis animæ capacem; te veræ matris officia præstante: quod ut possis, faciet virtus Altissimi tibi obumbrans, & te diuinæ Spiritus sancti operationi attemperans, ut illo operante tu etiam tuas matris partes obeas. Eodem autem momento consummato foetu & creabitur rationalis anima, & corpori vnietur, & fiet diuina illa vnio duarum naturarum in persona Filij Dei totius Trinitatis sanctissimæ operatione: quæ operatio sua proprietate dabitur superuentioni Spiritus, & diuinæ virtutis, id est, Filij Dei obumbrationi. In hac verò operatione tibi nihil erit cum diuinitate commune; solus Deus creabit animam Christi, & corpori vniet, solus Deus vniet humanitati diuinum Verbum, solus Deus faciet hominem Deum. Ita tu fies Mater hominis & simul Dei: quæ enim fueras futura mater puri hominis si præueniente Deo vnita non fuisset diuinæ personæ singularis illa humanitas antequam esset persona in se, fies eodem momento per incarnationem Filij Dei vera Mater non hominis puri, sed hominis Dei, hoc est, diuinæ personæ in humanitate subsistentis, de gratia Dei incomparabili, & mysterio Angelis & hominibus admirabili & adorando. Audiunt hæc Angeli omnes, laudant

in excelsis diuinam misericordiam, sapientiam, potentiam: audit sacra Virgo, credit, intelligit, prædicat in corde suo summa fide, profunda humilitate & admiratione.

Verum quid est, beate Gabriel, quod subdis quasi ad argumentum fidei, exemplum conceptus Elisabeth? Scis tu credere Mariam, nec egere confirmatione tuorum verborum. Scio, nec quæ dixi ad confirmationem proposui, sed ad animi eius exultationem, & Dei laudis prædicationem; simul voluit Deus sua consilia familiariter Sponsæ suæ communicare, ut solet amicis mysteria sua nora facere. Illud etiam prouidebatur, ut caperet consilium sacra Virgo visitandi Elisabeth, ex qua visitatione tot consequerentur Dei sacramenta in Ioanne, in Elisabeth, & ut Maria in laudem diuinitatis excellentissime exultaret. Et hæc quidem ita annuncians diuinitus futurae Dei Matri benedictæ. Quod si in horum auditione tanta est animorum & fidei recreatio & suauitas, quid non sentire debetis in ipsa tantarum rerum representatione & diuino opere? Fecit Deus per mea verba, ut omnes Mariæ virtutes, quæ erant eximia, præclarissimum acciperent incrementum, ex qua virtutum plenitudine prodijt diuinus ille consensus, & perfecta oblatio diuinæ Virginis præeunte fide; Ecce, inquit, ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Quo temporis puncto excelsa illa opera, quæ dixi, completa sunt; Verbum caro factum est, & Deus homo, summum opus compleuit Deus, misericordias suas & miserationes fideles, reuelatus est Filius Dei, reuelabuntur filij Dei, exultantibus Angelis omnibus, & laudantibus Deum in altissimis: exultat vniuersa creatura & nobilitatur assumpta humanitate in vnitatem diuinæ personæ. Quæritis quæ est ista quæ ascendit? Hæc est illa Maria Virgo Mater Dei, Angelorum & hominum Domina, cæli terræque Regina, in qua tot mirabilia operatus est Deus, sublimia, diuina, adoranda. Hæc læta sunt, & plena cordis exultatione & iubilo in excelsis.

De Iosephi dubitatione, seu varia cogitatione.

Verum consequi videntur tristitia; Iosephi dubitatio, vel cogitationum varietas de sacrosancta Virgine. Doce nos, obsecro, fortissime

Aug. 14.
Serm. de
Natiu.
Domini.

tissime Gabriel, quid hinc sit mysterij. Planè magnitudo diuinæ providentiæ hinc laudibus est efferranda. Confirmatio hinc enituit virginis Mariæ; & zelus ingens Dei de Virginis Matris exultatione. Sacrauerat Deo suam virginitatem voto Maria, sacrauerat Ioseph, hic sanctus erat vir, illa sanctissima virgo, vterque vtrique erat notus & perspectus: erant omnia in illo matrimonio plena integritate, sanctimonia, spiritu, diuina luce & gratia. Ignorabat Ioseph quid egisset cum vxore Angelus, atque adeo venisse ad ipsam Angelum nesciebat: subito autem intuitu ex quadam familiari & maritali licentia ad eam ingressus cognouit grauidam. Sciebat scripturas; virginem nouerat concepturam, & secreto quidem mysterio, id est almam. Obuersabatur illius animo Mariæ sanctitas, & votum virginitatis; diuino instinctu recolere contra-ctum matrimonium; considerabat completas Danielis hebdomadas, sceptrum, & regiam auctoritatem de tribu Iuda videbat ablaram: cogitabat tandem esse illam conceptionem per miraculum factam; præsertim cum ex ipsa rem, ut facta esset, audiret, contemplaretur verò eius humilitatem profundior, vultum lucem diuinam aspirantem & maiestatem, plenam Deo sacram Virginem. Quid ergo est, bone Angele, quod tanto molimine euangelista animi Ioseph labores videtur describere? Erat iustus, propterea noluit illam quasi exemplum maleficii facere, voluit occultè dimittere. Omnia hæc diuina providentia conferebat in confirmationem virginis Mariæ: sed ita conferebat, ut nihil permitteret in ambiguitate Iosephi quod Mariæ integritatis exultationem laderet: nihil enim aliud toto animi discursu quam inquirebat quid sibi esset agendum in tanto rei miraculo, quod faciebat ignorantia incarnationis Filij Dei. Inuenit eam vterum ferre de Spiritu, neque enim contra ipse cogitare, vel in animum suum inducere poterat. Est grauida Virgo Deo sacra, tam incomparabili sanctitate Virgo est grauida; ex me non est: videntur autem in ipsam conuenire tam multa Prophetarum oracula. Quid si hæc facta esset Mater Messchie & Dei nostri? hoc ego nescio, sed habeo huius rei diuinas coniecturas multas & magnas: in contrarium abducere animum nulla ratione possum; sancta est Maria, diuina Virgo est. Quum hæc animo versaret, è rei nouitate & magnitudine aestuans, eius virtus, & iustitia, & san-

ctitas faciebat ut boni potius omnia consuleret quam mali, & ad secura consilia spectaret. Iam primum nihil prorsus est quod eam vel accuserem, vel quauis ratione in discrimen illam sanctæ exultationis adducam: nec tamen audeo propter ipsius sanctitatem & virtutis gloriam, vel propter meas coniecturas quod à Spiritu sancto sit grauida, & facta Mater Dei, celebrare solemnes cum ipsa nuptias: vnde consequeretur quod ego cum illa essem habiturus, virgo quidem cum Virgine, sed ita tamen habiturus ut cum vxore, illam habiturus ut subditam, atque in alijs rebus obsequerem. Hæc verò sunt quæ non pariter meus pudor, & coram tanta maiestate & gloria necessaria animi mei humilitas, & erga ipsam reuerentia. Non potest mea abiectio atque indignitas esse cum tam excellenti dignitate, & cum tam diuino splendore: optimum erit factum si eam dimittam, sed occultè. Verum hoc fieri non poterit, nisi eam publicè ducam, & domum ad me accipiam, & nuptiæ solita solemnitate celebrentur: ita enim celebratur eius conceptio sacrosancta; postea autem inueniam aliquam rationem qua illam dimittam, nec cum illa habitem. At verò in hoc ipso sentio difficultatem; indignus planè sum qui etiam cum illa celebrem nuptias, virginales quidem, sed nuptias tamen. Tum illud me mouet; quam rationem inueniam, qua illam possum probabiliter postea dimittere. Denique eò res euasit in mentis eius ratiocinatione, ut timeret accipere; & eò magis, quod difficulter rationem inueniret qua illam à se dimitteret & separaret, cum qua tamen esse, præsertim ut maritum, etsi virginealem, non pariebatur eius sancta humilitas & virtus. Hæc cum videret Pater Deus, affuit viro sancto adiutor in opportunitatibus, in tribulatione, aufert ab eius animo omnem perplexitatem, replet eius mentem suauis splendore incarnationis Filij sui, & per me illi exponit totius rei mysterium: vnde diuinitus datum est testimonium Matris Dei Mariæ intemeratæ & perpetuæ virginitati, non modo contra hæreticum Heluidium, sed etiam contra eos qui sacrilego ore ante illum in perpetuitatem virginitatis Matris Dei erant blasphematuri. Id verò fuit non impiarum solum mentium, sed perditè intemperantium, igitur si tu maritus fuisses Mariæ, ab ea non abstinuisses. At antequam ad eam accederes, te dedisset præcipitem Deus in profunditatem infernam

simam inferni, donec solueres vltimum quadrante tuorum omnium maleficiorum in æternum. Hæc igitur est quæ ascendit, quam Deus tanta gloria est dignatus, vt non solum Virginem Matrem Filij sui esse vellet & faceret, sed etiam tanto honore prosequeretur, vt eius virginis integritatem perpetuam, nõ fortissimo solum Ioseph mariti testimonio confirmaret, sed simul angelico, & diuino: vt & Creator ipse, & creatura vtrique, spiritualis & corporalis, tantum mysterium suæ testificatione corroboraret. Contigit autem illa Iosephi ambiguitas eodem incarnationis die, *Mat. 1.* subsecuta verò nocte visitauit ego illum, quod erat coniunctum cum mea ad Virginem legatione, & edixi, domum ad se vt duceret caelestem Sponsam, Deo foeram, celebraret solemnem ritu nuptias. Iis verò diebus consilium suum viro suo exposuit illa, & desiderium quod per me acceperat visendi cognatam Elisabeth senem & sterilem, sed diuina dispensatione è Zacharia marito sene grauidam. Ita debitam reuerentiam coniugi Iosepho delatum iri, & comitem se habituram itineris & adiutorem, ac futurum vt eius virginis & pudoris estimationi plenius consuleretur. En autem excipit te Luca Evangelica lux, è qua iam ego te incepti docere. Gratias tibi ago te dignas magnanime Gabriel. Euge beate Luca, tibi datum à Deo est vt plura de Maria prædicares quam alij Euangelistæ, quod in magna est parte laudis tui Euangelij ponendum. Ergo aliquid nobis adde ad ea quæ te docente in alijs meditationibus perstrinximus.

Beatissimæ Virginis encomia ex mysterij Visitationis meditatione.

Nullus est finis, fratres, præconiorum celestis Virginis. Vobis est rursus eius Visitatio læto & deuoto spiritu meditanda, lætitiæ viuam & suauem in corde ex contemplatione incarnationis Verbi Dei retinentibus: quæ gratia maiorem vobis excitet deuotionem & desiderium illa mysteria percipienti quæ in visitatione Elisabeth fecit Dominus. Concipiat igitur animus vester sensum spirituales iuramentum quod à diebus seculi iurauerat Deus daturum se vobis, vt sine timore de manu inimicorum liberati seruiretis illi in sanctitate & iustitia coram ipso omnibus diebus vestris. Ita cum facti fueritis Elisabeth,

exultabit in vobis Ioannes, id est, gratia diuina, & augebit in corde vestro Deus spiritum suum, & os replebit sublimibus Matri Dei Mariæ encomijs. Aderit vobis quasi gestas in vtero Virgo sacrosancta, admirabimini in iubilo cordis vestri, & laudabitis præsentiam Filij Dei & Virginis. Ex profunda verò humilitate magnanimitè in exclamatione exultationis & admirationis spiritus in Deo benedictet anima vestra Matri, benedictet fructui ventris eius, & omnia quæ in vobis sunt benedicient & laudabunt nomen sanctum Dei. Audietis caeleste Matri Dei canticum, cuius spiritualis intelligentia faciet, dante Christo, iuuante Matre, vt magnificet anima vestra Dominum, & exulet spiritus vester in Deo salutari vestro & mortalium omnium. Adhæc videbitis in Ioannis nomen & significatam gratiam consentire Elisabeth, tui Zachariam, hoc est, Dei iuramentum, & Dei memoriam ad illud adimplendum. Considerabitis cognatorum & vicinorum congratulationes, cum his vos coniungatis animo & deuotione, simul dicetis cum omnibus vicinis & montanis Iudeis admiratione ducti & timore, Quisnam hic, iam non erit, sed fuit & est? quæ sublimis apud Deum hic est, quo maior inter natos mulierum nemo surrexit! Audietis diuinum & suauem canticum Zachariæ Spiritu sancto repleti, quum prædicat diuinitus vniuersum Christi œconomiae mysterium, visitationem mortaliū & redemptionem, harum rerum firmitatē & robur quum celebrat, & securitatem, per natum ex semine David Christum, horum mysteriorum vrasfert testimonium ex omnibus Dei Prophetis ab initio seculorum temporalium. Deinde gustum lætum accipietis & efficacem, vbi excellentiam fructus horum mysteriorum corde percipietis: & dirigetur iter vestrum in via pacis Christi & Dei.

Ex mysterij Natiuitatis Christi contemplatione.

Porrò autem hac animorum vestrorum exultatio Bethlehem vos ducet, quam agnoscetis caelestis panis & diuinæ nutritionis factam domum: contemplabimini atque adorabitis cum Maria, cum Ioseph, cum pastoribus, cum multitudine caelestis militia non solum Regem seculorum, sed panem simul Angelorum, & manna de celo & viuum & verum, quod Deus dedit mundo sine comparatione

ratione quàm illud Moyſis præſtantius. Inſinuabit ſe vobis illius cæleſtis virtus, ſuaui-
tas, reſectio. Adorabitis quidem ipſam Beth-
lehem propter illum panē, ſed ſimul domum
aduertitis eſſe non ſolū panis, ſed gladij
Pſal. 18. & belli. Natum eſſe in ea gigantem illum,
exultantem in magnitudine virtutis ſuæ ad
currendam viam potentiſſimi belli, & præ-
liorum contra Satanam, mundum, carnem,
Luc. 11. mortem, infernum. In mundum veniſſe
fortiorem illum armatum, qui cum Satana
dimicaret, illum vinceret, eius arma & ſpolia
auferret. Quæ meditatio excitabit & arma-
bit vos, vt ipſi cum vestro robuſtiore contra
diabolum depugnetis, & illum ſub pedibus
veſtris conteratis velociter. Sumetis enim
ex Bethlehem robur & arma. Verū & il-
lud conſiderabitis, eſſe Bethlehem Ephrata,
id eſt, vbertatem frugiferam & creſcentem, &
erigimini in ſpem viuam & veram diuinæ
in cordibus veſtris nutritionis, & donorum
ſpiritualium vbertatem ex hac Ephrata ſen-
tietis; atque ſuperiorum obliti ad anteriora
Phil. 3. continenter extendemini, & diuinæ opera-
tionis incrementa ſumetis, & veſtræ coope-
rationis adhibebitis. Hanc verò vbertatem
deriuari in vos percipietis per robur illius pa-
nis, per arma luſtitix à dextris & à ſiniſtris
contra omne quod Deo & eius gratiæ aduer-
ſatur. Quòd ſi tanta extat ſuauiſſas, tantus
prouentus cæleſtium fructuum ex medita-
tione Bethlehem & eius ſignificatione, quid
non ſperandum ex illius meditatione prop-
ter quam celebratur hæc Bethlehem? nam
hæc iucunda eſt Bethlehem & fructuoſa prop-
ter aliam Bethlehem, quæ vobis dedit illum
panem, illa arma, etiam frugum exundan-
tiam, ex qua nata eſt ſalus mūdi æterna, Chri-
ſtus Dominus & Deus noſter. Hæc eſt quæ
veriùs dat vobis panem Angelorum, hæc quæ
arma cæleſtia, quæ diuinam ſecunditatem.
Quid enim eſt boni quod à Chriſto non ac-
cipiatis, modò velitis, & per Chriſtum? Hunc
dat hæc ſancta & diuina Mater, quare omnia
bona cum illo. Iam verò hinc ſentimus,
fratres, incitari nos ad ſublimioris Bethle-
hem meditationem, à Bethlehem Matris ad
Filij: hic enim tandem eſt Bethlehem, prop-
ter quam & prima & ſecunda celebratur, ille
Coloſ. 1. eſt vera domus, vbi habitat plenitudo diuini-
tatis corporaliter, lumē infinitum, ſalus ſem-
piterna, vbi panis vitæ, arma cæleſtia, abun-
dantia bonorum omnium immenſa. Hæc

domus eſt noſtra, domus refugij, domus re-
frigerij, & ſalutis, & vitæ æterna. Incom-
parabilia ſunt Bethlehem myſteria, & tamen
hæc ſunt omnia in tua gloria & laude, ſacro-
ſancta Bethlehem Maria.

Ex adoratione Paſtorum.

Dum adhuc in Bethlehem ſumus, ecce
veniunt paſtores Ephratai, quos deducit qui
apparuerat illis Angelus ad trinam Bethle-
hem, ad Ciuitatem, ad Mariam, ad Chri-
ſtum. Coniunguntur paſtorum Tutelares
Angeli, militia cæleſtis exercitus è cælo laus
votis proſequitur. Quid vos mouit paſto-
res? Angelus. Sed quis potiſſimum? Ma-
gni conſilij Angelus, Saluator noſter, qui eſt
Chriſtus Dominus: ad hanc diuinam Bethle-
hem feſtinamus adorandam, tum ad eius Ma-
trem cæleſtem puerperam ſua item adora-
tione & obſeruantia proſequendam. Aue-
mus etiam videre ſanctificatam ciuitatem,
noſtram, in qua ſanctitas infinita naſci digna-
ta eſt, ſuo item honore afficere atque adorare.
O ſplendiſſimum infantem! in te, parue
puer, agnoſcimus quæ audiuiſmus ab Angelo
omnia, quæ ſuis laudibus & melodia gloriſi-
carunt innumerabiles Angeli. O Matrem
diuinam, & omni admiratione & creata lau-
de ſuperiorem! Tu peperisti nobis hodie
Saluatorem mundi, tu Chriſtum Dominum,
Filium Dei, Patri cæleſti conſubſtantialem &
coæternum, qui creauit cælum & terram, qui
è cunis, quæ creauit, gubernat & regit. Gau-
deamus fratres, Mariam virginem Matrem
Dei laudat diuinitus ſimplicitas, humilitas
prædicat, exultat paſtoralis cura: excitemur
nos ad eiſdem Encomia celebranda ex cordis
noſtri ſimplicitate, tum ex cura & ſollicitudi-
ne noſtri gregis, id eſt noſtrarum poſtularum
& actionum. Perge Luca ſancte, oramus te.
Quid? illa non fuit excellens Mariæ Dei Ge-
nitricis laus? De nullo enim dicitur quòd cō-
ſeruaret omnia verba, & conferret in corde
ſuo; de hac dicitur: & primū proponitur poſt
paſtores, idem ſignificatur duodecimo anno.
Illic complexus ſum omnia verba quæ de
IESV dicebantur ad præſentationem vſque,
omnia item geſta quæ ad Chriſtum attinebāt;
duodecimo autem anno reliqua omnia om-
nis etiam Chriſti ætatis; nam in verbis intelli-
guntur etiā geſta ex hebraiſmo. Ergo cōſerua-
bat beata Virgo omnia quæ de Chriſto erat.
Sed

Sed ubi? Apud se, in corde suo. Ibi enim in mentis exultatione dicebat, Secretum meum mihi, secretum consilium Dei mihi: dilectus meus mihi, & ego illi. Neque verò alijs communicabat, nisi forsitan Sponsus, qui etiam erat mysteriorum particeps: conseruabat verò, ut vtiliter suo tempore posset pios docere. Mystera enim de Christi incarnatione & deitate, virginitate Mariæ, & huiusmodi, non euulgabantur passim ante eius miracula, & resurrectionem, & ascensionem, & Spiritus sancti missionem: cor præcipua erat secretaria Dei Mater Maria. Neque tantum conseruabat fideli memoria & spiritu, sed ea simul conferebat in corde suo, quod est excellens Virginis Matris Dei priuilegium. Quid enim est cor, nisi spiritalis sensus, & mens in Deum erecta? Quid cor? Mens quæ speculatur & ostendit fontem & principium eorum quæ speculamur, quod est Deus. Hac igitur vi, & altiori quidam quàm nos capimus, conferebat in corde Maria. Sed quid conferebat? Noua cum veteribus ex thesauro quem à filio nacta erat: reuelationes scilicet quas ipsa acceperat, quæ verba audierat, quæ gesta obseruauerat, ea cum veteris scripturæ mysterijs & prophetijs conferebat inuicem, & ad Deum referebat, ad Deum per ea leuabatur; denique perfectam meditationem de omnibus in corde suo exercebat, & sublimi contemplatione fruebatur. O beatissimam Virginem! O eximiam sacrosanctæ Virginis dignitatem!

Ex Circumcisionis mysterio.

At enim reuocant nos à gaudio nostro laetitia Christi. En circumciditur, absconditur caro infantis Dei, luger Mater, plorat Ioseph. Luceamus & nos quæ illi lugebant, non solum vulneris Christi dolorem, sed ea propter quæ illud Christus patiebatur. Hinc tamen ad Angelos, qui ad circumcisionem Dei conuenerant, animum aduertamus, qui per virginalia Matris ministeria Filium Dei demulcebant ac solabantur. Contemplemur item aliud ministerium quod gessit Virgo sacrosancta; indicauit enim quo nomine esset filius suus nuncupandus; IESVS, inquit, est nomen eius: confirmat idem Ioseph, vterque enim ab Angelo ita audierat: ita de Matre etiam Isaias fuerat vaticinatus. Hoc excellens fuit Virginis Dei Matris ministerium,

ut per ipsam nomen Filio Dei & suo poneretur quod est super omne nomen, in quo oportet omnes homines saluos fieri: quod ministerium Iosepho item fuit communicatum propter mysterium matrimonij, & secretum magnum incarnationis Dei; putabatur enim Iosephi filius, qui tamen erat Dei.

Ex stellæ apparitione, & pueri IESV lactatione.

Augentur Dei in Mariam beneficia, & præstantia eius singularis amplificatur. Nata erat stella Magis in oriente è præsepio, Mariæ verò in spiritu & contemplatione ad præsepium; accedebat ad alia dona celestis huius stellæ lux, erat intenta ad infantis Dei curationem & lactationem, fugebat Deus ex ipsius vbere lac, unde eius substantia humana cresceret; fugebat ipsa ex infante diuinum lac, quo in spiritu cresceret & donis celestibus. Intellexit deinde quæ gesta erant Hierosolymis ad Regum aduentum. Erat quidem in magna sublimium rerum cōtemplatione, sed tamen simul illam incepit sollicitare metus ab Herode, periculum filij, quæ tamen in summa cordis tranquillitate, sublimi quadam de diuinitatis prouidentia, fides ac meditatio dulciter abigebat.

Ex Magorum adoratione.

Veniunt Magi, adorant quidem puerum *Matt. 2.* plena ac diuina adoratione, munerantur mysticis oblationibus; solius enim erant hæc pueri, & ad Regem Deum moriturum pro mortalibus deferebantur: sed faciebat eius adorationis maiestas, ut sua in Reginam Matrem adoratio deriuaretur, atque à Magis offerretur. Quid enim? Venerabatur Matrem infans ex illo mysterio, & illi gratulabatur; & Magi nihil horum sentiebant: nihil post Filium de Matre cogitabant? nullo honore censebant prosequendam tanti Filij Matrem? Et quod tu præstares matri Regis humani, illi non facerent in Matre Dei omnipotentis? Magnificauit ergo Filium Magi & adorauerunt; suo item honore venerati sunt, & adoratione, Matrem: in quo officio damnarunt hæreticorum superbas & inanes arrogantias & impietates. Magna hæc laus peruenit à Magis in Mariam.

Ex

Ex Mariæ largitate in pauperes.

Num illud non magnum similiter in laudibus Mariæ locum obtinet, quod quum aurum obtulissent singuli Reges principali & regia munificentia, illud tamen non seruauit Maria, non Ioseph, sed statim abscedentibus Magis in pauperes distribuerunt? Itaque vigintiseptem diebus verè ad suam paupertatem erant reducti, & pauperum oblationem templo in purificatione obtulerunt. Quia in re & amore paupertatis, & generosam liberalitatem, & in proximum singularem charitatem Deo consecrarunt. Neque enim pati potuit Virginis sanctissimæ benignitas & misericordia, videre tantam pauperum multitudinem quæ ad censum conuenerat, & suæ tribus pauperum, afflictari rerum necessitatem inopia, & esse opulentiam, nec illis subuenire. Vnde factum est ut expletis diebus purificationis Deo oblatis duo turtures vel pulli columbarum preciosius sacrificiū Deo facerent, quo suam paupertatem & Deo representabant, & Filij assumptam profitebantur.

Ex mysterio Purificationis
& Oblationis in
templo.

Sed assequi quis possit, quæ beata Mater Virgo, ubi pro se sacrificium, ubi pro Filio redemptionis pretium offerebatur, in animo & corde meditaretur? Quanta Dei laude exultabat! quæ sacrificia Filio ipsa, quod redemptionis pretium Filius Patri offerebat! quàm sublimi intelligentia contemplabatur quæ à Simeone iusto & timorato viro gerebantur, quæ dicebatur! Illud autem verbum, Et tuam ipsius animam pertransibit gladius, quanta mentis attentione audiuit! quanto sensu spiritus & cordis percepit! quanta animi promptitudine ad illum doloris gladium recipiendum sese obtulit! Frequens quidem erat eius meditatio de passione & morte Filij sui, recens etiam ex oblatione Magorum, ubi myrrham vidit offerri, sed commemoratio Simeonis rem quasi ob eius oculos posuit, & gladium eundem, quem erat passura, quasi præsentem eius cordi infixit. Intelligebat enim diuinus Mariæ spiritus, quam erat contradictionem præcipuam passurus Christus, fore passionem & crucem, eamque ut ad ma-

trem ad se pertinere, & vehementissimum dolorem sibi esse allaturam. Quare acri verbo, & efficaci, illum doloris sensum expressit Euangelista, non leui, & quasi obiter. Neque enim potest pia mens ferre quod dubitasse dicatur Maria de Filij mysterijs vel leuissimè, ubi vidit illum crucifigi; quod etiā quidam ex veteribus dixit, dici tamen ex Augustino nec debet nec potest. Fuit perpetuò in fide Filij constantissima Mater: sensit dolores passionis & crucis Filij ut acerbissimè, ita patientissimè atque fortissimè. Equidem sicubi lego in fide dubitasse Mariam, videre video extinctam tunc Christi Ecclesiā fuisse, nusquam integritatem Ecclesiæ constituisse, nusquam extitisse eius mysticum corpus. Nam si amisit fidem Maria, quis dicere potest alios retinuisse? Euge fidelissima Maria, summum fuit in te collatum Filij beneficium, sublimis laus, ut cum continenter senserit Christus gladium suarum contradictionum & futuræ crucis, similiter tu atque ille senseris.

Ex vicissitudine rerum, gaudij,
mæroris, &c.

At video te, Virgo diuina, varijs rerum vicissitudinibus excipi: gaudio nunc, nunc mærore de Filio. Mirificum fuit tuum gaudium de illius natiuitate, de pastoribus, de Angelorum frequentia; successit tamen dolor de circumcisione: hunc leniuit aduentus Regum, adoratio, & muneratio; verum non caruit ne hæc quidem lætitia sua sollicitudine, propter nefaria Herodis consilia. Leuata tamen es in spem viuam & veram de Filij prouidentia: itaque constantissimo spiritu ad templum vigesimo septimo die venisti palam, & legis ceremonias solèni & publico ritu obiuisti cum animi tui eximia exultatione magnanimiter. Et tamen denuo conterritis de fuga in Aegyptum: quasi securitatem illam eo dumtaxat attinere intelligeres, donec offerretur in templum puer, & tu ipsa legem purificationis seruares; dein timendum esse, quærendas latebras, esse fugiendum, & longè quidem in alienam regionem & regnum. Hac verò in re aliam succedere videbas diuinitatis prouidentia rationem, ut per fugam humanitatem Filij sui significaret Deus, & faceret potentem in infirmitate, & in periculo secum. Referebat autem sapiens Virgo hanc rerum vicissitudinem ad Filij mysteriorum œconomiam;

Luc. 2.

miām; modò enim celebrabatur eius diuinitas, modò eius humanitas demonstrabatur: fuga humanitatem indicabat, & circumcisio, & oblatio in templum: prouidentia & securitas ab atrocitate Herodis, Angeli, pastores, Reges diuinitatem; natiuitas viramque. Modò enim nascendi inuolara Matris uirginitate, conseruata integritate, diuinitatem prædicabat, natiuitas uero ipsa per se ex muliere hominem ostendit. Ceterum fugit in Aegyptum Ioseph & Maria, & Christus ascendens super leuem & immunem omni peccato uirginem nubem. Si non corruerunt tunc omnia Aegypti simulacra, certè conturbata sunt omnia demonia Aegypti ingrediente Domino in Aegyptum. Nam uerisimile est obseruasse Demonem quid rerum circa recēs natum infantē ageretur, quem etiam si Deum esse non nouerat, timebat tamen uehementer ex signis quæ de illo uidebat. Propterea quum Herodem ad illius necem incitasset, ac etiam principes Iudæorum, & sentiret nihil in illum perueniri, anxie sequebatur in Aegyptum, illo contentus interim quòd crederet, qui fugeret, eum hominem esse, Deum non esse.

Ex peregrinatione in Aegyptum.

Ceterum quanta in hac peregrinatione elucet Virginis & dignitas & laus! Portat ipsa puerum Deum, ipsa sinu fouet, suo ipsa lacte nutrit primùm, deinde ablatat, manibus suis operatur unde vel ipsa sufficiat nutriendo filio, vel illum ablatatum puerilibus cibis sustentet. Subseruit & iuuat suis operis Sponsus facer; generosè fert Maria paupertatem, fertitem Ioseph lactē, habitant humiliter, cibis, uelutibus, cultu utuntur tenuibus. Contemplabantur tamen continenter thesaurum quem habebant in Christo; hinc erant illis omnia dulcia, omnia excelsa, omnia diuina. Ut enim Christus gerebat simul in uinitate diuinæ personæ humanitatem & carnis imbecillitatem, ita & Ioseph, & præsertim Maria, illud mysterium summum hinc profunda rerum externarum pauperie, illinc sublimi rerum diuinarum contemplatione adorabant. Erat paradysus Dei illa peregrinatio. Nam quid amœnium magis, quid magis suauis Mariæ enenire potuit, quàm ut subinde ex suis uerberibus & pectore lac fugeret Filius Dei & suus? Quid illi in maioribus delicijs esse,

quàm ut Deo ablatato ipsa pararet, ipsa offerret cibum? quàm ut uideret in spiritu Angelos illum obseruantes, illi subseruientes, illū adorantes, nonnunquā etiam in corpore assumpto ut a quales pueros illi colludentes, quod pia nō refugit meditatio? Et hæc quidē peregrinatio gratissima Mariæ Virgini fuit, & omni animi & spiritus oblectatione plena.

Ex reditu ex Aegypto, & habitatione in Nazareth.

At enim, en tibi ex Aegypto in terrā Israhel euocatur ab Angelo: hic latus quidem fuit nuntius, sed ita tamen, ut eum nō multò post timor exceperit ab Herodis filio Archelao: quæ sollicitudo fecit, ut in Galilæam Nazareth ad domunculam Ioseph & Mariæ discederēt. Et ipsi quidem uidentur fuisse habitaturi in Bethlehem, propter natiuitatis Christi memoriam & deuotionem, & circumcissionis, & Regum Magorum adorationis, unde etiam facile & frequenter Hierosolymam possent commeare ad templum, sed latere uolebat IESVS, & longè à principali Iudæorum frequentia & celebritate & Archelao habitare. Erat alioqui iucundissima illa Nazareth habitatio, & plena diuinis mysterijs: ibi fuerat Virgo celestis concepta & nata, ibi nutrita donec templo præsentaretur, ibi, cum redisset, desponsata Iosepho matrimonio uirginali, ibi salutata ab Angelo diuinitus, ibi Filium Dei uero conceperat superueniente Spiritu sancto, obumbrante Altissimi uirtute: sciebat nomē urbis sanctæ diuinæ proli Christo conuenire; quocirca fuit illinc Dei prouidentia, hinc excellentis etiam consolationis, quòd in Nazareth habitaret Virgo sacrosancta cum Filio & Iosepho.

Ex ascensu in templum, & Filij amissione per triduum.

Fuit autē habitatio Virginis in Nazareth cum IESV à reditu ex Aegypto usque ad Christi baptismum, quod tempus fuisse creditur viginti quatuor annorum. Cum Ioseph etiam fuisse creditur donec ad uirilem ætatē uenisset Christus, & egere nō uideretur officijs & subidijs Iosephi Mater. Neque uero hoc tempore rerum vicissitudines non est experta Virgo Mater: illam in primis ubi anno duodecimo uitæ suæ Christus remansit solus in Hierusalem.

Luc. 2.

rusalem. Verfabatur in suo perenni paradiso Virgo sancta, & animi incomparabili consolatione & suauitate ante illud tempus, ascendebar ad templum singulis annis ad solemnem diem Paschæ, Filium à se nunquam separabat, in illius erat sublimi contemplatione, eius fruebatur conspectu diuino, animi illustrationes multas & magnas ab ipso identidem accipiebat. Ex templo illo materiali & perituro leuabatur eius mens ad templum quod erat eius Filius, in quo habitabat plenitudo diuinitatis corporaliter: at verò omnia hæc anno duodecimo resperfa fuerunt amaritudine, ubi illum amisit sancta Virgo. Vbi es vita cordis mei? neque enim ad Patrem ascendisti, semper enim in eius sinu es. Scio completurum esse te tuum vitæ huius mortalis cursum, & voluntatem atque mandatum quod à Patre accepisti impleturum: ubi, ubi tamen nunc es? Deus es omnipotens, & Patris voluntatem absque vlla dubitatione obis: sed tamen eo magis mihi est dolendum quòd tecum non sim, quòd te reliquerim, quòd oculos à te auerterim. Illud tamen me solatur: ceterò enim mihi persuadeo diuino mysterio & prouidentia tuam à nobis absentiam hanc esse factam. Dolebat beata Virgo, & vehementer dolebat, sed ita tamen, vt indubitata spe, constantique patientia consolaretur suum dolorem, & meritum cordis non solum non imminuebat, sed augebat, vt Sanctis solent esse fructuosæ desolationes, & spiritalis utilitatis plenæ. Non est passus bonus puer IESVS longiorem Matris mœrorem esse & solitudinem, sed iuxta doloris magnitudinem vberiori eam latificauit consolatione & gaudio. Nò solum autem Filium inuenit, sed gloriosissimè cum Doctoribus differentem summa cum omnium admiratione reperit. Ceterum quod hanc Mariæ Virginis videri poterat spiritus exultationem diminuere, ubi audit à Filio, Quid est quòd me quærebatis? nesciebatis quia in his quæ Patris mei sunt, oportet me esse? tantum abest vt imminueret, vt auxerit etiam. Quæ enim verba dixit IESVS, ad vtrumque ferebantur, Mariam & Ioseph; sed non similiter, non æqualiter; sed ad Mariam longè sublimiùs, vt erat eius spiritus longè excellentioribus donis ornatus quàm Iosephi. Nam de Maria quæ in sacris litteris prædicantur, è singulari privilegio prædicantur. Quo fit, vt, Quid est quòd me quærebatis, Matri cum diceret IESVS, ex-

cellam aperuerit quandà diuinitatis cum Matre præsentiam, qua totam eius animam, spiritum, mentem ineffabili in se vnione possidebat. Hanc vnionem habuit cum ipsa Deus etiam cum Filium quærebat, & mysteriosum est vt ea ad sensum nò pertingeret, quasi per illam desolationem incrementum acciperet. In qua spiritus leuatione intellexit beata Virgo vnā esse Filij & Patris æterni voluntatem, humanam autem Filio cum diuina liberè quidem, necessariò tamen esse coniunctam, datum autem esse mysterio suæ in terris oconomia, vt Matrem ipse relinqueret, quo se Patrem ostenderet habere, propter quem parentes sint relinquendi. Significatum præterea est planè per mortē se illam relicturum, sic impleri debere Patris mandatū quod acceperat de mortalium redemptione. Mater autem tanto huic mysterio subscriuebat, dum quæreretur, dum dolenter quæreretur, dum diceretur, Fili, quid fecisti nobis sic? Hæc verò & quæ gerebantur omnia pio corde, & sublimi spiritu recipiebat & conseruabat, ac de ijs diuinè meditabatur Virgo sacrosancta; repleuerat eam Filius Dei celesti luce & gaudio. Ceterum ostendit sanctus puer se futurum in Matris obedientia, illi subditum, tum etiam Iosepho; sat temporis restare antequam denū esset ipsi Mater relinquenda, interim nihil esse verendum quòd eam relinqueret. Ita lætitia & diuino spiritu pleni, laudantes Deum & puerum IESVM Nazareth in Galileam sunt reuersi.

Ex Filij subiectione, colloquijs,
& vita vsque ad trigessimum annum.

Nec his septemdecim annis, qui ad trigessimum vsque eius annum intercesserunt, quicquam de Christo scriptum est, nisi quòd erat subditus illis. Viuebat quasi priuatus sub Matre, sub patre putatio; illis in rebus omnibus obsequi & subscriuire, in externis & domesticis functionibus, Iosephum etiam iuuare in suo artificio. Quid putamus non sensisse consolationis Virginem Matrem, ubi videret obeuntem operas humiles Filium Dei? factum famulum suum & Iosephi? quòd tanta diligentia, studio, & industria, tam consummate omnia sua officia obire, tam alacriter operas explere IESVM videret? Nōne rursum

rursum Nazareth facta tunc est deliciarum caelestium paradisus, ut Aegyptus, & plusquam Aegyptus fuerat: quo paradiso fruebatur item Ioseph, sed excellentius multo Maria Virgo Dei Mater. Quis porro mente consequi posset vel cogitatione, & digna animi deuotione adorare, quæ erant diuina colloquia inter Filium & Matrem illis septemdecim annis? quam eximia dona Filius Matri gratificabatur? quoties Mater Filium de rebus diuinis sceret interrogabat? quoties inter eos sermo fuit de tota carnis Christi dispensatione, de passione, cruce, & morte; de resurrectione, & ad caelos ascensione; de missione Spiritus sancti paracliti, de mundi gubernatione, de iudicio vniuersali, de gloria paradisi sempiterna? Quæ omnia & cõseruabat in corde beata Virgo, neque euulgabat; & in corde suo summo cum Spiritus sui sensu & deuotione conferebat. Sunt hic plurima quæ meditari in consuetudine tam sublimi, tam diuina possumus, ex quibus innumerabilia priuilegia intelligamus profecta à Filio IESV in Matrem, à Patre Deo in Sponsam. Vbi illud etiam contemplabimur, mista fuisse omnia suis vicissitudinibus gaudij & meroris: nam ut audiebat de laboribus, & doloribus, & passionibus Filij futuris; ita de eius gloria, de merito, de triumpho. Sed illud iucundum est meditari, de Filij obsequijs ut sancta virgo laborabat & simul gaudebat, illud propter IESV defatigationem, hoc propter eius in obeundis illis laboribus & seruitijs gloriam, & singulare meritum. Eo igitur tempore tranquilla omnia, omnia quietis & sanctæ pacis plena.

Ex Christi baptismo, ieiunio, tentatione.

At ubi venit tempus baptismatis IESV, & per illud datum est initium Baptismatis Sacramenti, & ianua Sacramentorum, descendit autem Spiritus sanctus sicut columba, & venit super IESVM, & addita vox est de caelis dicens; Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui; Euangelium Christi tunc consecratum fuisse à Deo intelligimus, & principium prædicationis Euangelicæ factum. Ibi verò facies rerum mutata, ibi rursum Matrem reliquit IESVS, secedit ad acre & diuturnum ieiunium; ibi exerceri coepit beatissima Virgo à laboribus, & periculis Filij continua sollicitudine & anxietate. Verum pacatus fuit primus

annus satis, nisi quod à Satana est appetitus IESV Sina tentatione; sed sciebat illum nocere non posse Filio. Accepit tamen ex ieiunio IESV singularem animi consolationem Virgo sancta, dum ille voluit cibum sibi offerri per Angelos à Matre pararum, quod pie meditatur. Gaudebat porro Virgo pia quod Filium videbat iam non latere, sed fieri incipere eius nomen & gesta celebria, animos hominum ad sequendum Christum commoueri, Ioannem esse rotum in IESV prædicatione & laude, parari omnium animos ad pietatem. Hæc fuerunt Euangelij primordia trigésimo anno Christi, quo tempore Discipulos quidem habuit, sed non firmos adhuc, non plene addictos, sed pie tantum familiares.

Ex miraculo ad Cana Galilææ.

Ventum est ad Cana Galilææ: ibi iam incipit fieri inclytus Filius Mariæ edito miraculo; ibi confirmatur discipulorum in ipsum fides & pietas. At Maria ex charitate in sororem & nepotem Ioannem sollicita interim est, ne in confusionem veniant deficiente vino: hoc insinuat Filio; Vinum non habent: nec amplius dicendum sciebat, nec opus esse Filio Deo. Oratio Mariæ hæc fuit ad IESVM & pia & efficax. Quid autem respondit Christus? Duo. Quid mihi & tibi est mulier? Et, Nondum venit hora mea. Primum fuit Matri operatissimum atque gratissimum, ut audiret ex ore Filij professionem acrem & clarā suæ diuinitatis; vnde exstabat summa Virginis Matris gloriæ & animi incomparabilis exultatio: Sum quidem Filius tuus, quod discipuli sciunt, norunt alij; sed non omnes quod patrem non habeam inter homines vllum, sed in caelo Deum omnipotentem, qui me & ab æterno genuit & generat: hic est mihi verus & vnicus Pater; & ipsi ego vnicus Filius. Altero verbo suam humanitatem futuræ mortis significatione asseruit, & Matris animum perstrinxit. Quæ quum ita sint, miraculum quod ex me oras faciam quidem, sed volo intelligant omnes, non inde me illud facturum quod ex te accipi, non vnde sum Filius tuus, sed ex eo quod accepi à Patre, quod maius est omnibus: hæc est vna substantia mihi communis cum Patre & Spiritu sancto: sum enim Patri meo cõsubstantialis. Quid potuit ad laudem sanctæ Virginis excellentius dici, vel honorificentius prædicari? Quamnam arbitramur

inde prouenisse in Mariam mentis illustrationem, & cordis suauitatem? Ergo voluit Christus miracula quæ erant innumerabilia editurus, suæ esse diuinitati tribuenda, voluit tamen simul fidem veræ humanitatis confirmari. Aequalis enim esset periculi cum verum Deum negare, ut verum hominem; propterea humanitatem suam acerrimè item asseruit: nihil enim potuit illam solidius declarare quàm timor mortis, quàm mors; quàm intellexit suam horam: ut nihil vehementius & fortius exponere suam diuinitatē, quàm si diceret, ut dixit, Quid mihi & tibi est mulier? Hæc verò mortis significatio fuit quidem Matri acerba, sed ira tamen, ut excellenti illa diuinitatis Filij insinuatione fuerit mitigata, atque condita suauissimè.

Ex gestis alijs & prædicatione Christi.

Meditemur porrò, fratres, quid rerum gerebat sancta Virgo quo tempore Christus erat in Euangelij prædicatione, & excelsis suis operibus, & diuinis miraculis, antequam possemus venire Hierosolymam. Domi arbitror illam sese continuisse plerumque, totam in sublimem contemplationem gestorum Christi suspensam. Ad eam tamen piæ mulieres confluxisse, quas ipsa ad pietatem, & religiosos mores informabat, illarum animos solabatur diuina suauitate: de Filio cum ipsis agebat, loquebatur de eius doctrina, miraculis, diuina virtute; ita demum cum illis agebat, ut nouerat Christum velle, ut facultatem à Christo accipiebat. Omnia verò illi per nuncios significabat Filius; etiam, quod pie meditari possumus, illi omnia in spiritu reuelabat. Erat eius tunc vita exercita operosius & sollicita magis, ubi videbat bellum indictum esse & geri à Filio contra Demones omnes, contra perueitiam Iudæorum & immanitatem; è contrario autem exitiale ab his contra Filium: hinc omnia timebat, illinc omnia sperabat. Hæc faciebant aliquando ut domo egressa ad Filium proficisceretur, & cum illo familiarissimè ageret, in quo rerum statu res essent præsens à præsentē intelligeret, & diuina animi consolatione & luce repletur. Ita contigisse intelligimus ut renunciaretur aliquando IESV, quod eius Mater, & fratres, id est cognati, ipsum quærentes, & respondisse IESVM; Mater mea & fra-

Luc. 8.

tres mei ij sunt, qui verbum Dei audiunt & faciunt. In eandem item sententiam illi mulieri respondisse, quæ vocem extollens de turba dicebat; Beatus venter qui te portauit, & vbera quæ suxisti; Quinimo, inquit, beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud. Sed quorsum attinent hæc Christi responsa? Turba, & mulier etiam illa nondum spiritus cognationem & vim cognoscebat; de ijs quæ sibi erant nota loquebatur, quæ verò à Christo gerebantur excellenter, quasi è naturæ nobilitate proficiscerentur, & facultate, suscipiebat ac mirabatur, & ad generis præstantiam & humanam sanctitatem referebat. Et ita cogitabant quidem vulgo omnes humanitas & demissè iudicantes, nihil dum de IESV diuinitate intelligentes, nisi excipias mulierem illam, iuxta quod sentit Beda. Hanc persuasione voluit Christus extirpatam; propterea constanter prætulit necessitudinem spiritus illi quæ ex carne existit, & opera spiritus carnis operibus, etiam si hæc mala non sint, anteposuit. Nihil verò in his expressit, tamen insinuauit, de suæ carnis mysterio, nihil exposuit de ea coniunctione atque vnione quæ Filio Dei cum carne & humanitate suaintercedebat, è cuius dignitate & virtute nascebantur omnes spirituales necessitudines. Illinc enim meritum Christi erat efficax gratia, omnium donorum, omnium necessitudinum spiritualium; quod Deus esset qui merebatur pro nobis, qui nobis applicabat suam passionem & mortem: quo fiebat ut de sua cum Matre cōiunctione diuina non responderit apertè Christus, sed illam sepositam voluerit, & supra aliam omnipem carnis necessitudinem intellexerit esse exaltatam. Quasi diceret; Vos vestras carnis nobilitates & excellentias magni aestimatis, aestimadæ tamen longè altius sunt spirituales, quæ proueniunt non ex naturali generatione, sed ex æterna quam ego habui à Patre meo, tum supernaturali quam ex Matre accepi: & tamen hanc diuinam fecunditatem Mater mea non habuisset, nisi illud è cognatione spirituali fuisset promerita; qua in re cœlestē illud mysterium elucet, & Dei ineffabilis prouidentia. Non est enim merita Maria ut ego fierem homo, sed gratia illa vnionis meæ hypostaticæ vnicam habuit causam Trinitatis nostræ vnam bonitatem, & misericordiam, & voluntatē. Hoc nō meruit Maria: illud meruit, ut in ipsa, ut ex ipsa expleretur illa misericordia, & fieret

Luc. 11.

fieret vnio illa diuina: verum vt illud mereretur accepit per prauisum meum meritum, quod non habuissim nisi ex ea carnem sumplissem. Prauisa enim mea incarnatio & meritum fecerunt in illa prius spiritualem cum Deo coniunctionem, vnde posset ita parari vt Mater mea fieret. Inexhaustus est fons tuæ laudis & gloriæ magne IESV, vnde exstat iugis illa Matris tuæ laus, exundat illa Mariæ Virginis sublimis gloria.

Ex Iudæorum odio & calumnijs in IESVM.

Constitabatur magna solitudine & animi anxietate, timore etiam, sancta Virgo toto tempore prædicationis Christi, quum funestum & exitiale odium Iudæorum aduersus Filium intelligeret, calumnias & contradictiones atrocissimas, abiectum à ciuibus suis extra ciuitatem, ductum ad supercilium montis vt illum præcipitem darent; missis postea satellitibus voluisse Principes & Phariseos eum comprehendere & ducere vincitū, subinde voluisse illum lapidare; crescere coniurationem Principum, Phariseorum, Scribarum, Seniorum aduersus IESVM. Erant initia dolorum hæc: videbat quasi expediri atque distringi amarum illum gladiū quem olim ipse prædixerat Simeon.

Ex venditione & reliquis Christi passionis mysterijs.

Ventum enim tandem est ad Iudæ venditionem, ad horti timores, & agoniam, & sudorem sanguineum; comprehenditur & ligatur IESVS, trahitur ad Annam, vbi accepit alapam; perducitur dein ad Caipham, & damnatur ad mortem: illuditur, confuitur, colaphis ceditur summa cum contumelia & opprobrio; concluditur in domesticum Caiphe carcerem, ligatur ad columnam in tetto loco, ibi quod reliquum fuit noctis similiter ceditur, eisdem afficitur contumelijs. Rursum manē ab vniuerso concilio condemnatur ad mortem, & tradendus decernitur Pilato Præsidi, & interimendus. Sistitur Pilato, accusatur vt falsissimè, ita inuidiosissimè; mittitur ad Herodem, ab eo irridetur, indutus veste alba tanquam farus ad Pilatum remittitur. Ibi teterrima contentione agunt Principes con-

tra Pilatum illum defendentem, petunt Barabbam horridum latronem potius liberari quàm IESVM. Eorum clamoribus adductus Pilatus illum imperat crudelissimè flagellari, dein atrocibus spinis coronari. Ibi rursum subannatur, arundine corona eius verberatur & caput; statuitur in conspectu Iudæorum à Præsede, vt ad tantam eius miseriam misericordia commouerentur. Fit è contrario vt in maiorem rabiem, & odium, & infestationem inciterentur. Tandem traditur eorum voluntati à Pilato vt crucifigatur: tollit crucem prorsus afflictus & debilitatus, ducitur cum duobus latronibus ad Golgotha. Principes, ne sub pondere crucis moreretur, illa eum leuant, vt crucifigi posset viuus, hoc est, crudeliori & contumeliosa magis morte interire. Venitur ad Golgotha, gustat terribilissimum vinum ipsi oblatum: ibi eum crucifixerunt primū, dein crucem leuauerunt & statuerunt, vtrumque cum summo eius cruciatu; qui per tres horas continenter saeuissimas accipiens accessiones, tandem attulit illi mortem crudelissimā atque ignominiosissimā. Postquam expirasset, traiectum est eius latus lancea, & effluxit ex eo sanguis & aqua. Hic est gladius ex tam multis gladijs compositus atque compactus, qui animam sacrosanctæ Virginis petransiuit & penetravit. Erat acerbissima antequam ad hæc veniretur afflictissimæ Matris & anceps sollicitudo, metus, anxietas, angustia: sed quæ nunc narramus, Mariæ animam totam ita occuparunt, ita cruentarunt, vt ea omnia quæ in præcipiti erant, quæ ab ea timebantur, & de quibus eius erat sollicitudo & anxietas, quasi coniuratione facta in cor afflictissimum Mariæ irruerent. Vnus dolor alium excipiebat, vnum cruciatum alius attingebat, & atrocior quidem, donec, ipso concedente, Christo vitam abstulerint. Hi gladij erant animæ Mariæ infixi, anima autem eius, suprâ quàm explicari possit, dolore, amaritudine, cruciatu erat exacerbata atque confecta: spiritus tamen virtute, & animi excelsa quadam fortitudine sustentabatur iuuante Filio, neque quicquam à generosissima Virgine vel dicebatur, vel agebatur, quod maiestate Filij, & Matris dignitate non esset dignum. Itaque astantem describit Ioannes iuxta crucem, vbi extremi erant Filij cruciatus & vicina mors, extremi simul Matris dolores. Porro cum audiret à Christo IESV, Ecce filius tuus, consolationem quidem accepit aliquam

de Filij acerbissimè morientis erga se sollicitudine, & amoris significatione; sed id ipsum eam affligebat amarulentius, quòd ipsam relinqueret, & videret simul ad extremā lineam vitæ venire Filium. O dignam tanto Filio Matrem! O fortitudinem Virginis incomparabilem! O laudem & gloriam Matris Dei omni præconio superiorem! Tu concepisti Filium Dei & peperisti, tu lactasti & nutristi, tu curam illius gessisti tot annos, tu vicissitudinem laborum, sollicitudinum, & dolorum; tu paupertatē cum illo sustinuisti: venit prædicationis tempus Euangelij æterni; ibi inceperunt quidem illæ cessare vicissitudines, sed fieri labores & dolores animæ tuæ continui, arque adeò augeri in horas & momenta cruciatus tui, vt Filij; donec & ille in mortem veniret, tu in dolorum tuorum & cruciarum finem. Hæc autem omnia tanta patientia pertulisti, tanta longanimitate, constantia, magnanimitate, vt etiam inde constaret te omni virtutum excellētia esse ornatiſsimam, nec illa potuisse pati quemquam, præter te & Filium. Quæ omnia quamuis merita erant tua, & gratiæ & gloriæ tuæ incrementa ingentia per Filij tui meritum, simul tamen (quæ tua fuit semper charitas incomparabilis in mortales) pro mortalibus Deo ea offerebas in Christo; quemadmodum per Christi merita & satisfactionem infinitam applicant sancti hominibus sua merita & satisfactionem ex eius exundanti misericordia & benignitate, quasi è thesauri infiniti fonte riuulos emanantes.

Ex Christi sepultura.

Præterierant iam summi illi tui dolores, cælestis Virgo, in morte Filij; fuit tamen adhuc reliquus luctus & doloris sensus in eius depositione è cruce & sepultura; sed quem non solum virtutum tuarum splendor illustrabat, sed fulgor etiam ab anima Christi ex inferno, à corpore ex sepulchro excipiebat. Vt autem fecit te sibi cōformem Filius in suis doloribus, ita in consolationibus & gloria: vt enim erat ille medius quidam Christi status non glorificata humanitate, donec resurgeret, ita Matris Christi erat media quædam vitæ conditio, non consummata lætitiā de Filio. Verum brevis hæc fuit mora.

Ex Christi Resurrectione, Ascensione, &c.

En resurgit à mortuis Filius, illi primū omnium apparet, replet eius animam, mentem, cor, splendoribus diuinis, & omni suauitate. Auget hæc dona in ascensione, in Spiritus sancti missione, & ita implet, ita auget, vt illam gratiæ & donorum excellentiam excipiat præcellens gaudium, & in perpetuū confirmet de Filio & rebus cælestibus; imprimat verò eius cordi dulcissimā illius præsentiam, & latissimam vniōem.

Ex sacrorum locorum frequentatione.

Erat sacrosancta Virgo postea cum nepote Ioanne, insignia mysteriorum Christi & passionis, quum erat Hierosolymis, cum mulieribus obibat assidue summa cordis deuotione, & totius animæ consolatione; Ioannis vtebatur ministerio & opera.

Ex Diui Ioannis Euangelistæ obsequijs & colloquijs.

O te beatum, Ioannes, qui eandē Matrem haberes quam Deus! Quis cogitatione assequi possit tua cum Matre Dei colloquia de gestis Christi, de eius diuinitate, de rebus cælestibus? Quam multa per illam à Deo didicisti! Et quid mirum si altius intonas tuum Euangelium quàm cælū est, & cælī calorum? Docuerat quidem te Christus, subseruiat Christi doctrinæ Mater Christi. Quoties tu ad Mariam, non Salome, sed Matrem tuam & Christi, adduxisti Apostolos, quoties discipulos, vt doctrinam haurirent cælestem ex ore diuinæ Virginis! Hic iam non conseruabat tantum Maria verba Christi, & gesta, & mysteria, sed simul diuino verborum splendore, suauitate, gratia, efficacia enuntiabat. Itaque Deus tantisper illam voluisse in terris viuere creditur, dum traditiones sacras quas à Filio acceperat, & per eius gesta obseruauerat, Ecclesiæ communicaret.

Ex Diui Ioannis Apocalypsi.

Sed tu tamē sublimis Euāgelista & Prophetā Ioannes præclarissimam post eius assumptionem accepisti de Matre Dei tuæ mentis illustrationem. Apparuit tibi signum magnum in cæ-

in celo: mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim. Significauit enim illa mulier Mariam Virginem, quæ caput nostrum integra integrum peperit, quæ etiam ipsa figuram in se sanctæ Ecclesiæ demonstrat: ut quo modo Virgo pariens Virgo permanet, ita & Ecclesia omni tempore membra eius pariat, & virginitatem non amittat.

Maria Ecclesiæ Mater & Filia.

Summa fuit semper coniunctio Mariæ virginis & Ecclesiæ, summum huius coniunctionis mysterium. Nam quum sit Ecclesiæ corporis membrum præcipuum Mater Dei Maria, & quidem alijs membris omnibus excellentius, Mater tamen eius est Ecclesia: sed ita Mater, ut per eam accipiat ut mater sit & eius, & omnium qui de Ecclesia censentur. Nonne habet Ecclesia à Christo ut Mater sit, & per Christum? At hunc attulit Ecclesiæ Maria. Itaque quicquid habet Ecclesia boni, quicquid dignitatis, id habet à Deo, habet etiam suo gradu à Maria; debet Deo, debet etiam Mariæ, ex qua illa accepit per unicum Mediatorem Christum. Neque enim voluit Deus hunc esse Mediatorem, nisi ex virgine Maria conceptum & natum: ut intelligamus Mariam peperisse nobis Deum, dedisse Mediatorem & Redemptorem. Quocirca mater est utraque utriusque; Ecclesia Mariæ, Maria Ecclesiæ: hæc illius, quia hæc est corpus Christi, illa huius corporis membrum; Maria Ecclesiæ, quia ut hæc esset Mater non solum illius, sed omnium filiorum suorum, à Maria accepit, quæ illum concepit & peperit, per quem est Mater. Hinc fit ut Ecclesia Mariam honore principali prosequatur, ut Matrem Sponsi sui Dei, & omnium bonorum auctoris & consummatoris; Maria Ecclesiæ honorem tribuat, ut ex qua nata ipsa fuerit, & educata, & eoducta vnde Dei Mater eligeretur. Accepit igitur Ecclesia Christum à Mariâ verum Deum & verum hominem. Hic enim quum sit Dei Filius æternus, ex tempore natus est ex filia Ecclesiæ Mariæ. Hic factus est Sponsus Ecclesiæ per eius ex Mariâ incarnationem. Hic frater Ecclesiæ est; nam Filius Dei naturalis, ut Ecclesia filia Dei adoptiua. Christus Ecclesiæ caput, ut à quo accipiat illa omnem influxum gratiæ, & donorum, & charismatum, omnem connexionem spiritus & subordinationem:

Ecclesia corpus Christi, ut quæ ab eo vnione spiritus acceperit & habeat, ab eo pascatur, augetur, gubernetur, fecunditatem accipiat spiritualem gignendi, nutriendi, augendi, gubernandi filios suos. Ecclesiæ quoad vixit subdita fuit Maria, erat etiam in Petri Christi Vicarij obedientia. Verum quum ita excellat Ecclesia, ut sit gloriosa, non habens maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sed sit sancta & immaculata: non tamen habuit vnquam, non est habitura membrum aliquod, aliquem fidelem, cui gratia, donis, prærogatiuis celestibus, omni virtutum præstantia non longè antecelleret Maria. Quid? Illa non est excellentia Mariæ singularis, ut vis spiritualis quam à Deo accepit Ecclesia, ad illam filiam generandam non attigerit, sed illa singulari priuilegio à Deo sit spiritualiter generata? Non enim fuit, ut aliæ infantula, ab originali peccato per sacrificium Ecclesiæ ministerio purgata & consecrata, sed à Deo proximè sanctificata in conceptione, & ab omni peccato præseruata, & præstanti gratia & donis nobilitata, & in ea perpetuò confirmata, etiam si pro ea similiter atque pro alijs puelulis sit oblatum postea sacrificium. Creauit ergo illam filiam Deus, & dedit Ecclesiæ, & eius corpori inseruit diuina prærogatiua.

Eadem dicuntur de Mariâ quæ de Ecclesia.

Hæc cum ita sint, quid mirum si hæc mulier quæ Ioanni apparuit, significet & Mariâ & Ecclesiam, & quæ de vna dicuntur, alteri & possint & debeant accommodari pro prophetica mysterij ratione? Es tu sanctissima Maria castitate & integritate Virgo, fecunditate mulier & Mater. Amiciuit te Pater Deus sole, hoc est lumine Filij sui, qui lumen est infinitum & æternum, quum hoc lumen carni in utero tuo vniuit: & hoc quidē uteri tui summum lumen fuit in æternitate prædestinatum, vnde in omne tempus, in omnes generationes deriuatum est lumen diuinum in mortales. Excellenti quidē ante incarnationis mysteriū lumine vestita fuisti, superamicta rursum ampliori gratia ubi salutauit te Angelus, & parauit te Deus ad Filij sui conceptionem. Conceptio Filij tui Dei, illa verò est quæ te immenso sole & luce, Deo ipso amiciuit, quæ ipsa tu in eius humanitate circumdedisti, &

Virgo.
Mater.
Amicta
sole.

suo amictu induisti. Verè fuisti diuino sole IESV induta Virgo caelestis, & asististi Regi Filio Regina Mater in vestitu candido & deaurato. Vbi igitur luna in Maria? vbi im-
Luna
sub pedi-
bns eius.
 luna in solis lumine splendidissimo? Nulli est, nulli esse potest; nusquam in Maria locum inuenit luna, sed est sub pedes eius abiecta: vt diuinam vim intelligamus in Maria, qua ab ipsa omne peccatum, omnis imperfectio, omnis macula & instabilitas fuit perpetuò profligata atque subacta per filij lumen & virtutem. Sed qualisnam est huius diuinæ mulieris corona? Est eius caput redimitum diademate stellarum duodecim, id est, excellentijs duodecim Patriarcharum & Apostolorum, tum Angelorum omnium: omnes enim confitentur sua dona ab huius Virginis antecelli, & hac præclarissima laude illam celebraat atque coronant. Porro cum dicatur in vtero habere mulier, quis non videat mulierem tanta amplitudine diuinæ gratiæ insignem summo miraculo factam fuisse grauidam; hoc verò mysterium exposuisse Deum nobis per Gabrielem, vbi superueniente Spiritu sancto dixit diuinitus Mariam virginem, obumbrante Altissimi virtute, futuram esse Matrem, concepturam, & parituram Filium Dei? Verum quid illud est, quod dicatur hæc mulier clamare paruriens, & cruciari vt pariat? Sublimi hinc intelligentia opus est. Mariæ quidem est hic clamor, hæc parturitio, hic cruciatus vt pariat; non in conceptione, non in veri gestatione, non in partu; in nullo horum illa quaras, quia nihil illorum in Maria fuit. Quænam igitur clamat? Ecclesia, & per hanc etiam Maria. Sed vbi? Non in mysterio conceptionis & partus Mariæ, non de his, sed de mystica significatione conceptionis & partus filiorum Dei, quæ exprimitur in Draconis bello & prælijs perennibus quæ aduersus Filium & Matrem, aduersus Ecclesiam gerit iam inde è celo. Nihil enim molitus est Lucifer contra veritatem & Deum, quod non intelligatur contra Christum fecisse, contra eius Matrem, contra Ecclesiam. Nam in Deo Christus semper fuit, & Maria, & Ecclesia in præcipua prædestinatione: in his permisit Deus veritatem & se impugnari. Confecto igitur primo prælio in celo, quod gestum est contra Luciferum & Angelos eius, & eo profligato à Michael & ipsius Angelis, exarsit Dæ-

mon in veritatē & Deum, & ita contra Christum, Mariam, Ecclesiam, in quibus erat Dei veritas & Deus: itaque voluit illos euertere, & illam conceptionem & natiuitatem delere. Cæca enim machinatione & malitia cum pugnet contra veritatem, pugnassee intelligitur contra Christum, Mariam, Ecclesiam, quasi Mariæ Filium deuoraturus. At infans & irritum molimine illud conatus est; peperit enim Maria hominem, sed simul Deum: itaque peperit Filium super omnes cælos ad Dei æqualitatem leuatum, quò Satan nec leuari, nec attingere potest: quare Dæmoni in cælum raptus est Filius natus, qui semper erat in celo. In cælum item raptus est Christus, quum Satanam in deserto superauit trino triumpho; postremò in cruce, in resurrectione, in ascensione, in sessione ad dexteram Dei Parris omnipotentis.

Ex Draconis bello contra Ecclesiam.

Et verò nec antea cessauit, nec post hæc, belligerare contra Ecclesiam Draco, & in ea contra Mariam: verum contra neutram prauelere potuit eius armorum vel violentia, vel artes veteratioræ & pestilentes. Nam eodem Ecclesia confugit quò raptus dicitur Filius Dei & Virginis, ad summam omnium creaturarum rerum solitudinem, diuinitatem; quò eam leuarunt alæ duæ, virtutum altera, altera donorum Spiritus sancti, & vtrorumque exercitiū & volatus perpetuus. In ea enim perfectione contemplationis, & diuinarum actionum stadio, parauit illi Deus perennē habitationem, vbi eam pascit cibo caelesti per tempus, & tempora, & dimidium temporis, hoc est, quanto tempore bellum gerendū est contra aduersarias potestates, & præsertim tempore persecutionis Antichristi. Similiter intelligitur bellum Dæmonis contra Matrem Dei Mariam, similiter illius ad Deum refugium, & erga illā protectio & securitas. Cognouit igitur Satan non posse fidem, non virtutes, non dona, non sanctas operationes eripi vel ab Ecclesia, vel à Maria; vim enim expertus est in Ecclesia Dei esse & in Maria, quæ superari à nulla creatura possit. Quocirca cum vinci se à veritate sentiret, persecutionibus, laboribus, angustiis, cruciatibus, mortibus, Ianienis aduersus Ecclesiam exarsit & infaniuit, hæc permittente Deo ad splendorem maio-

maiores illius & gloriam. Neque hæc solum extrinsecus in illam permisit, sed innumerales spiritus & mentis afflictiones: illas quidem exteriores non permisit in Matrem suam, has internas permisit, & quidem acerrimas animi angustias, dolores, afflictiones de laboribus & poenis filij, de persecutionibus, de passionibus, cruce, morte; simul de Ecclesie necessitatibus, de persecutionibus & laboribus, de afflictionibus & malis omnibus. Hic verò fuit clamor parturientis Ecclesie, hic cruciatus ut pareret. Inuocauit enim Ecclesia perpetuo in suis laboribus Christi aduentum, conceptionem, natiuitatem: inde idem auxilium animi suspirijs, & valida deprecatione expetiuit Maria. Hæc autem voluit impedire permissa Satanae à Deo potestas; per afflictionum enim flumen & rapacitatem Ecclesiam ad se trahere expetiuit & pessumdare. Verum audiuit terra vocem mulieris vtriusque, hoc est orationem. Sed quam terra? Vis Dei incarnati prauis & accepta Deo in æternitate, Filius Dei factus homo. Illa terra fuit purissima caro è Virgine sacrosancta assumpta, fructus ille terræ quem dedit Virgo diuina. Hæc terra, hic Christus Deus homo, hic IESVS profligauit Satanam, absorpsit eius fluminis violentiam, & truculentiam eius tentationis, & bella superauit gloriosissime.

Ex prælijs cum semine mulieris.

Quid infans præterea draco abyssi? Nihil possum aduersus Filium, nihil contra Matrem, nihil in Ecclesiam: contendo prælia facere cum semine mulieris, cum particularibus hominibus, cum Ecclesijs ite particularibus. Præcipuum autem bellum meum exardebit contra pios, contra eos qui observant mandata Dei, qui testes Dei sunt, & ad martyrium pro Christo aspirant, & martyrio pro eius nomine coronantur: neque enim de alijs sum admodum sollicitus. Est veteratrix hæc tua superbia & truculenta, bellua execrabilis & pestilens: contra pios bellum gerens, & prælia multa facies; sed exanguia illa erunt & profligata. Alios etiam, quos tu contemnis, iuuabunt Sancti suis victorijs de te, & Mater Dei Maria, & Ecclesia, & Christus, & Deus: & tu tandem conculcaberis, & in ignem projiceris, ac sepelieris in æternum cum tuis diabolis omnibus, & cum vniuersa face homi-

num damnatorum per tuum maleficiū; quod tamen ipsum non impunè feres: qua enim ex parte pœna maiori affligi poteris, ea ad cūmulum tuæ antiquæ damnationis affligeris draco tartaree. Agimus vobis gratias ingentes in humilitate cordis nostri in Christo sancti Angeli, Prophetæ, Euangelistæ; excellentia mysteria & laudes de virgine Matre gloriosa à Deo vestra intercessione & auxilio intelleximus. Verum ut dona cælestia suo ingenio desiderij cordis expleret simul & excitant, ita nos accendimur nunc magis ad Virginis sacrosanctæ præconia inquirenda ac celebranda.

Ex gaudio & celebritate Angelorum in Virginis Assumptione.

Obsecramus Angeli sancti, non nihil nobis aperire dignemini, pro vestra in nos singulari charitate & patrocinio salutari, quā habuistis exultationē ubi ad vos ad cæleste Regnum assumpta est Virgo Dei Mater Maria? quā celebritatē illi exhibuistis? Nonnulla perstringemus per tuum Tutelarem. Nam ubi primum intelleximus eam esse assumendam ad Deum & ad nos, amplissimo gaudio fuimus exilarati; maiori etiam cum vidimus Christum descendere ad illam adducendam, & eius assumptionem diuinē ornādam. In desiderio fuissimus, ut omnes comites iremus Christo; delecti tamen à diuinitate sumus qui ascendentes susciperemus, alij profecti sunt cum Christo. Iam inde festiuitate & celebritate ornatum est cælum vniuersum: quasi videres ad nouum splendorem & dignitatem recipiendam id parari, & ad nouas laudes Deo canendas, & Virgini velut gestire totam viam ad montē vsque Sion, montem item ipsum, & Mariæ Virginis habitationem cælestibus floribus & peristromatis ornatam: oppletum totum itineris spatium Angelorum frequentia, hinc inde expectare aduentum Christi & Matris; non cessare à laudibus vtriusque. En suscitât Matrem Filius, decorat gloriosam animam, & corpus replet gloria, virumque donis incomparabilibus exultat, diuino triumpho ad cælum leuat, paradiso infert, supra omnes Angelorum hierarchias & ordines secundum se in summa sede cælorum, in summo honore & gloria apud Deū collocat, Reginam ac Dominam constituit ac pronunciat. Data mihi fuit omnis potestas in cælo & Mat. 28.

in terra, datur nunc Matri meæ Mariæ Virgini in vtrumque summa super omnem puram creaturam. Concidimus in genua nostra supplices, in iubilo omnes adorauimus Deum & Christum eius; adorauimus sua adoratione excellenti Matrem Dei, professi sumus illam nostrum omnium esse Reginam ac Dominam: illi cecinimus laudes caelestes, quales nulli præterea creaturæ. Neque verò existimetis quæ præconia nos modulati sumus, non esse supra vestrum caput, altè cecinimus Matri Dei, & Angelicos modulos edidimus in sublimitate: sed vobis aliquam partem nostri cantici indicabimus,

Ex singulorum ordinum Angelorum iubilis.

Exultante enim tota coelesti ciuitate, iubiliante caelo, nostri Seraphim excellentiorem amoris Dei flammam Mariæ quam sibi detulerunt, Cherubim sublimiorem Dei scientiâ, Throni altiore in illa Dei thronum quam in se agnouerunt, in quo emineat diuina maiestas atque adoretur; Dominationes suam Dominam & Imperatricem veneratæ sunt; Virtutes miraculis diuinioribus quam se ornatam professæ sunt, maiorum item esse virtutum & signorum fecundam; Potestates illam in aduersarios spiritus potentiorē quam se accepisse facultatem. Iam verò principatum in Ecclesiam, & in alias hominum monarchias, illam obtinere suo præstantiorem Principatus testati sunt, & certius gerere patrociniū; quum suum sciant in Deo certissimum. Archangeli in commissas sibi cōgregationes exercere gubernationem suā principalem magis & altiore. Postremo Angeli esse quidem salutare se singulis hominibus, se illos iuuare, protegere, gubernare, atque dirigere; vnam tamen illam instar esse omnium confessi sunt singulis hominibus & vniuersis. Habemus nos quidem perennem in Deo nostro beatitudinem, & illam quidem statam & firmam, & quæ in gradu cuiusvis nostrum augeri non possit, neque verò minui: verum gloria quæ ex illa promanat, & exit in gaudium & laudes de multiplici Dei sapientia & donis in nos & in Ecclesiam, (quæ accidentaria appellari potest) illa, inquam, gloria singularem accepit accessione in assumptione Matris Dei in celum, quæ & de illa, & de alijs eius donis subinde augetur. Itaque iubi-

lamus semper de Virgine sacrosancta, Hierarchicas actiones ab illa subinde recipimus.

Ex simili beatarum animarum iubilo ac celebritate.

Quid vos beatæ animæ, quæ inter Angelorum choros sedes à Deo accepistis, quid tunc agebatis? Similiter atque Angeli assumptionem Matris Dei Mariæ Virginis celebrabamus; & quidem quo in superiori Angelorum ordine eramus collocatæ, ita altiori laude illam prosequeremur, nostrum Angelorum ordinem æmularæ diuinitus. Addidimus proprias Patriarchæ; Nos fidem de Filio tuo, diuina Virgo, accepimus, conseruauimus, propagauimus; tu illum dedisti, & totam spem & fidem nostram representasti. Nos exultauimus ut diem Christi videremus, vidimus in spiritu, & gauisi sumus; tu verò illum concepisti, peperisti, fouisti, lactasti, cibasti, tot annos cum illo vixisti, subditum habuisti & obsequentem: tu verè & diuinè illum audisti, vidisti oculis tuis, perspexisti, tu manibus tuis contredasti, tibi eximio privilegio manifestata est vita æterna quæ erat apud Patrem. Nos autem Prophetæ, quum fuerimus toti in vaticinijs de Filio, & de te simul, suauissima Virgo Mater, sublimi spiritu diceremus, dignitatis tuæ tamen amplitudinem & splendorem nunc plenius cognoscimus, & ex maiori luce & spiritu laudamus & benedicimus te, & prædicamus in iubilo, exultantes Dei misericordiam & veritatem. Nos verò alij, qui ex lege veteri credidimus in tuum Filium, & illius merito sumus consequuti gloriam sempiternam, summate admiratione & laude prosequimur Mater Dei. Quum enim nos tot sacrificijs Filium tuum, tot oblationibus, caeremonijs, tot mandatis, tot seruitijs, tot purgationibus, tot festis, tot Sacerdotibus & Levitis Christum significauerimus, & adorauerimus futurum, tu tamen octo verbis illum & concepisti, & præsentem exhibuisti mortalibus omnibus adorandum: ut plus videamus valuisse apud Deum tuum illum consensum, quam omnia nostra sacra, & caeremonias. Sit Filius tuus benedictus in secula, sis & tu in æternum benedicta. At vos Apostoli & sancti Patres, qui cum ipsa in terra vixistis, vel qui etiā eius morti, & resurrectioni, & assumptioni interfuistis, quid laudum attulistis & tunc, & nunc offertis? Eramus quidem tunc Spiritu Dei or-

nati,

nati, & caelestes Dei Genitrici laudes diximus, iuxta quod singulis Spiritus dabit eloqui; nunc verò & illa retinemus quæ tunc diximus, & augustiora facimus & excellentiora, & plurima addimus, lumine diuinæ gloriæ illustrati, quæ superant caput vestrum: illud tamen non tacebimus, quod vestra intelligentiæ nonnihil erit accommodatum. Quum esset in terris nobiscum post Filij ascensionem, tota fuit in nostra institutione: itaque docebat nos Deus & Christus per se quidem, sed per ipsam etiam, & per Angelos. Fuit illa Ecclesiæ magistra diuino quodam priuilegio: nunc verò vt Angelorum omnium est purgatrix, illuminatrix, & perfectrix; ita & nostra Apostolorum, & beatorum animarum omnium. Quid præterea alij sancti Patres Virgini Mariæ Deiparæ in terris viuentes laudis & encomij obulisti? quid verò nunc in celo triumphantes? Semper Ecclesia Dei, & Patres Ecclesiæ, & Doctores Matrem Dei præcipuo, & post Filium eius maximo præconio, veneratione, deuotione sumus prosequuti; neque vllus nostrum fuit qui illam non summis laudibus extulerit. Omnes esse Matrem Dei prædicauimus, concepit Deum hominem & peperisse, Virginem fuisse & ante partum, & in partu, & post partum, esse perennem & diuinam Virginem, de Spiritu sancto obumbrante Altissimi virtute concepit ex purissimis suis sanguinibus, nullo prorsus viri commercio. Nullus fuit qui non ex scripturis illam, ex traditione Ecclesiæ, ex sua singulari cordis pietate quam potuit excellentissimis encomijs ornauerit. Nam etiam si nihil aliud quam quæ nunc perstrinximus dixissemus, cum ijs omnes laudes quæ possunt in Matrem Dei Mariam conferri, & debent, amplissimè fuisset complexi: hæc ergo sat fuerit si significauerimus; nam quæ nunc in caelesti gloria persequimur, & superiora ijs sunt quæ in terris diximus, & in nobis desiderium laudandi Virginem Matrem non explent, sed augent continenter, & vestrum superant caput. Colligite vos ex nostris scriptis quæ vestro studio assequi poteritis, nobis iuuantibus in Christo. Agimus vobis gratias immortales pro caelesti vestra erga nos benignitate, clarissima coelorum lumina. Hoc ergo conabimur vestro patrocinio & ope freri in Christo: non tamen omnium prosequemur monumenta; sed aliqua si referamus, existimabimus alio-

rum omnium præconia attulisse, & reuera offeremus Christo & Matri Dei Mariæ sacrosancta.

Ex sanctorum Patrum scriptis.

Irenæus. Sicut Heua inobaudiens facta, & Lib. 3. sibi & vniuerso generi humano causa facta est mortis; sic & Maria habens prædestinatum virum, tamen virgo obaudiens, & sibi & vniuerso generi humano causa facta est salutis. Et paulò inferius: Sicut autem & Heua inobedientiæ nodus solutionem accepit per obedientiam Mariæ: quod enim alligauit virgo Heua per incredulitatē, hoc virgo Maria soluit per fidem. Et alibi: Quemadmodum Heua Lib. 5. per Angelicum sermonē seducta est, vt effugeret Deum, præuaticata verbum eius; ita & Maria per Angelicum sermonē euangelizata est, vt portaret Deum, obediens eius verbo: & sicut illa seducta est vt effugeret Deum; sic hæc suasa est obedire Deo: vñ virginis Heuæ Virgo Maria fieret aduocata.

Cyprianus. Genitrix est & obstetrix Maria, De Na- & deuotam dilectæ soboli exhibet clīerelam; *timide Christi.* attredat, amplectitur, iungit oscula, porrigit mammam, totum negotium plenum gaudio: nullus dolor, nulla naturæ contumelia in puerperio, vltro maturus ab arbore baiula fructus elapsus est, nec oportuit vellicari quod sponte prodibat, nihil in hac re perijt vltio, nec præcedens delectatio aliquā expetijt poenarum vlturam. Spiritu sancto obumbrante incendium originale extinctum est; ideoque innoxiam affligi non decuit, nec sustinebat iniuria, vt illud vas electionis communibus lassaretur iniurijs, quoniam plurimum à ceteris differens, natura communicabat non culpa: eratque ei proprium priuilegium, quod nulla mulierum nec ante nec deinceps meruit obrinere, quod erat simul Mater & Virgo, singulis titulis insignita. Vnde & Matri plenitudo gratiæ debebatur, & Virgini abundantior gloria; quæ carnis & mentis integritate insignis, spiritali & corporali, intus & extrà, Christi præsentia fruebatur. Et post paulò: Angelica sanè non est credendum ibi ministeria defuisse: nec recesserat à venerabili peccatore Matris Spiritus sanctus, ad verbum Gabrielis illapsus. Possidebat domū suā, & templū, quod sibi cōsecrauerat, adornabat, celebra-

bat

bat sacrarium suum, & sanctimoniam Thalamum honorabat; lætificabant consolationes huiusmodi animam benedictam, & tanti habitatoris reuerentia concupiscentiarum ludibria abigebat; legem mentis lex carnis non infestabat, rebellio nulla quietem spiritus affligebat. Parvulus fugens vbera pura alimonia utebatur, & fons sacri pectoris defecatum edulium ori mundissimo infundebat. Sed & cor Matris quadam dulcedines, quæ humanum superant intellectum, imbuebant, eratque utrinque mira iucunditas, cum pia sanctæ Matris & deuota humilitas, & sancti sanctorum immensa benignitas, confœderatis affectibus mergerentur.

Euang. de Annunciat. Athanasius. Et quandoquidem ipse Rex est qui natus est ex Virgine, idemque & Dominus & Deus; ea propter & Mater quæ eum genuit, & Regina, & Domina, & Deipara propriè & verè censetur: licebitque nobis ita congruenter dicere, dum ad ipsam, & ad eum, qui ex ea genitus est, carnisferum Filium respicimus. Nunc scilicet adest Regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circumamicta varietate; eò quod secundum sexum foemineum Regina, & Domina, & Mater Dei appellari debeat. Eaque nunc ut Regina assistens à dextris Filij ubique regnantis, quasi in vestitu deaurato incorruptionis & immortalitatis circumamicta & variegata, sacris & solemnibus verbis celebratur: non quidem secundum spiritualem simplicitatem, aut quasi sine corpore & carne assilat, sed quod induta sit (quantum spectat ad sanctissimam eius carnem) incorruptibilitate & immortalitate. Variegata rursus est quantum attinet ad ossa sanctissima, quæ eius carnem fulciunt. Nam ex carne eius, & ex ossibus eius, veluti ex veteri Adamo nouus iste Adam, ut vicem eius expleret, costam sibi finxit, nimirum istam incarnationem, eamque semel indutam perpetuò gestat. Ac proinde ista noua Eva mater vitæ appellatur, variegataque permanet ad primitias vitæ immortalitatis omnium vuentium. Dicimus eam igitur iterum, & semper, & vnde quaque beatissimam. Sicuti ergo quum ad ipsum respicimus, Regem, Dominum & Deum appellamus; ita quoque quum ad eam oculos reijcimus, Reginam, Dominam, & Deiparam esse animaduertimus, idque cōtemplatione oculi mentalis. Adest Regina à dextris tuis vestitu deaurato, circumamicta va-

rietate. Et iam, scilicet, audi Filia Davidis & Abrahamæ, & inclina aurem tuam in preces nostras, & ne obliuiscaris populi, neque nostri qui sumus de familia & domo Patris tui. Patres enim tui sumus tecundum generis profapiaque rationem, nostraque filia es, quia ex nobis genita es. Decet enim te Matrem, Regeneratricem, Dominam, ac Heram cognominari, eò quod ex te prodijt Rex, Dominus, ac Deus noster, assistentem illi, nobis quidem terribili, tibi autem dulci, omnemque gratiam largienti. Qua de causa factum est ut gratia plena appellata sis, utpote quæ omni gratia abundares, idque per superueniunt in te Spiritus sancti. Ideoque vultum tuum deprecantur omnes diuites plebis; ditati scilicet istiusmodi bonis, & spiritualibus contemplationibus. Ad te clamamus, recordare nostri sanctissima Virgo, quæ etiam à partu Virgo permansisti, & retribue nobis pro exiguis istis eloquijs magna dona ex diuinis tuarum gratiarum, tu quæ gratia plena es. Nam ideo his vocibus ut ex re ipsa desumptis, & natura laudatorijs, præcipuè in tuum encomium utimur, si quando hymnus, si quando laus tibi, siue à nobis, siue ab vniuersa creatura offertur. Tibi, inquam, gratias Domine nostræ, Regina, Heræ, Matri Dei, arcæ sanctuarij. Ecce iam nunc & in exordio diei, ut primitias laudis tibi hoc encomium Archangelus contexat dicens: Aue gratia plena, Dominus tecum; beatam te prædicant omnes Angelorum & terrestrium hierarchiæ, & hierarchicas manus attollentes benediciunt tibi, quæ & in cælis benediceris, & in terris beata prædicaris. Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui: istiusmodi enim benedictionibus te celebrat prima acies, quæ ex Thronis, Cherubinis, & Seraphinis constat; qui aut flammei, aut magni Regis Dei cognitores appellantur. Beata tu in mulieribus, & beatus uteris tuus Dei gestator, & vbera quæ ille adhuc infantulus suxit. Secunda verò hierarchia, quæ in se Dominationes, Virtutes, Potestatesque complectitur, ad te respectans clamat, utpote quæ hæc didicerit à sublimiori hierarchia, priusquam initiata sit; Benedicta tu in mulieribus, & benedictus venter tuus, qui Deum concepit, & mammillæ quæ Deum educauerunt puerum factum. Iam tercia ex Principibus Angelis, & Archangelis acies, quibus mandatum & permissum fuit à Deo mittente, ut per vnum Gabrie-

Ps. 44

Luci.

Ibid.

Gabrielem Archangelum ederet splendidissimum & capacissimum hymnū in hac verba: Ave gratia plena, Dominus tecum. Ab istis deinde nos hierarchiæ terrestres exaltationes Dei in gutture ferentes, siue quod didicimus, siue quod mutuo hæc verba sumpserimus, exaltamus te magna & canora voce dicentes: Ave gratia plena, Dominus tecum. Intercede Hera & Domina, & Regina, & Mater Dei pro nobis; quoniā ex nobis tu oriunda es, & is qui editus est ex te carnigerus Deus, noster est: quem decet gloria, & magnificentia, omnisque honor, & adoratio, & gratiarū actio, cum Patre initij experte, & cum sancto, bono, vivifico Spiritu, & nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

Hier. 2. Eusebius Emislenus. Agnosce, o verè beatissima Maria, gloriam tuam illam, in qua gloriam quam tibi vel Angelus nunciauit, vel Ioannes per os Elisabeth matris adhuc de secreto veteri prophetavit. Benedicta itaque tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui: & unde mihi hoc, ut veniat Mater Domini mei ad ad me? Exulta Mater salutis humanæ: ecce Domini mei in universo mundo per tanta retro secula promissū prima suscipere mereris adventū; habitaculū immensa maiestatis efficeris; spem terrarum, decus seculorum, commune omne gaudium peculiari munere novè mensibus sola possides; initiator omnium rerum abs te initiatur, & profundendum pro mundi vita sanguinem de corpore tuo accepit, ac de te sumpsit quod etiam pro te soluar. A peccati etenim veteris nexu per se non est immunis nec ipsa Genitrix Redemptoris: solus ille licet ex debito renascatur, lege tamen veteris debiti non tenetur. Parum tamen tibi cum ceteris commune matribus est; medicū enim dolorum nostrorum sine dolore paris, sanatorium depravati seculi atque corrupti sine villa pudoris corruptione progeneras. Nec enim decebat ut qui ad hoc venerat ut violata in integrum restitueret, aliquid de materna integritate violaret. Ecce vno partu tuo universorum nascitur vita seculorum, profers in lucem lucis parentem; & Salvatorem hominum, Angelorum patrem, vocare mereris Filium tuum. Hic est ille etiam ab initio quasi Deus signis & prodigijs demonstratus, in Patriarchis prætentus, Prophetarum vocibus nunciatus. Hic est ille qui sub núbilo legis coruscans, scripturarum omnium claus in se & aperiens & claudens, ac

testamenti veteris umbras aduentus sui luce discutens, Verbum caro factum venit in mundum, non deposita, sed seposita maiestate: perfectus Deus, & verus homo, vnus Christus; non alter ex Patre, alter ex Virgine: inde diuina, hinc humana substantia; duplex natura, sed tamen Dei & hominis vna personæ ita coniunctus Deus homini, sicut anima corpori. Ita est pro nostra salute misericors humiliata maiestas, ut tunc non adimeret dignatio dignitatē; assumpta est enim humanitas, non absumpta diuinitas: ad nos quidem per Matrem venit, sed tamen cum Patre regnavit. Et quid mirum? Lux ipsa quamlibet infundatur terris, ordine tamen suo nihilominus fulget in calis. Hic est ille agnus Dei, qui tollit peccata mundi; qui ante Reges & Principes pia pro impijs stetit victima: qui & Sacerdotem egit semetipsum offerendo, & sacrificium obtulit moriendo.

Ephrem. Intemerata prorsusque pura Virgo Deipara, Regina omnium, spes desperantium, Domina mea gloriosissima eademque optima, sublimior caliculis, purior solis radijs & splendoribus, honoratior Cherubim, & polyomatis, id est, multoculis spiritibus, sanctior Seraphim, & nulla cōparatione ceteris omnibus superis exercitibus gloriosior, spes Patrum, gloria Prophetarum, Apostolorum præconium, & honor Martyrum, Sanctorum lætitia, & lumen studiosorum Abraham, Isaac, & Jacob, decus Aaron, Moysis splendor, & Gedeon vellus, Hierarcharum cœtus, & omnium Sanctorum, ac Virginum corona ob fulgorem inaccessa. Acerra aurea, lucerna micantissima, vna cæli manna gestans, tabula scriptam legem ferēs mortalibus, arca vera, charta diuinissima, omnium princeps, circumspecta & lucifera virgo, consolatio sanctissima, & omnium dux, sacratissima puella. O rube incombuiste, & patens prædium, & viridans Aarō illius virga. Virga profecto exstitisti, & flos Filius tuus. E radice David & Salomonis germinavit Christus noster creator, Deus & Dominus omnipotēs, altissimus & solus. Tu, quoad corpus, Deum & Verbum genuisti; Virgo ante partū, virgo in partu, virgo post partū. Claves nō excussit Deus creator tuus in tuo virginali vtero absque semine carnē indutus, te, o celeberrima, talē præservans, qualis extiteras ante partum. Per te reconciliati sumus Christo Deo

Exod. 3.

Esai. 11.

Deo meo, Filio tuo: tu peccantium, & confilio destitutorum adiutrix, tu portus procel-
la vexatorum, solatium mundi, carcere clau-
forum liberatrix celeberrima: tu orphanotū
susceptio, tu captiuorum redemptio, tu agro-
tantium exultatio, & omnium salus: tu soli-
tiorum stabilimentum, & spes mundano-
rum, tu Virginitas decus, corona, & gaudium,
tu mundi lætitia, ô Domina, Princeps, Regi-
na præstantissima, & perquam benedicta,
puella veneranda, Dominorum Domina pur-
rissima; sub alis tuis custodi me & protege.
Miserere mei, qui sum luto inquinatus, qui
sceleribus quàm plurimis Creatorem Deum
meum, & Iudicem offendi, ne aduersus me
glorietur Satanas exitiosissimus, ne in me ex-
surgat execrandus inimicus meus, ne seruum
tuum à tua spe destitui cognoscamus, ne ca-
lumnietur me detractantium lingua. Non
mihi alia fiducia, ô Virgo sincera; ex vlnis
equidē maternis tibi, Domina mea, deditus
sum miserabilis, & cliens tuus vocatus sum:
ne maleuolus Satanas me ad infernas portas
adducat; tu enim meus portus, ô Virgo in-
uiolata, & præfens auxiliatrix. Denique sub
tutela & protectione tua totus sum. Crebris
lachrymis te, ô celeberrima mater, imploro: &
aduoluo tibi Domina mea, suppliciter cla-
mans, ne dulcis Filius tuus, & vitæ omnium
dator, ob multa quæ patraui scelera tollat me
de medio, & miserrimam animam ceu leo di-
ripiat, vel velut sterilem ficum infelicem me
excidat. Sed obsecro vt Christū meum adeam,
& subeam aulas illas Beatorum, vbi non sunt
lachrymæ, non vexatio, non molestia, non
mors, non tormenta, non locorum angustia,
sed lætitia inexhausta, voluptas Iustorum, de-
licia & exultatio, gloria & splendor. Imple os
meum gratia dulcedinis tuæ, illumina men-
tem ô gratia plena; moue linguam meam &
labia ad laudes tibi alacri & læto animo ca-
nendas, & præcipuè melos illud Angelicum
celebratissimum, quod Gabriel in Nazareth
seruili habitu ad te Virginem & Matrem Dei
mei integerrimam clamans cecinit, salutatio-
nem maximè congruam & dignissimā, mun-
di salutem, cunctarumque animarum tutelā.
Dignare, Virgo, te tuū famulum laudare, &
dicere, Ave Dei splendidissimum & luculen-
tissimum vas; ave Domina Maria, gratia ple-
na; ave in mulieribus Virgo beatissima; ave
stella fulgentissima, ex qua Christus prodijt;
ave illustrissima lux, Mater & Virgo; ave quæ

mirificè Regem omnium peperisti; ave per
quam nobis sol præclarissimus illuxit; ave
Domina cunctis sublimior; ave canticū Che-
rubim, & hymnus Angelorum; ave pax, gau-
dium, & salus mundi; ave generis humani
lætitia; ave Patrum præconium, & Prophe-
tarum decus; ave Martyrum pulchritudo, & co-
rona Sanctorum; ave piorum gloria, & in so-
litudine degentium hymnus; ave præclarissi-
mum hierarchiarum caelestium ornamentū;
ave hymnigraphorum omnium oratio; ave
præstantissimum orbis terræ miraculum; ave
terrigendarum omnium delectatio; ave para-
disæ deliciarum & immortalitatis; ave lignum
vitæ, & gaudium, & voluptas; ave vallum fi-
delium, & mundi salus; ave tranquille portus,
& à fluctibus agitatorum liberatrix; ave pro-
genitoris illius Adam resurrectio; ave iucun-
da libertas; ave omnium parens; ave flos gra-
tiæ & consolationis; ave refugium peccato-
rum & hospitium; ave propitiatorum labo-
rantium; ave refugium in Hierosolymis; ave
throne mei Creatoris gloriosissime; ave cui
splendor illustrissime & micantissime; ave
spes omnium proborum aduersis casibus af-
flictorum; ave conuersorum refugium; ave
virosum iuxta mulierumque Regina & tute-
la, ave mundi Mediatrix gloriosissima; ave
vniuersi terrarum orbis conciliatrix; ave Do-
mina sceptrum fidelibus tuis impetrans; ave
gloria & lætitia omnium Sacerdotum; ave
Virgo solatium solitariorum; ave porta ex-
celorum, ascensus omnium; ave referamentum
portarum paradisi; ave quæ miciores sedasti
adornatrix omnium; ave eadem quæ lenijsti
oppressorum molestiam; ave clavis calorum
& regni Christi; ave portus optime huius vi-
tæ nautarum; ave animæ meæ spes bona &
fida; ave Christianorum omnium firma sa-
lus; ave lumen præfulgens, quo mundus il-
lustratur; ave Mater Christi Filij Dei vini; ave
nostri genitorum protectio luculenta & glo-
ria; ave quæ nullo spatio comprehensum in
sinu comprehendisti; ave quæ Christum vitæ
datorem educasti, Christum pietissimū om-
nium Creatorem, Deum, dulcem IESVM
meum, altorem mundi, hominum amantis-
simum, omnipotentem Patrem meum, cui
competit gloria, honor, & potestas in secula,
laus & magnificentia cum æterno Patre & Spi-
ritu sancto, nunc, & semper, & in secula secu-
lorū. Precibus Dei Genitricis semper Virgi-
nis, & exercitus caelestium, ac cœtus Angelo-
rum,

rum, Cherubim, Seraphim, Prophetarum, Martyrum, Hierarcharum, Sanctorum studiosorum intercessionibus, & omnium Beatorum supplicationibus miserere tuæ creaturæ Deus mi clementissime: à dextris in hora iudicii colloca humiles seruos tuos. Ne, o Domine vitæ author, ad opera quæ nos mortales legem præuicacitatis commisisimus adspexeris, quin potius aspice ad mitissimam humanitatem tuam. Amen.

Subdit idem. Immaculata, impolluta, incorrupta, pudica Virgo Dei Sponsa Domina nostra, quæ Deum Verbum hominibus misericordia tua conceptione conciliasti, & rebellem humani generis naturam cælestibus conciliasti, unica spes desperatorum, oppressorum subsidium, ad te currentium auxilium præsentissimum, omnium denique Christianorum perfugium, me scelestum peccatorem, & fœdis meis cogitationibus, verbis, factis factum villissimum, atque adco voluptuorum mollietatem animo serui & abiecto amplexatum, ne auerferis quæso: quin potius sicut humanissimi Dei Mater es, ita me peccatorem humaniter suscipe, & meam sordidissimam, indignis- que labijs expressam orationem admitte, nec nõ tu quidẽ Filium, meum autem herum & Deum, materna tua liberalitate volens exora, vt mihi quoque mitissima illa suæ pietatis viscera referet, & posthabitis innumerabilibus peccatis meis ad poenitentiam me conuertat, probeque sua complere mandata concedat. Adde mihi semper Virgo misericors, clemens, & benigna, in præsentem quidem vitam seruens protectrix & auxiliatrix, hostiles impetus repellens, & me deducens ad salutem, ac in supremo vitæ momento miseram meam animam conseruans, & tenebrosos malorum Dæmonum aspectus ab ea procul abigens, in terribili autem die iudicii ab æterna damnatione me liberans, postremò inaccessæ tui Filij & Dei gloriæ me hæredẽ efficiens. Quam per intercessionem fauoremque tuum, Domina mea sanctissima Dei Mater, te etiam atque etiam oro, assequi valeam, gratia, miseratione, & humanitate vnigeniti Filij tui Domini & Dei Saluatoris nostri IESV Christi, cui conuenit gloria, honor, & veneratio cum æterno eius Patre, & sanctissimo optimoque vitæ autore Spiritu, nunc, & semper, & in secula seculorum. Amen.

Abbas Trinitatis
Hilarius. Spiritus sanctus desuper veniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Spi-

ritus sanctus desuper veniens Virginis interiora sanctificauit, & in his spirans qui ubi vult spirat, naturæ se humanæ carnis immiscuit, & id quod alienum à se erat, vi sua ac potestate præsumpsit. Atque vt ne quid per imbecillitatem humani corporis dissideret, virtus Altissimi Virginem obumbrat, infirmitatem eius veluti per vmbra circumfusam confirmans, vt ad fementiuam ineuntis Spiritus efficaciam corporalem diuinæ virtutis inumbratio temperaret. Euacuans se enim ex Dei forma, & formam serui accipiens, & Filius Dei etiam Filius hominis nascens, ex se suaque virtute nõ deficiens, Deus Verbum consummauit hominem viuentem. Nam quomodo Filius Dei hominis Filius erit natus, vel manens in Dei forma formam serui acceperit, si non potente Deo Verbo ex se & carnem intra Virginem assumere, & carni animam tribuere, homo Christus IESVS ad redemptionem animi & corporis nostri perfectus est natus, & corpus quidem ita assumpsit, vt id ex Virgine cõceptum formam eum esse serui efficeret? Virgo enim non nisi ex sancto Spiritu genuit quod genuit. Et quamuis tantum ad natiuitatem carnis ex se daret, quantum ex se foemina edendorum corporum susceptis originibus impenderent, non tamen IESVS Christus per humanæ conceptionis coaluit naturam: sed omnis causa nascendi inuicta per Spiritum tenuit in hominis natiuitate quod Matris est, cum tamen haberet in originis natiuitate quod Dei est. Hinc igitur maximũ illud ac pulcherrimum suscepti hominis sacramentum Dominus ipse ostendit dicens: Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, Filius hominis qui est in cœlo. Quod descendit de cœlo, conceptæ de Spiritu originis causa est: non enim ex se corpori Maria originem dedit, licet ad incrementa partumque corporis omne quod sexus sui naturale est contulerit. Quod verò hominis Filius est, susceptæ in Virgine carnis est partus: quod autem in cœlis est, naturæ semper manentis potestas est, quæ initiata conditaque per se carne, non se ex infinitatis suæ virtute intra regionem definiti corporis coarctauit, Spiritus virtute ac Verbi Dei potestate in forma serui manens, ab omni intra extraque cœli mundiue circulo cœli ac mundi Dominus non abfuit.

Basilius. Quoniam verò ea tēpestare nulla puritate par Mariæ virginitas inter homines

GG

*Et lib. 10
de Tri-
nit. non
longe ab
initio.*

Phil. 2.

Ioan. 3.

*In homi-
de huma-
na Chri-
sti gener.*

ad

ad effectum sancti Spiritus excipiendum est reperta, & illa iam desponsatione erat occupata, electa est beata Virgo, ita ut nihil detrimenti ex desponsatione accesserit virginitati. Et paulò post. Itaque priusquam conuenerent, inuenta est in vtero habens de Spiritu sancto. Vtrumque Ioseph reperit, & conceptionem, & causam è Spiritu sancto. Et paulò post: Ne metuas, inquit, accipere Mariam cōiugem tuam. Offendit quòd illam non sit abominatus, nec molestè tulerit, sed quòd eam metuerit, ut Spiritu sancto plenam. Et alibi: Suscipe, salua, miserere, & custodi nos Deus gratia tua. Sanctissima & intemerata Dominatricis nostræ, Dei Genitricis & semper virginis Mariæ, cum omnibus sanctis memorantes, nos ipsos ad inuicē, atque omnem vitam nostram Christo Deo commēdemus. Ter idem repetit.

Ad Cle-
donium
ad inuicē. Gregor. Nazianz. Si quis sanctā Mariā Deiparā nō credit, extra diuinitatem est. Si quis Christū per Virgine tanquā per canalem decurrissē ac defluxissē, ac non in ea diuino modo, quia absq; viri operis humano, quia procreationis lege, formatum esse dixerit, in simili impietate versatur. Si quis creatum hominem fuisse, Deumque postea subiisse pronunciauit, damnationi obnoxius est: hoc enim non Dei generatio fuerit, sed generationis fuga. Si quis duos filios, alterum ex Deo & Patre, alterum ex Matre, non autem vnum atque eundem induxerit, is ab ea quoque filiorum adoptione excidat.

In i. c.
Luc. Ambrosius. Soli Mariæ hæc saluatio seruabatur. Bene enim sola gratia plena dicitur, quæ sola grātiā, quā nulla alia meruerat, consequuta est, ut gratia repleretur authore. Eodē capitulo: Verè desponsata, sed Virgo, quia est Ecclesiæ typus, quæ est immaculata sed nupta, concepit nos Virgo de spiritu, parit nos Virgo sine gemitu: & ideo fortasse sancta Maria alij nupta ab alio repleta, quia & singulæ Ecclesiæ spiritu quidem replentur & gratia, iunguntur tamen ad temporalis speciem Sac-

In idē c. cerdotis. Rursus: Liqueat quia faciendum esse crediderit, quæ quomodo fieret interrogauit, unde & meruit audire; Beata quæ credidisti. Et verè beata, quæ Sacerdote præstator, quū Sacerdos negasset, Virgo correxit errorem. Nec mirum si Dominus redempturus mundum diuinam operationem suam inchoauit à Matre; ut per quam salus omnibus paratur, eadem prima fructum salutis hauriret ex

pignore. Et bene quæsiuit quomodo fieret; legerat enim quia Virgo conciperet, non legerat quemadmodum Virgo generaret; legerat, ut dixi, Ecce Virgo in vtero accipiet; *Esa. 7.* quemadmodum autem acciperet, in Evangelio primum Angelus est loquutus. Et alibi: Ergo saluauit Propheta Dauid ante Arcam, Arcam autem quid nisi sanctam Mariam dixerimus? Siquidem Arca intrinsecus portabat testamenti tabulas, Maria autem ipsius testamenti gestabat hæredem; illa intra semetlegem; hæc Euangelium retinebat: illa Dei vocem habebat; hæc verbum. Verum tamen Arca intus forisq; auri nitore radiabat; sed & sancta Maria intus forisq; virginitatis splendore fulgebat: illa terreno ornabatur auro, ista celesti. Et alio loco: Aduertimus quia quotannis in die solenni Paschæ sancta *Lib. 1. de* Maria cum Ioseph Hierusalem petebat: ubiq; *de viduis* impigra deuotio, ubique assiduus Virgini comes pudoris adiungitur. Nec inflatur Domini Mater quasi secunda de meritis, sed quo meritum maius agnouit, eo votum vberius exsoluit, officiū copiosius detulit, munus religiosius vexit, mysticum tempus impleuit. Et agens de Virginibus:

Sit igitur vobis tanquam in imagine de *Lib. 2. de* scripta virginitas vitaque B. Mariæ, in qua *Virg.* *1. c.* lut in speculo resurgit species castitatis, & *1. c.* forma virutis. Hinc sumatis licet exempla viuendi, ubi tanquam in exemplari magisteria expressa probitatis, quid corrigere, quid effugere, quid tenere debeatis ostendunt. Primus discendi ardor nobilitas est Magistri. Quid nobilius Dei Matre? Quid splendidius ea, quam splendor elegit? Quid castius ea, quæ corpus sine corporis contagione generauit? Nam de ceteris eius virtutibus quid loquar? Virgo erat non solum corpore, sed etiā mente, quæ nullo doli ambitu sincerum adulteraret affectum; corde humilis, verbis grauis, animi prudens, loquendi parior, legendi studiosior; non in incerto diuinarū, sed in prece pauperis spem reponens; intenta operi, verecunda sermone, arbitrum mentis solita non homines, sed Deum quærere: nullum lædere, bene velle omnibus, assurgere maioribus natu, æqualibus non inuidere, fugere iactantiam, rationem sequi, amare virtutem. Quando ista vel vultu læsit parentes? quando dissensit propinquis? quando fastidit humilem? quando derisit debilem? quando vitauit inopem? Eos solos solita cœtus virorū inuolare,

inuifere, quos misericordia non erubesceret, neque prateriret verecundia. Nihil toruum in oculis, nihil in verbis procax, nihil in actu inuerecundum; non gestus fractior, non incessus solutior, non vox petulantior: ut ipsa corporis species simulachrum fuerit mentis, figura probitatis. Bona quippe domus in ipso vestibulo debet agnosci, ut primo pratendat ingressu nihil intus latere tenebrarum; ut mens nostra nullis repagulis corporalibus impedita, tanquam lucernae lux intus posita foris luceat. Quid ego exequar ciborum parsimoniā, officiorum redundantiam; alterum vltra naturam superfuissē, alterum penē ipsi naturae defuisse? illic nulla intermissa tempora, hic congeminos ieiunio dies? Et si quando reficiendi succellisset voluntas, cibus plerumque obuius qui mortem arceret, non delicias ministraret. Dormire non prius cupiditas quam necessitas fuit; & tamen cum quiesceret corpus, vigilaret animus; qui frequenter in somnis aut lecta repetit, aut somno interrupta continuat, aut disposita gerit, aut gerenda praeueniat. Prodire domo nescia, nisi cum ad Ecclesiam conueniret, & hoc ipsum cum parētibz aut propinquis. Domestico operosa secreto, fore si stipara comitatu, nullo meliore tamē sui custode quam se ipsa: quae incessu affectuque venerabilis, non tam vestigium pedis tollerret, quam gradum virtutis attolleret. Et tamē alios habeat virgo membrorum custodes suorum, morum autem suorum se habeat ipsa custodem: plures erunt de quibus discat, si ipsa se doceat quae virtutes magistras habet, quia quicquid egerit, disciplina est. Sic Maria intendebat omnibus, quae a pluribus monebatur, sic implebat omnia virtutis officia, ut non tam disceret quam doceret. Talem hanc Euangelista monstrauit, talem Angelus reperit, talem Spiritus sanctus elegit. Quid enim in singulis morer? ut eam parētes dilexerint, extranei praedicauerint? quae digna fuit ex qua Dei Filius nasceretur? Hae ad ipsos ingressus Angeli inuenta domi in penetralibus, sine comire, ne quis intentionem abrumperet, ne quis obsistere; neque enim comites feminas desiderabat, quae bonas comites cogitationes habebat: quā etiā tum sibi minus sola videbatur cum sola esset. Nā quē admodum sola, cui tor libri adessent, tor Archangelus, tor Propheta? Denique & Gabriel cū ubi reuifere solebat inuenit; & Angelū Mariā quasi viri specie mota trepidauit, quasi nō

incognitū audito nomine recognouit: ita peregrinata est in viro, quae non est peregrinata in Angelo: ut agnoscas aures religiosas, oculos verecundos. Denique salutata obmutuit, & appellata respondit: sed quae primo titubauerat aspectu, postea promisit obsequium.

Ioannes Damascenus. De sancta & superlaudabili semper Virgine & Deipara Maria in praetactis mediocriter tractauimus, & quod maximē opportunum visum est representauimus; quod propriē & verē Deipara & est, & nominatur. Nunc reliqua compleamus: ipsa enim ante secula praecognitio Dei consilio praedefinita est, & diuersis similitudinibus & oraculis Prophetarum per Spiritum sanctum figurata & praedicata, in praedefinito tempore ex Dauidica radice pullulauit, propter factas ad ipsum repromissiones. Iurauit enim, in-

Orthod. fid. lib. 4. c. 15.

Pf. 131.

Pf. 38.

Esa. 11.

Mat. 1. Luc. 3.

quit, Dominus Dauid veritatem, & non frustrabitur eum, de fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Et rursus: Semel iuravi in sancto meo, si Dauid mentiar, semen eius in aeternum manebit, & thronus eius ut sol in conspectu meo, & luna perfecta in aeternum, & testis in caelo fidelis. Et Esaias: Egredietur virga de radice Iesse, & flos ex radice eius ascendet. Enimvero quod Ioseph ex Dauidica tribu descenderit, Matthaeus & Lucas sacratissimi Euangelistae dilucidē monstrarunt: sed Matthaeus quidem ex Dauid per Salomonem deduxit Ioseph, Lucas autē per Nathan; sanctae verō virginis generationem ambo si luerunt. Decet autem scire, nō fuisse morem Hebraeis, neque diuinā scripturā, genealogias texere mulierum. Nam Lex fuit, tribum non desponsare ex alia tribu: atqui Ioseph ex Dauidica descendit, & iustus erat, hoc enim de ipso diuinum testatur Euangelium: non igitur prater legē sanctam Virginem ad desponsationē duxisset, nisi ex eius seceptro descendisset. Cum igitur ostenderit Euangelista descensum Ioseph, satisfactum esse putandum est. Praeterea id nequaquam latere par est, quod lex erat, viro moriente sine prole, fratrē eius defuncti coniugem sibi nuptijs copulare, & suscitare semen fratri. Quod igitur parit edebatur secundum naturam, secundi, id est illius qui genuit, erat; secundum verō legem, eius qui obierat diem. Ex serie igitur Nathan filij Dauid, Leui genuit, Melchi & Panthera; Panther genuit Barpanthera sic ab eo denominatum. Hic Barpanther genuit Ioachim, Ioachim verō genuit sanctam Deiparam. Ex

G G 2 serie

serie Salomonis filij Dauid Mathā duxit vxorem, ex qua genuit Iacob. Mortuo autē Mathan, Melchi qui erat ex tribu Nathan filius Leui, frater verò Pantheris, nupsit vxori Mathan, matri quidem Iacob, & genuit ex ea Heli. Erant igitur fratres vterini Iacob & Heli, Iacob quidem ex tribu Salomonis, Heli verò ex tribu Nathan. Defuncto autem Heli ex tribu Nathan sine liberis, accepit Iacob frater eius ex tribu Salomonis vxorem eius, & suscitauit semen fratri suo, & genuit Ioseph. Ioseph igitur natura quidem est filius Iacob, ex descensu à Salomone, secundum verò legem filius Heli ex Nathan. Ioachim ergo venerandam & dignam laude Annam in matrimonium duxit. Sed quemadmodum vetus Anna sterilis facta, per votum & repromissionē habuit Samuelem, hunc in modum & hæc per supplicationem & repromissionē à Deo Deiparam profert: vt & in hoc nulla illustriū & gloriosarum posterior habeatur. Parit ergo gratia (nam hoc sonat Annæ vocabulum) Dominam, quod profectò Mariæ nomine significatur. Nā reuera facta est Domina omnium creaturarum, cum conditoris omnium effecta est mater. Editur partu in domo ouilis Ioachim, & adducitur in templum. Deinde in domo Domini plantata, & impinguata spiritu veluti oliua fructifera, omnis virtutis habitaculum facta est, ab omni seculari vita, & carnali concupiscentia mētem sequestrās, & sic virginem animam cum corpore cōseruans, vt decebat eam quæ in sinu Deū susceprura esset. Sanctus enim existens in sanctis requiescit. Sic igitur sanctificationem omnem exercet, & templum sanctum & admirabile altissimi Dei dignè demonstratur. Quia ergo obseruabat virgines nostræ salutis inimicus propter Esaiæ prædicationem dicentis; Ecce virgo concipiet, & pariet Filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel, quod est interpretatum, nobiscum Deus; vt deciperet eum qui semper in sapientia gloriatur, ipse qui deprehendit sapientes in astutia eorū, in desponsationem puella Ioseph à Sacerdotibus traditur, vt nouus liber litteras scienti. Nam desponsatio custodia Virginis erat, & virgines obseruantis depulsio. Quando autē venit plenitudo temporis, missus est Angelus Domini ad ipsam, annuncians Domini conceptionem. Et sic concepit Filium Dei consubstantialē, Patris virtutem, non ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, id est ex

congressu & semine, sed ex Patris bona voluntate, & cooperatione Spiritus sancti suppeditauit Creatori creari, & plasmatori plasmari, & Filio Dei & Deo incarnari & humanari, ex puris & illibatis carnibus eius & sanguinibus, primæ Matris absolvens debitum. Nam quæ admodum illa sine commixtione ex Adam plasmata est, sic ista nouum Adam lege paratus in vtero tulit, quem peperit super natiuitatis naturā. Natus est enim ex muliere, sine Patre, & ex Patre sine Matre: & quoniam ex muliere, lege paratus; quoniam sine Patre, super naturam est natiuitatis. Et quoniam consuetudo in tempore (nam nouem menses complens, & decimum attingens nascitur) id fit lege paratus; quod autem sine dolore, supra legem paratus est. Cuius enim voluptas non præcessit, neque pariendi dolor subsecutus est: secundum Prophetiam dicentem; Priusquam dolorem partus senserit, peperit. Et rursum; Priusquam adueniret tempus dolorū partus, effugit, & peperit masculum. Natus est igitur ex ea Filius Dei, & Deus incarnatus; nō deifer homo, sed Deus incarnatus; nō vt Prophetia actione vnctus, sed totius vngētis præsentia; vt homo quidē factū sit quod vngit, & Deus quod vngitur, nō trāsmutatione naturæ, sed vnione secundū hypostasim. Idē enim erat vngens, & qui vngebatur; vt Deus vngēs seipsum vt hominem. Quomodo igitur non est Deipara quæ Deum incarnatum ex se genuit? Sic propriè & verè Dei Genitrix est, & Domina, quæ omnium creaturarum dominatrix, ancilla & Mater omnium conditoris effecta. Quemadmodum verò qui conceptus est, Virginem concipientem seruauit; sic & natus, ipsius virginis seruauit illam: solum transiit per eam, & clausam seruauit ipsam. Per auditum quidem conceptio, sed natiuitas per consuetum parientii egressum; tamen si nonnulli fabulantur per laus diuinæ Matris ipsum editum fuisse. Non enim impossibile illi erat per clausam portam transire, & illius non lacerare signacula. Manet igitur & post partum virgo, & semper virgo; nullo modo enim vsque ad mortem viri admisit contactum. Et si scriptum est; Er non cognouit eam, donec peperit filium suum primogenitum; sciendum tamē est, quod primogenitus est qui primus genitus est, & si etiam vngēgenitus fuerit. Hoc enim primogenitum primò natum ostendit, non omnino autem commanifestat & aliorum generationem.

Esa. 7.

Matth.

nem. Hoc autem, donec, determinati temporis praefinitionem significat, non autem nunciat quod postea. Dicit enim Dominus; Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi: non quod post seculi consummationem separandus sit: nam ait diuinus Apostolus; Et sic semper cum Christo erimus, post communem resurrectionem intelligens. Quomodo enim quae genuit Deum, & ex consequentium experientia miraculum agnouit, viri consortium admisit? Absit hoc; non modesta cogitationis est talia cogitare, ne dicam agere. Sed ipsa beata, & super naturam donorum digna effecta, dolores partus quos effugit pariens, illos tempore passionis sustinuit, ex materna compassione viscerum lacerum reparituriens; & quae Deum per naturam agnouit, illum ut masculinum interfectum videns, tanquam gladio cogitationibus decerpitur. Et hoc est; Tuam ipsius animam pertransibit gladius; quemadmodum illi praedixerat Dei expectator Simeon, Dominum gestans in vlnis. Sed commutat tristitia gaudium resurrectionis, Dominum carne mortuum rediuuium praedicans.

Idem Damascenus. Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Rursus dixit illi Angelus: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi: ideoque & quod ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei. Haec autem ad illum: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Post igitur consensum sanctae Virginis Spiritus sanctus superuenit in eam, iuxta sermonem Domini quem dixerat Angelus instruens ipsam, & virtutem diuinitatis Verbi susceptam praebeat, simul autem & generativam. Et tunc obumbravit ei Dei altissimi in sua subsistens hypostasi sapientia & virtus, Filius Dei Patris consubstantialis, velut diuinum semen, & construxit sibi ex castis & purissimis sanguinibus carnem animatam anima rationali & intellectuali, primitias nostrae conspersiois, non cum semine, sed conditorio opere per Spiritum sanctum; non paulatim per additamenta expleta figura, sed vno contextu absoluta: ipsum autem Dei Verbum carnis suppositum hypostasisque est.

Idem Damascenus. Deiparam, Dei genitricem, Dei que parentem & propriam & veram sanctam Virginem celebramus. Nam ut verus Deus est qui ex ipsa natus est: ita vera Dei genitrix verum Deum ex ipsa incarnatum

genuit. Deum enim dicimus ex ipsa natura esse, non ut diuinitate principium Verbi, ut Verbum esset, ex ea accipiente; sed ut ipso Dei Verbo ante secula sine initio ex Patre genito, & sine initio & sempiternè existente cum Patre & Spiritu sancto, in nouissimis temporibus propter nostram salutem in vtero eius inhabitante, & ex ipsa incommutabiliter incarnato & genito. Non enim hominem nudum genuit sancta Virgo, sed Deum verum, non nudum, sed incarnatum, non ex caelo corpus traduentem, & ut per canalem transeuntem, sed consubstantialem nobis carnem suscipientem, in se ipso sustentatam. Si enim caelitus corpus acceptum est, & non ex ea natura quae secundum nos sumptum est, quae vilitas humanationis? Humanatio enim Dei Verbi propter hoc facta est, ut ipsa quae peccauit, & cecidit, & corrupta est natura, vinceret eum qui seduxerat tyrannum, & sic a corruptione liberaretur. Quemadmodum

diuinus inquit Apostolus; Quoniam per hominem mors, & per hominem resurrectio ex mortuis. Si primum verum, & secundum. Quod si quidem dicit; Primus Adam ex terra terrenus, secundus Dominus ex caelo: non corpus dicit ex caelo, sed ostendit quod non nudus homo est. Ecce enim & Adam ipsum nominauit, & Dominum; & vtrumque simul significauit. Adā enim interpretatur terrigena: terrigena autem insinuat quod hominis natura ex terra plasmata est; Dominus vero diuinæ substantiae est insinuatiuum. Rursus autem inquit Apostolus; Misit Deus Filium suum vnigenitum, natum ex muliere: non dixit per mulierem, sed ex muliere. Significauit igitur diuinus Apostolus, quod ipse est vnigenitus Filius Dei & Deus, qui ex Virgine natus est homo; & ipse qui ex Virgine natus est, Filius Dei & Deus est. Natus quidem corporaliter secundum quod homo factus est, non in praescripto homine inhabitans, quemadmodum in Prophetis, sed ipse substantialiter & veraciter factus homo, id est in sua hypostasi animatam carnem anima rationali & intellectuali sustentans, & ipse factus est illi hypostasis: hoc enim designat natum ex muliere. Quomodo enim ipsum Dei Verbum sub lege factum est, si non homo nobis consubstantialis factum est? Vnde iure optimo & pro veritate Deiparam incōraminatam nominamus Mariam: hoc enim nomen omne dispensationis mysterium commendat. Nam si Dei-

1. Cor. 15

Gal. 4.

para est quæ genuit, re vera Deus est qui ex ipsa genitus est, re vera etiam & homo. Quomodo enim ex muliere genitus natusque Deus est ante secula hypostasim habens, nisi homo factus est? si autem ipse qui ex muliere natus est, Deus est; vnus est profecto qui ex Deo Patre natus est secundum diuinam & sine initio substantiam, & qui nouissimis temporibus ex Virgine natus est secundum initium habentem & temporalem substantiam, id est humanam. Hoc autem vnā hypostasim, & duas naturas, & duas natiuitates Domini nostri IESU Christi significat. Christiparam autem nequaquam dicimus sanctā Virginem, quia ad renuendum vocabulū Theotocos, id est Deipara, & Dei genitrix, sceleratus, & odibilis, & cum Iudæis sapiens Nestorius id adinuenit, vt vas contumeliæ in contumeliā solius verè honoratæ super omnem creaturam Deiparæ, tamen si ipse cum patre suo Diabolo disrumpatur. Nam & David Rex Christus dicitur, & Aaron Princeps Sacerdotum: hæc enim vngebatur, Regnum & Sacerdotium: & omnis deifer homo, Christus, id est vnctus, dici potest, sed non natura Deus. Vnde & Deo odibilis Nestorius natū ex Virgine Deiferum dicere anhelauit. Nobis autem absit deiferum ipsum aut dicere aut cogitare, sed Deum incarnatum. Ipsum enim Verbum caro factum est conceptum ex Virgine, proueniens quidem ex assumptione Deus, & ipsa iam caro ab ipso deificata: quasi tribus simul factis vna cum deductione ad esse, assumptione, existentia, & deificatione eius à Verbo. Et sic intelligenda & dicenda Deipara Virgo, non solum propter naturam Verbi, sed etiam propter deificationem humanæ carnis; quorum simul conceptio & existentia miro operata sunt modo: conceptio quidem Verbi, carnis autem in ipso Verbo existentia, ipsa Dei Matre ineffabiliter suppeditante plasmationem Plasmatori, & humanationem Deo factori vniuersi, & deificanti quod assumpsit: saluante vnione ea quæ vnita sunt talia qualia vnuebantur; non quidem diuinum dico solum, sed & id quod humanū Christi; & quod super nos, & quod secundum nos. Neque enim factum prius secundum nos, posterius factū supra nos, sed semper ex præcipua hypostasi ambo subsistere; propterea quod ex ipso conceptionis articulo in ipso Verbo existentiam habuit. Quod igitur humanum est, secundum propriam naturam ta-

le est, Dei verò & diuinum ineffabiliter & super naturam. Præterea & carnis animatæ proprietates gessit: illas autem suscepit dispensationis motus naturalis ratione, ordine secundum veritatem naturaliter obseruato.

Epiphanius in sermone de laudibus beatissimæ Virginis Mariæ: Quid dico, & quid proloquar? quo pacto beatam prædicabo gloriæ radicem? Solo enim Deo excepto cunctis superior existit, natura formosior est ipsis Cherubim, Seraphim, & omni exercitu angelico: cui prædicandæ cælestis ac terrena lingua minimè sufficit, immo verò nec Angelorum. Etenim ipsi quidem hymnum, laudem, honorem prouulerunt, non tamen eo modo eloqui pro dignitate potuerunt.

Idem eodem sermone: Per te, ô sancta Virgo, medius obstructionis paries inimicitias dissoluit; per te pax cælestis donata est mundo; per te illuminati sunt fines terræ; per te homines facti sunt Angeli; per te homines appellati sunt amici, serui, & filij Dei; per te homines meruerunt esse conserui Angelorum, & cum eis familiariter conuersari; per te notitia cælestis à terra transmittitur in cælos; per te homines fiduciam habent in cælo erga Altissimum; per te crux resplenduit per vniuersam terrā, in qua quidē cruce pependit Filius tuus Christus Deus noster; per te mors conculcatur, & spoliatur infernus; per te ceciderunt idola, & excitata est notitia cælestis; per te cognouimus vniuersum Filium Dei, quæ sanctissima Virgo peperisti, Dominum nostrum IESUM Christum.

Hieronymus. Nos autem virgam de radice Iesse sanctam Mariam Virginem intelligamus, quæ nullum habuit fruticem coherentem, de qua & supra legimus: Ecce Virgo concipiet, & pariet Filium: & florem Dominum Saluatorem, qui dicit in Cantico canticorum: Cant. 2. Ego flos campi, & lilium conuallium. Et alibi: Pulchrè quidam portā clausam, per quam solus Dominus Deus Israël ingreditur, & Ezech. 44. Dux cui porta clausa est, Mariam Virginem intelligunt: quæ & ante partum, & post partum Virgo permansit. Etenim tempore quo Angelus loquebatur; Spiritus sanctus venit super te, & Virtus Altissimi obumbrabit te; quod autē nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei; & quando natus est, Virgo permansit æterna. Item: Taceo de Anna & de Elisabeth, & cæteris sanctis mulieribus, quæ Septem. rû velut siderû igniculos clarû Mariæ lumen abscondit.

In 1. ca. Math. 1. Cor. 6. 2. Tim. 1.
 abscondit. Rursū: Siquis fornicaria cōiungitur, vnum corpus efficitur, & in lege præceptū est, non solum reos, sed & cōscios criminū obnoxios esse peccati: quomodo Ioseph, cū crimen celaret vxoris, iustus scribitur? Sed hoc testimonium Mariæ est; quod Ioseph sciens illius castitatē, & admirans quod euenerat, celat silentio cuius mysterium nesciebat. Et alibi: Exiet virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet. Virga Mater est Domini, simplex, pura, sincera, nullo extrinsecus germine coharēte, & ad similitudinem Dei vniōe fecunda. Virgæ flos Christus est, dicens, Ego flos campi, & lilium conuallium. *Mat. 2.* Qui & in alio loco lapis prædicatur abscessus de monte sine manibus; significāte Prophetā Virginem nasciturum de Virgine. Rursus idem: Elizabeth & Zacharias (quo testimonio quasi impenetrabili vteris clypeo) nos docere possunt, quanto inferiores sunt beatæ Mariæ Matris Domini sanctitate, quæ conscientia in se habitatis Dei liberè proclamat; Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes; quia fecit mihi magna qui potens est, & sanctum nomen eius. Et misericordia eius à progenie in progenies, timentibus eum. Fecit potentiam in brachio suo. In quo animaduerte, quod beatam se esse dicat, non proprio merito atque virtute, sed Dei in se habitantis clementia.

In Lev. 2. 16. 1. Tim. 2. 1. 2. Tim. 1. 1. 2. Tim. 2. 1. 2. Tim. 2. 1.
 Chrysostomus: Precibus, Domine, eius quæ genuit te Deiparæ & semper Virginis Mariæ, Sanctorū omnium, Potestatum spiritualium, pretiosi Prophetæ, Præcursoris, ac Baptistæ Ioannis, sanctorū gloriosorū Apostolorū, & S. Nicolai, cuius & memoriam celebramus, miserere & serua nos. Ibidem: Defende, serua, miserere, custodi nos Deus tua gratia. Sanctissimæ, incontaminatæ, super omnes benedictæ, gloriosæ Domine nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, cum omnibus Sanctis memoriā agētes, nosmetipsos, & inuicem, & omnem vitam nostram Christo Deo nostro commendemus. Quod identidem repetit. Rursus: In memoriā & honorem Virginis Mariæ & Sanctorum (vt Ecclesiā Romana facit) offert Sacrificium. Præterea inquit: Offerimus tibi rationalem hunc cultū pro in fide requiescentibus maioribus, Patribus, Patriarchis, Prophetis, & Apostolis, Præconibus, Euāgelistis, Martyribus, Confessoribus, continentibus, & omni spiritu in fide initiato; præcipue pro sanctissima, immacu-

lata, super omnes benedicta Domina nostra Deipara & semper Virgine Maria. Vt verè dignum & iustum est glorificare te Deiparā, & semper beatissimam, & penitus incontaminatam Matrem Dei nostri, honoratiorem Cherubim, & gloriosiorē incomparabiliter Seraphim, quæ citra corruptionem Deum peperisti, verè Deiparam te magnificamus. Ave gratia plena Maria, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui; quoniam Saluatorem animarum peperisti nostrarum. Et inferius: Deus remitte, dimitte, ignosce mihi peccatori peccata mea, & voluntaria, & inuoluntaria, siue in cognitione, siue in ignorantia, siue in verbo, siue in opere, siue in concupiscentia feci, omnia ignosce: quoniam bonus, & humanus, longanimis, & multæ misericordiæ. Et intercessione immaculatæ Domine nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, dignum me fac, vt sine condemnatione accipiam immaculatum tuum donum in remissionem peccatorum, in vitam æternam, in purgationem malarum mearum cogitationum, in illustrationem mandatorum tuorū: quoniam te decet gloria, & honor, & adoratio Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, nūc & semper, & in secula seculorum. Amen.

Et post paulo: Gratias agimus tibi Domine, humane benefactor animarū nostrarum, quoniam & hodierno die dignatus es nos supercælestibus tuis & immortalibus mysterijs, dirige nostram viam, & confirma nos in timore tuo omnes, custodi vitam nostram, stabili nostros gressus, precibus & supplicationibus sanctæ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, & omnium Sanctorum.

Ser. 2. de Annū. rom. 1. 0.
 Augustinus. Adest nobis, dilectissimi, optatus dies beatæ ac venerabilis semper Virginis Mariæ; ideo cum summa exultatione gaudcat terra nostra, tantæ Virginis illustrata die solemni. Hæc est enim flos campi, de qua ortum est pretiosum lilium conuallium, per cuius partū mutatur natura Protoplastorum, deletur & culpa. Præcisum est in ea illud Eue infelicitatis elogium, quo dicitur: In dolore paries filios tuos: quia ista in lætitia Dominū peperit. Eua enim luxit, ista exultauit: Eua lachrymas, Maria gaudium in ventre portauit; quia illa peccatorem, ista edidit innocentem: Virgo quippe genuit, quia virgo concepit, inuoluta peperit, quia in conceptu libido non fuit: utrobique miraculum, & sine corruptione gra-

ne grauida, & in partu Virgo puerpera. Descendit Angelus de caelo missus à Patre Deo in nostrae redemptionis exordium, ac beatam salutando Mariam; Aue, ait, gratia plena; Dominus tecum. Impleta est ergo gratia, & Eua euacuata est culpa. Maledictio Euae in benedictionem mutatur Mariae. Aue, inquit, gratia plena; Dominus tecum: tecum Dominus in corde, tecum in ventre, tecum in viro, tecum in auxilio. Gratulare beata Virgo: Christus Rex è caelo suo incarnatur in viro tuo: ex sinu Patris in utero dignatur descendere Matris. Benedicta tu, inquit, in mulieribus, quae vitam & viris & mulieribus peperisti. Mater generis nostri poenam intulit mundo, Genitrix Domini nostri salutem attulit mundo; auxitrix peccati Eua, auxitrix meriti Maria; Eua occidendo obfuit, Maria viuificando profuit, illa percussit, ista sanauit. Pro inobedientia enim obedientia commutatur, fides pro perfidia compensatur: lara igitur Maria gestat infantem, exultans amplexatur Filiū, portat à quo portabatur. Paulò inferius: O beata Maria, seculum omne captiuum tuum deprecatur assensum; te apud Deum mundus suae fidei obsidem fecit: noli morari Virgo, nuncio festinanter responde verbum, & suscipe Filium; da fidem, & senti virtutem. Ecce, inquit, ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Nec mora, reuertitur nūcius, & virginalem thalamum ingreditur Christus: efficitur subito pragnans beata Dei Genitrix, & cuncta per secula praedicatur felix. Rursus: Recole, Maria, in libro Esaiae Prophetæ Virginem quam parituram legisti, & gaude atque exulta, quia tu esse meruisti. Et subditur: O felix obedientia, o insignis gratia, quae dum fidem dedit humiliter, coeli in se opificem incorporauit! Impleuit in ea Dominus quod dudum praedixerat; Obedientiā, inquit, malo quā sacrificium, & scientiam Dei, plusquā holocausta. Hæc fuit vera obedientia, omniūque sacrificio gravior; hæc volūtas cunctis hostijs acceptior; hinc promeruit gloriam, quam ipsa postmodum hausit. Ecce, ait, ex hoc beatam me dicent omnes generationes. O beata Maria, quis tibi dignè valeat iura gratiarum, ac laudum praconia rependere, quae singulari tuo assensu mundo succurristi perditio? Quas tibi laudes fragilitas humani generis persoluat, quae solo tuo commercio recuperandi aditum inuenit? Accipe itaque quascunque exiles, quascunque meritis tuis

impares gratiarum actiones; & cum susceperis vota, culpas nostras orando excusa. Admitte nostras preces intra sacrarium exauditionis, & reporta nobis antidotum reconciliationis. Sit per te excusabile, quod per te ingerimus; fiat impetrabile, quod fida mente poscimus. Accipe quod offerimus, redona quod rogamus, excusa quod timemus; quia tu es spes vnica peccatorum: per te speramus veniam delictorum, & in te, beatissima, nostrorum est expectatio pramiorum. Sancta Maria, succurre miseris: iuuua pusillanimes, refoue flebiles, ora pro populo, interueni pro clero, intercede pro deuoto foemineo sexu: sentiant omnes tuum iuuamen, quicunque celebrant tuam commemorationem. Assiste parata votis poscentium, & repende omnibus operum effectum: sint tibi studia assidue orare pro populo Dei, quae meruisti benedicta Redemptorem ferre mundi, qui viuit & regnat in secula seculorum.

Idem. Adest nobis, dilectissimi fratres, dies *In festo* valde venerabilis, dies omnium Sanctorum *Assumpt.* solennitates praecellens. Adest, inquam, dies *ser. 2.* inclyta, dies praecara, in qua è mundo migrasse creditur Virgo Maria. Et ideo laudes intonet vniuersa terra cum summa exultatione, tantæ virginis illustrata excessu: quia indignum valde est vt illius recordationis solennitas sit apud nos sine maximo honore, per quam meruimus Authorem vitæ suscipere: satisque praeposterum iudicium est, vt cum sanctorum celebramus victorias Martyrum, illius solennitatem illis non praferamus, quæ huic mundo edidit Principē Martyrum. In hac siquidem die competenter Sponsus illi coelesti proclamat beata Virgo; Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me. Hodie, inquam, & ipsa à Sponso, Filio, & Domino, congruè audiuit; Iam hyems transijt, imber abiit & recessit; surge proxima mea, Sponsa mea, columba mea, & veni. Hac ideo dicimus, quia sicut iam in cōsuetudinem suscepit Ecclesia, hodierna die ad coelos assumpta fuisse creditur Virgo Maria. Et rursus: Loquamur aliquid de laudibus sacratissimæ Virginis. Sed quid nos tantilli, quid actione pusilli, quid in eius laudibus referemus, cum, etiam si omnium nostrū membra verterentur in linguas, eam laudare sufficeret nullus? Altior caelo est de qua loquimur, abyssus profundior cui laudes dicere conamur. Hæc est enim

Ibidem.
Isaie 7.

Osea 6.

Luc. 1.

enim quæ sola meruit Mater & Sponsa vocari. Hæc primæ matris damna resoluit, hæc homini perditio redemptionem adduxit. Mater enim generis nostri pœnam intulit mundo, Genitrix Domini nostri salutem edidit mundo: auctrix peccati Eva, auctrix meriti Maria: Eva occidendo obfuit, Mariæ vivificando profuit: illa percussit, ista sanavit. Hæc enim mirabili atque inestimabili modo omnium rerum & suum peperit Salvatorem. Quæ hæc Virgo tam sancta, ad quam venire dignaretur Spiritus sanctus? Quæ tam speciosa, ut eam Deus sibi eligeret Sponsam? Quæ tam casta, ut esse posset Virgo post partum? Hæc est Dei templum, fons ille signatus, & porta in domo Dei clausa. Ad hanc namque, ut dixi, Spiritus sanctus descendit, hanc virtus Altissimi obubruit. Hæc est immaculata coitu, secunda partu; Virgo lactans, Angelorum & hominum cibum nutriens. Merito namque beata singulari à nobis præconio extollitur, quæ singulare commercium mundo præbuit. Denique tantum se ad coeli fastigia subleauit, ut Verbum in principio apud Deum de superna cæli arce suscipere. O felix Maria, & omni laude dignissima! O Virgo Dei Genitrix gloriosa! O sublimis puerpera, cuius visceribus Authorem coeli terræque committitur. O felicia oscula lactantis labijs impressa! cum inter crebra indicia reptantis infantia, utpote verus ex te Filius, tibi Matri alluderet, cum verus ex Patre Dominus imperaret. Nam Authorem tuum ipsa concipiens edidisti in tempore puberem, quem habebas ante tempora Conditorum. O felix puerperium, letabile Angelis, optabile Sanctis, necessarium perditis, congruum profligatis! Qui post multas assumptæ carnis iniurias, & ad ultimum verberatus flagris, potatus felle, affixus patibulo, ut te veram Matrem ostenderet, verum se hominem patiendi monstravit. Sed quid dicam pauper ingenio, cum de te quicquid dixerò, minor laus est quam dignitas tua meretur? Si cælum te vocem, altior es; si Matrem gentium dicam, præcedis; si formam Dei appellem, digna existis; si Dominam Angelorum vocitem, per omnia tu esse probaris. Quid ergo de te dignè dicam, quid referam, cum non sufficiat lingua carnis tuas enarrare virtutes? Has interim laudes subeat lingua carnis, quas semper ardentius profert anima. Nunc nostras peto ut aures doctrinarum tuarum demulceas organis. Plaudat nunc tympanis scena tuis, & ve-

locos articuli puerperæ concrepēt. Concināt latantes chori, & alternantibus modulis dulcifona carmina miscēantur. Audiamus fratres, audiamus pro mentis affectu, audiamus quædam modum tympanistrarum doctrinis concreper beata Virgo Maria; audiamus inquam, & huic harmoniæ moribus respondeamus. Denique cum hæc mulier beatissima ab Angelo iam salutaris, Spiritu sancto repleta, plenitudine diuinitatis afflata, ad Elizabeth venisset cognatam, post exultationem Ioannis in vtero matris, hæc Domino decantauit cantica laudis; Magnificat anima mea Dominum, & exultauit spiritus meus in Deo salutari meo, &c. Et inferius, ubi ex deuotione quædam repetit Augustinus: Quas ergo tibi laudes fragilitas humani generis persoluet, quæ solo tuo commercio recuperandi aditum inuenit? Accipe itaque quascunque exiles, quascunque meritis tuis impares gratiarum actiones; & cum susceperis vota, culpas nostras orando excusa. Admitte nostras preces intra sacrarium exauditionis, & reporta nobis gratiam reconciliationis. Sit per te excusabile quod per te ingerimus: accipe quod offerimus, impetra quod rogamus, excusa quod timemus; quia hæc potius meritis inuenimus quam te, ad placandam iram Iudicis, quæ meruisti esse Mater Redemptoris & Iudicis. Succurre ergo miseris, iuuua pusillanimes, refoue fribiles, ora pro populo, interueni pro clero, intercede pro monachorum choro, exora pro deuoto foemineo sexu: sentiant omnes tuum iuuam quicunque deuotè celebrant tuum nomen. Sit tibi compassio super afflictis, sit pius affectus super cælorum peregrinis; & cum te latantem semper aspicias, fletus nostros, quæsumus, ipsa ad Deum admittas, eumque ut proprium Filium pro nobis interpelles. Nos enim adhuc in terra hæc affligimur, persequimur, iniurijs laceßimur, opprobrijs afficimur, esurimus, sitimus, somnum patimur, in carcere retinemur. Tu verò in cælestibus regnis prælata es cunctis Virginum choris, tu Agnum, quocunque perrexerit, sequeris: tu virgineos choros, & ab incentiuæ carnis illecebris alienos, per albertia lilia, rosasque vernantes, ad fontes perennis vitæ potandos inuitas: tu in illa Beatorum felicissima regia primi ordinis dignitatem adeptæ, plantis rosidis oberrās inter paradisi amoenitatem, gramineoque crocos, tenero poplite pergis, felicique palma violas immarcescibiles carpis: tu concinis sine fine

ne sine choris coniuncta summis: Angelis Archangelisque sociata, indefessa voce Sanctus clamare non cessas: tu in cubiculo Regis beatitudinem gemmis & margaritis ornata assistis: tibi thronus regius ab Angelis collocatur in aula æterni Regis, teque ipse Rex Regum & Matrem veram, & decoram Sponsam præ omnibus diligens, amoris amplexu sibi associat. Nec mirum si dignetur tibi aggaudere Deus regnans, quem tu paruulum ex te hominem natum toties oscularis in terris. Has ergo tuas felicitates possidens, conuertere ad nostrarum miserationum salutem. Inter hæc igitur fratres, cum toto mentis affectu beatissimæ Virginis nos intercessionibus committamus, omnes eius patrocinia omni nisu imploremus, ut dum nos supplici eam obsequio frequentamus in terris, ipsa nos sedula prece commendare dignetur in calis. Neque enim dubium, quæ metuit pro liberandis proferre pretium, posse plus omnibus liberatis impendere suffragium. Sed quid nobis prodest hanc interpellare vocibus, nisi etiam humilitatis eius exempla teneamus? Curemus ergo, dilectissimi fratres, ut cum huius diei festiuitati interesse cupimus, vestimētis humilitatis atque charitatis induti appareamus. Nō nos inuidia aliena felicitatis torqueat, nō ira usque ad diuisionē dilaniet, non cupiditas Christum à nobis excludat, non seculi tristitia exurat, non prosperitas eius incautē decipiat, non luxuria inquinet, nō immunditia polluat, non elatio corrumpat, non superbia inflat: ut dum virtutibus ornatos, charitate coniunctos, humilitate fundatos, beata Dei Genitrix suæ nos interesse festiuitati perspexerit, ardentius nobis subuenire festinet apud Filium & Dominum suum IESVM Christum Deum & Saluatorem nostrum, qui coronis perennis regni glorificat Sanctos suos, & est æterna laus & expectatio omnibus electis eius. Ipsi gloria, virtus, potestas æterna, & nunc, & semper, per immortalia secula seculorum. Amen.

Hom. 6. Cyrillus Alexandrinus. Alacrem video eam. *Ne-* congregationem Sanctorum omnium, qui hic promptè à sancta Deipara Maria Virgine vocari conuenerunt: ideoque licet in multa degam tristitia, in gaudium tamē me ista sanctorum Patrum præsentia conuerit. Adimpletum nunc apud nos est dulce illud verbum

Pf. 132. quod psalmista David dixit: Ecce quā bonum, & quā iucundum, habitare fratres in idipsum. Salue itaque per nos sancta ac my-

stica Trias, quæ nos omnes ad Ecclesiam sanctæ Mariæ Deiparæ conuocasti. Salue per nos sancta Deipara, pretiosus totius orbis thesaurus, lampas inextinguibilis, corona virginitatis, sceptrum rectæ doctrinæ, templum insolubile, locus eius qui loco capi nequit, Mater & Virgo, per quam in Euangelij benedictus nominatur, qui venit in nomine Domini. Salue quæ incomprehensibilem in sancto virginali vtero comprehendisti, per quā sancta Trias per vniuersum orbem glorificatur & adoratur, per quā cælum exultat, per quam Angeli & Archangeli latantur, per quā Demones fugantur, per quam Diabolus renator cælo decedit, per quam prolapsum plasma in cælum recipitur, per quam vniuersa creatura idolorum vesania deicenta, ad cognitionem veritatis venit, per quam sanctum contingit Baptisma credentibus, per quam oleum est exultationis, per quam per totum orbem fundatæ sunt Ecclesiæ, per quam gentes ducentur ad poenitentiam. Et quid multa commemoro? per quam vnigenitus Dei Filius ihs qui in tenebris & vmbra mortis sedebat lux resplenduit, per quam Prophetæ prænunciarunt, per quam Apostoli salutem gentibus prædicarunt, per quā mortui excitantur, per quam Reges regnant, per sanctam videlicet Trinitatem. Et quis adeo valet eloquio, ut plurimum laudatam Mariam satis celebret? Ipsa & Mater est & Virgo. O rem admirandam! miraculum hoc me stupidum reddit.

Leo primus. Præcesserant quidem multa documenta quæ corpoream natiuitatem Domini manifestis indiis declararent: siue cum pharaone. *Ser. 1.* beata Maria Virgo fecundandam se Spiritu sancto, parituramque Dei Filium audiuit & credidit; siue cum ad salutationem ipsius in vtero Elisabeth nondum natus Ioannes prophetica exultatione commotus est, quasi etiam intra matris viscera iā clamaret; Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. *Luc. 1.*

Idem. An fortè ideo putauit Dominum nostrum IESVM Christum non nostræ esse nature, quia missus ad B. Mariam Angelus ait; Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi; ideoque & quod nasceretur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei; ut quia conceptus Virginis diuini fuit operis, non de natura concipientis fuerit caro concepti? Sed non ita intelligenda est illa generatio singulariter mirabilis, & mirabiliter singularis, ut per nouitatem creationis proprie-

proprietates remota sit generis; fecunditatem enim Virgini Spiritus sanctus dedit, veritas autem corporis sumpta de corpore est, & adificante sibi Sapientia domum, Verbum caro factum est, & habitauit in nobis; hoc est, in ea carne quam sumpsit ex homine, & quam spiritus vitæ rationalis animauit.

Gregorius magnus. Potest autem huius montis Ramathaim Sophim nomine beatissima semper Virgo Maria Dei Genitrix designari. Mons quippe fuit, quæ omnem electæ creaturæ altitudinē electionis suæ dignitate transcendit. An non mons sublimis Maria, quæ vix ad conceptionem æterni Verbi pertingeret, meritorum verticem supra omnes Angelorum choros, usque ad solium Deitatis erexit? Huius enim montis præclarissimam dignitatem Esaias vaticinatus ait; Erit in nouissimis diebus preparatus mons domus Domini in vertice montium. Mons quippe in vertice montium fuit, quia altitudo Mariæ supra omnes Sanctos refulsit: nam sicut mons altitudinem, ita domus designat habitationem. Mons quippe & domus aptè dicitur, quæ dū incomparabilibus est illustrata meritis; Dei vnigenito, in quo recumberet, sacrū preparauit vterum. Nam mons in vertice montium Maria non fieret, si supra Angelorum altitudinem hanc diuina fecunditas non leuaret: & domus Domini nō fieret, si in eius ventre per assumptā humanitatē Verbi diuinitas nō iaceret. Sed rectè mons frugifer dicitur, de qua optimus fructus, id est nouus homo generatur: quam cerre in fecunditatis suæ gloria pulchram ornatamque Propheta respiciens, ait; Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet. De huius namque montis fructu Dauid Deo exultans ait; Confiteantur tibi populi Deus, confiteantur tibi populi omnes, terra dedit fructum suum. Terra quippe fructum suū dedit, quia quem Virgo peperit, non concepit materiali opere, sed sancti Spiritus obumbratione. Hinc eidem Regi & Prophetæ à Domino dicitur; De fructu ventris tui ponam super sedem tuā. Hinc Esaias ait; Erit fructus terræ sublimis. Nā quæ Virgo genuit, non solum homo factus fuit, sed etiam potens Deus. De hoc fructu ad eandem beatam Virgine Elisebeth salutante dicitur; Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui. Rectè igitur mons Ephraim dicitur, quæ dū ineffabili dignitate diuine generationis attollitur, in eius fructu a-

rida humana cōditionis germina reuirescunt.

Addere libet locum ex Origene, propter doctrinæ pietatem & autoritatē. Origenes hom. 1. in diuersos, in cap. 1. Matth. Hæc, inquit, eo (Ioseph) cogitante. Quarendum est nobis, nunquid cogitauerit vt occultè eā dimitteret; & si cogitabat vt eam dimitteret; & si ita suspicionem in eam habebat, quomodo iustus erat? Si ergo non est suspicatus, vel tale aliquid cogitauit, cur eam dimittere volebat, vt immaculatam & sanctam veller dimittere? iniustum enim & hoc erat. Sed simplicitatem sensus audi huius orationis. Iustus erat Ioseph, & illa Virgo immaculata erat; sed ideo eam dimittere volebat, quoniam virtutē mysterij, & sacramentum quoddam magnificum in ea cognoscebat, cui approximare se indignum existimabat. Ergo humilians se ante tantam & tam ineffabilem rem, quærebat se longè facere: sicut & beatus Petrus Domino se humilians aiebat; Recede à me Domine, quoniam ego peccator sum: vel sicut ille Centurio ad eundem Dominum mittens dicebat; Mat. 8. Non sum dignus vt intres sub tectum meum, Luc. 7. quia neque me ipsum dignum existimaui ad te venire: vel sicut sancta Elisebeth ad ipsam beatam Mariam locuta est, dicens; Et vnde hoc mihi, vt veniat Mater Domini mei ad me? Sic & Ioseph iustè humilians sese in omnibus, cauebat & timebat sibi metipsum tantæ sanctitatis coniunctionem adhibere. Idcirco occultè volebat eam dimittere: dimittā eam, dicens, & à me longè faciam eam, & à cognitione mea; maior est enim eius dignitas, superexcellit eius sanctitas, nec meæ congruit indignitati. Ideo volebat occultè dimittere eam. Hæc ergo eo cogitante, Angelus Domini per visum apparuit illi, dicens; Quid dubitas o Ioseph? quid imprudenter cogitas? quare irrationabiliter meditaris? Deus est enim qui generatur, Virgo quæ generat: huius generationis minister es, & non largitor; seruus, & non Dominus; mancipium, & non plasmator. Propterea ministra, serua, custodi, fer curam, intende & huic qui nascitur, & huic quæ generat.

Idem eadem homilia: Ioseph fili Dauid, ne timueris accipere Mariam Coniugem tuam. Ne timueris, ne trepidaueris, ne conturberis; sed securus & intrepidus accipe eam secundū legis præceptum Vxorem tibi nominatam; sed secundum nuptiarum consuetudinem & coniunctionem longè alienam. Accipe ergo eam

eam sicut commendatum caelestem thesaurum, deitatis diuitias; sicut plenissimam sanctitatem, sicut perfectam iustitiam. Accipe eam sicut Unigeniti mansionem, sicut honorabile templum, sicut domum Dei, sicut Creatoris omnium propriam, sicut Regis caelestis Sponsi domum immaculatam. Ita ergo Ioseph fili David, ne timeas accipere eam tibi commendatam, tuae religiositati creditam, serva, serua curam, attende; fugiens ab Herode duc in Aegyptum; iterum remeaturus post Herodis mortem, deduc in terram Israel. Ne timueris accipere Mariam Coniugem tuam. Coniugem audiens non expauescas, non conturbaberis, nec tu, neque quisquam sequentium usque in consummationem saeculi. Coniugem eam dico propterea, ut Diabolo virginitatem eius occultem, & ut Iudaeorum prauitatem excludam atque deiiciam, & legis instituta non destruam: & in consequentibus demonstrabo quod ista nec tua Coniux secundum consuetudinem coniugij habeatur, nec iste qui gene-

ratur tuus Filius esse credatur. Quod enim ex ea nascetur, de Spiritu sancto est. Quia scilicet cooperator huius natiuitatis Spiritus sanctus est. Verum haec haec hactenus satis multa ex veteribus Patribus. Nam qui recentiores fuerunt, non minorem in Deiparam Virginem deuotionem conceperunt, ad maiores etiam Virginis sacrosanctae laudes (si quid tamen addi potuit) aspirarunt; & in finitum esset si omnium conari vellemus praconia in Virginem recensere. Illud igitur eligamus fratres, ut silentio potius mystico & humili illam laudemus, & profiteamur maiorem esse omni nostro encomio, superiorem omni nostra praedicatione; esse nos indignos qui illam laudemus. Quas laudes in illam conferunt Angeli & Sancti Dei, quas Ecclesia, illi nos voluntate & deuotione nostra offeramus; illam excellenti sua veneratione adoremus, illam inuocemus in Christo IESV Domino nostro. Amen.

Deo gratia, & Deiparae Mariae Virgini.

